

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

03/2013 - ROČNÍK 3

VĚDA A VÝZKUM

17

RUT BÍZKOVÁ HOVOŘÍ O ČINNOSTI TECHNOLOGICKÉ AGENTURY ČR

10

JAN ŠVEJNAR: BUDOUCNOST STOJÍ NA KVALITNÍCH MIKRODATECH

34

ZÁKLADNÍ VÝSLEDKY SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011

ČR a kraje (rozšířené vydání)

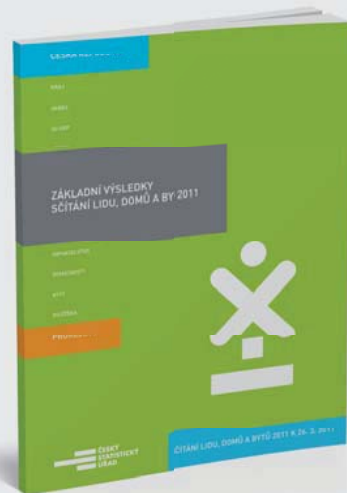
Publikace za Českou republiku a jednotlivé kraje vycházejí samostatně v tištěné podobě a jsou soustředěny i na jednom CD. V 37 tabulkách jsou obsaženy vybrané údaje (poprvé zpracované na základě obvyklého pobytu obyvatel) o struktuře obyvatelstva, domovního i bytového fondu. Kromě údajů za ČR, kraje, okresy, velikostní skupiny obcí a správní obvody obcí s rozšířenou působností zde najdete i několik základních údajů za všechny obce. V samostatných tabulkách je zachycen vývoj základních ukazatelů sčítání od roku 1970 na úrovni ČR a jednotlivých krajů. Součástí každé publikace je též krátký komentář k základním výsledkům, metodické vysvětlivky a grafická příloha.

Vaše objednávky vyřídí

Český statistický úřad
Odbor informačních služeb
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
Tel.: 274 052 733, Fax: 274 054 070
E-mail: objednavky@czso.cz

Cena elektronické publikace na CD: 100 Kč
Cena jedné tištěné publikace: 200 Kč

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

Editorial

Český statistický úřad měří vědu, technologie a inovace z různých pohledů. Například zjišťuje, kolik peněz se za rok v České republice na tuto oblast vydalo, a zkoumá kvalifikované lidské zdroje z různých demografických hledisek. Svě výsledky porovnává s členskými zeměmi Evropské unie a dalšími vyspělými státy. Díky tomu existuje veřejně dostupný komplexní obraz o vědě a výzkumu, který slouží jako základna pro rozhodnutí subjektů podnikatelského, vládního, vysokoškolského a soukromého neziskového sektoru.

Tvůrci časopisu Statistika & My vám v rozšířeném tématu březnového vydání nabízejí výběr z neaktuálnějších dat ročního šetření vědy a výzkumu. Dozvíte se z něj také, jaká statistická šetření ČSÚ provádí, kde publikuje své výsledky a s jakými institucemi při tom spolupracuje. Téma doplňuje grafická dvoustrana „Výdaje na vědu a výzkum v EU27 a ČR“.

S oblastí vědy a výzkumu korespondují i oba rozhovory: s Rut Bízkovou, předsedkyní Technologické agentury ČR, a profesorem ekonomie Janem Švejnarem, který se v roce 1991 podílel na založení Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium při Univerzitě Karlově v Praze. Oba vědečtí pracovníci se shodují v názoru, že rozsah dat a jejich základní zpracování Českým statistickým úřadem jsou pro akademickou obec potřebné ke zmapování situace.

Z definitivních výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 vám tentokrát přinášíme zhodnocení národnostní struktury obyvatelstva České republiky v porovnání se sčítáním v roce 2001. Oproti minulosti se výrazně zvýšil počet lidí, kteří při sčítání neuvedli svou národnost.

Přeji vám krásné první jarní dny strávené s časopisem Statistika & My.

Alena Géblová
vedoucí redaktorka

Nový rámec pro statistiku životního prostředí
(Iva Ritschelová) **4**

Výzkum a vývoj musí být především efektivní
(Iva Ritschelová) **5**

ROZHOVOR

Podpora aplikovaného výzkumu a vývoje
nese poměrně dobré výsledky
(s Rut Bízkovou hovoří Jitka Slavíková) **10**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

O Vánocích se neutrácelo (Marcela Mašátová) **14**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Sklon spořit mírně oslabil (Drahomíra Dubská) **16**

TÉMA

Věda a výzkum z pohledu statistik (Martin Mana) **18**

Hlavní témata, která statistici v ČSÚ sledují
(Martin Mana) **20**

Infografika: Výdaje na vědu a výzkum v EU27 a ČR **24**

Financování výzkumu a vývoje (Martin Mana) **26**

ROZHOVOR

Budoucnost stojí na kvalitních mikrodatech a vývoji
experimentálního sběru statistik
(s Janem Švejnarem hovoří Jan Cieslar) **34**

ANALÝZA

Výstavba je nejdražší ve velkých městech
(Silvie Lukavcová) **36**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje
(Dalibor Holý) **38**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Uvedení národnosti je svobodnou volbou
(Štěpánka Morávková) **40**

Nový rámec pro statistiku životního prostředí

26. února byl na zasedání Statistické komise OSN v New Yorku schválen aktualizovaný Rámec pro rozvoj statistiky životního prostředí. Na přípravě tohoto strategického dokumentu se významně podíleli i experti Českého statistického úřadu.

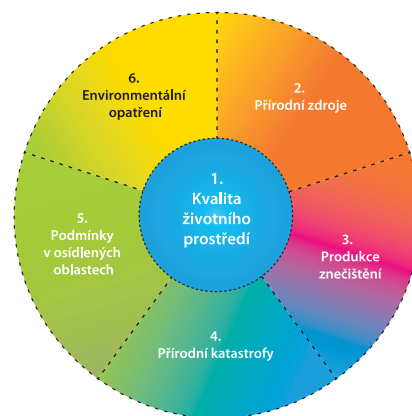
Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ

Rozvoj statistiky životního prostředí je úzce spojen s rozvojem společnosti. A pouze kvalitní statistika životního prostředí, technický pokrok a nové vědecké poznatky mohou napomoci úspěšné a efektivní realizaci politiky životního prostředí. A to platí jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

Tato skutečnost také přispěla k tomu, že v roce 1984 OSN schválilo metodický dokument „Rámec pro rozvoj statistiky životního prostředí“ (FDES – Framework for Development of the Environment Statistics). Cílem tohoto metodického manuálu bylo motivovat a podpořit všechny země světa budovat a rozvíjet environmentální statistický systém. A skutečně tento manuál řada zemí, kromě jiného i Česká republika, ve větší či menší míře využila a aplikovala.

Za téměř třicet let od přijetí tohoto dokumentu přestal původní manuál vyhovovat současným požadavkům na statistiku životního prostředí. V roce 2010 proto OSN rozhodla o přípravě nového, revidovaného Rámce. Na jeho nové koncepci pracovala pod mým vedením téměř tři roky skupina více než dvou desítek expertů reprezentující všechny regiony světa, rozvojové i rozvinuté země a také mezinárodní organizace i agentury. Pro Český statistický úřad i pro mne osobně to byl významný moment. Předsednictví České republiky v pracovní skupině lze totiž chápat i jako ocenění vysoké odborné úrovně našich statistiků.

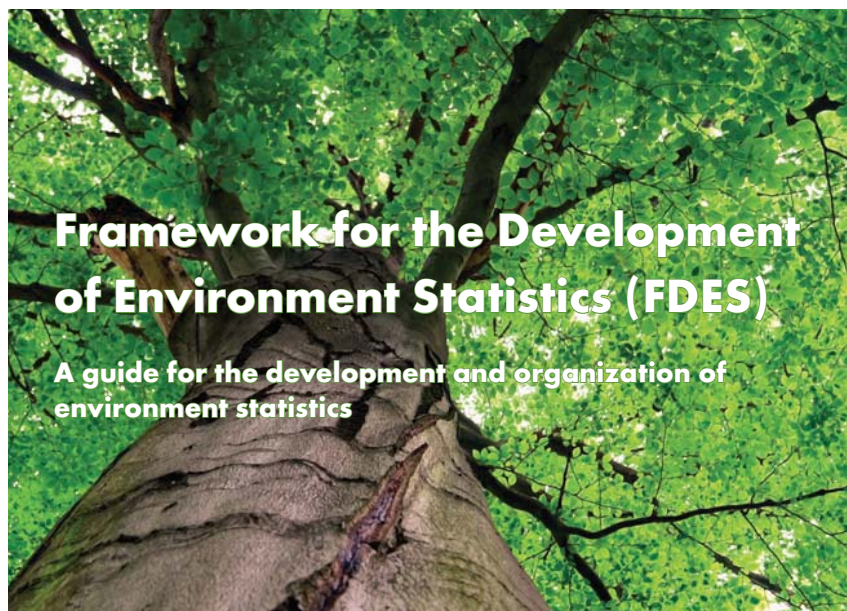
Primárním cílem nového revidovaného Rámce je pomoci zemím při zavádění a směřování statistiky v oblasti životního prostředí. Je koncipován tak, aby odpovídal potřebám jak zemí,

kteří statistiku životního prostředí teprve zavádějí, tak i ostatním, které své národní systémy environmentální statistiky postupně rozvíjejí. Je dostatečně flexibilní, aby umožňoval zohlednit národní specifické problémy a priority v oblasti životního prostředí.

Jeho přijetí považuji za velmi důležitý milník v historii environmentálního managementu obecně a zvláště pak v rozvoji statistiky životního prostředí. Současná revize FDES je nezbytným předpokladem pro pokračování postupného sjednocování environmentálních statistik v celosvětovém měřítku. Jejich budování a rozvíjení v rámci programu FDES přinese užitek nejen rychle se rozvíjejícím zemím v podobě kvalitních, srovnatelných statistických informací pro potřebná rozhodnutí na celosvětové úrovni.

Současně s Rámcem byl schválen i program pro podporu jeho implementace a ustanovena stálá expertní skupina s cílem napomáhat zemím s tvorbou národních statistik životního prostředí. Obojí dává do budoucna našim odborníkům šanci se tvořivě zapojit do těchto aktivit zejména v rozvojových zemích. ■

Úvodní stránka informační brožury OSN k inovovanému Rámci pro rozvoj statistiky životního prostředí.

Výzkum a vývoj musí být především efektivní

Otázka podpory vědy a výzkumu je zejména v posledních letech předmětem obecného zájmu. Ten se ale mnohdy redukuje na pouhé sledování vydaných finančních prostředků. Komplexní statistická data však přinášejí pohled daleko širší.

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ

Účinná národní strategie v oblasti výzkumu a vývoje je úzce provázána s politikou vzdělávání a inovací, politikou zaměstnanosti, životního prostředí, informačních technologií, průmyslu a obchodu a dalšími. V zemích Evropské unie se akcent na prohlubování vzájemné kompatibility a propojenosti těchto politik stále zvyšuje. Je proto nanejvýš pochopitelné, že Český statistický úřad věnuje statistickým šetřením právě na poli vědy a výzkumu velkou pozornost a tato agenda se těší i mimořádnému zájmu nejen ze strany odborné veřejnosti. V této oblasti pak ČSÚ spolupracuje s celou řadou státních, veřejných i soukromých institucí nejen v České republice. Naše činnost přitom sahá od sledování veřejných i soukromých výdajů na vědu a výzkum, přes oblast patentové statistiky či lidských zdrojů, až například po oblast high-tech.

Statistiky v oblasti vědeckého, technologického a inovativního rozvoje naznačují, že v návaznosti na celou řadu realizovaných opatření mají v posledních letech výzkumné, vývojové a inovativní aktivity vzrůstající trend. Tento lze charakterizovat rostoucím objemem finančních prostředků směřujících do dané oblasti a zvyšujícím se počtem podávaných i řešených projektů, participací institucí v národních výzkumných centrech, zvyšujícím se zapojením vědeckých i akademických pracovníků a studentů do výzkumných, vývojových a inovačních aktivit. Podrobné výsledky včetně srovnání s ostatními státy Evropské unie či světa prezentuje Český statistický úřad pravidelně na tiskových konferencích,

webových stránkách úřadu či ve vydávaných publikacích. Mohu zde zmínit například Statistickou ročenku vědy, technologií a inovací z roku 2010 či pravidelně ročně vydávané publikace Ukazatele výzkumu a vývoje, Inovační aktivity podniků v ČR a Licence v ČR.

I přes tyto pozitivní trendy a přes skutečnost, že podíl veřejných výdajů na financování výzkumu a vývoje je v porovnání se zeměmi EU relativně vysoký, svými výsledky realizovanými v praxi se ČR zdaleka neřadí mezi špičky. To je zřejmé například ze skutečnosti, že podíl podniků, které realizují technické inovace, je nižší než v EU27. Proto další zvyšování kvality a objemu výzkumných a vývojových činností, stejně jako zvyšování podílu vysokoškoláků a absolventů v technicky a přírodovědně orientovaných studijních programech, musí být jedním z hlavních dlouhodobých strategických cílů naší společnosti. Dosažení tohoto cíle je neodmyslitelně spjata s ještě větší podporou aktivních jednotlivců, zapojováním mladých akademických pracovníků, podporou větších a integrovaných týmů, zvyšováním kvalifikace pracovníků a zvyšováním kvality a vyšší implementací výsledků do praxe.

Jak jsem již uvedla, statistika jednoznačně naznačuje, že výdaje směřující do výzkumu a vývoje se v průběhu posledních let navyšují. Ale jsou tyto výdaje alokovány skutečně efektivně? Odpovídají zvyšujícímu se objemu alokovaných finančních prostředků i výstupy měřené nejen počtem článků a citací v impaktovaných časopisech, ale, co je pro rozvoj společnosti důležitější, i reálnými přínosy

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ

pro praxi, tzn. zvyšující se efektivností výroby nebo vyšší udržitelností produkce z hlediska životního prostředí?

Aniž bych chtěla předvídat odpovědi na uvedené otázky, je evidentní, že do budoucna čeká naši společnost nejen v oblasti výzkumu, vývoje a inovací řada velkých úkolů a výzev, přičemž politické, ekonomické a demografické podmínky naznačují, že cesta k naplnění těchto strategických cílů nebude jednoduchá a přímočará.

Záměrem březnového čísla našeho časopisu je přispět ke zvýšení informovanosti jak odborné, tak i široké veřejnosti o rozsahu a zaměření výzkumných a vývojových aktivit v ČR. Věříme, že předložené údaje poskytnou institucím, organizacím a pracovníkům výzkumu a vývoje rámcovou informaci pro strategické rozhodování nebo vypracování a následnou realizaci jejich záměrů v badatelské činnosti nebo jiném výzkumu, vývoji a potažmo i v inovacích a dalších souvisejících oblastech. ■

JAK TO VIDÍ EVA KAČEROVÁ

Volba národnosti

Mezi právy danými Listinou základních práv a svobod je i právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Přihlášení se k určité národnosti tak není v dnešním pojetí vázáno na žádný objektivní znak, jakým je třeba mateřský jazyk, ale je svobodným vyjádřením jednotlivce.

Zjišťování národnosti je na území ČR trvalou součástí sčítání lidu. V posledních dvou sčítáních bylo možné uvést i více národností či se nepřihlásit k žádné, čehož při posledním sčítání využil každý čtvrtý. To, k jaké národnosti se osoba přihlásí, vypovídá o jejím aktuálním cítění. Volba národnosti totiž nemusí být u nikoho konečná a v průběhu života má každý jedinec právo své rozhodnutí svobodně změnit.

Zjišťování národnosti má samozřejmě svůj důvod, neboť na národnostní strukturu obyvatelstva daného území jsou vázány různé dotace, příspěvky a v jistých případech jsou zákonem stanoveny povinnosti příslušných subjektů. Existence národnostní menšiny tak nezáleží jen na státu, ale i na jedincích, kteří ji sami tvoří svým rozhodnutím.

Je otázka, zdali zvyšující se intenzita migrace a případné častější stěhování spojené se sérií kratších pobytů v různém kulturním prostředí s sebou přinese i častější změnu národnosti, udávání více národností, nebo zda o to více budou jedinci lpět na národnosti původní anebo se neztotožní s žádnou.

Zasedání ESS v Lucemburku

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se začátkem února zúčastnila pravidelného čtvrtletního zasedání Výboru pro evropský statistický systém v Lucemburku. Na programu jednání byly: návrh nového Nařízení Komise EU o přístupu k důvěrným údajům pro vědecké účely, návrhy nařízení Evropského parlamentu a Rady EU o organizaci výběrového šetření pracovních sil v rámci EU a o evropských environmentálních ekonomických účtech a deklarace o společných podmínkách pro volný přístup a opakované užití dat publikovaných členy Evropského statistického systému. Zasedání se zabývalo také problematikou spolupráce Evropského statistického systému s Evropským systémem centrálních bank, přípravou nařízení ke sledování kvality statistických ukazatelů určených pro proceduru při makroekonomické nerovnováze, strategií externí spolupráce Evropského statistického systému s dalšími zeměmi a přípravou jednání Statistické komise OSN. ■

Předsedkyně ČSÚ podpořila charitu

Dne 1. března se v Severočeském divadle opery a baletu Ústí nad Labem uskutečnil vůbec první z benefičních koncertů z cyklu Zpíváme pro Tebe. Výtěžek z koncertu, který pod záštitou předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové pořádal nadační fond Porta Bohemica, pomůže Matýskovi Ř. z Ústecka a jeho rodině spolufinancovat nákup elektrického vozíku.

Na koncertě se představil Ústecký dětský sbor Univerzity Jana Evangelisty Purkyně společně se známými osobnostmi: Danielou Šinkorovou,

Věrou Martinovou, Davidem Deylem, Josefem Aloisem Náhlovským a Josefem Mladým. Moderování koncertu se ujal populární herec Jan Šťastný. Svou přítomností překvapil diváky i Michal Horáček, jehož píseň Zázrak z muzikálu Kudykam zazněla v samotném závěru koncertu, když krátce před tím převzal Matýsek s rodinou přímo na jevišti šek na 100 100 Kč.

V průběhu večera byl o Matýskovi promítnut krátký dokument, který návštěvníkům akce ještě více přiblížil jeho nelehký osud.

Impulem pro uskutečnění organizačně náročné akce byl nápad Martiny Zemanové, sbormistryně dětského sboru. Myšlenka věnovat koncert konkrétnímu dítěti oslovila Ivu Ritschelovou a zakladatele fondu Porta Bohemica Pavla Sušického. Ti také velmi aktivně přispěli k úspěšné realizaci celého projektu. Dalšími členy týmu, který koncert připravoval už od září 2012, pak byli: Petr Zeman, Jeanette Lacinová a Veronika Jarošová.

Zapojení malých zpěváků v sobě neslo nejen prvek humanity, ale stalo se pro ně i příkladem, že také oni mohou pomoci potřebným, přestože sami ještě nevydělávají peníze. Silný moment dobrého skutku tak umocnil zážitek všech přítomných, diváků i účinkujících.

Společné memorandum statistiků a bankéřů

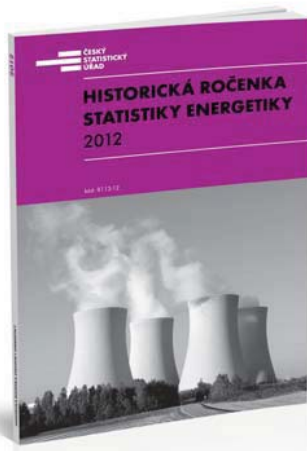
V italské metropoli Římě se 4. února 2013 sešli členové Reflexní skupiny, aby završili roční proces přípravy společného memoranda o porozumění a spolupráci mezi členy Evropského statistického systému (ESS) a Evropského systému centrálních bank (ESCB). Memorandum, s jehož konečným schválením se počítá v polovině měsíce března, si mimo jiné klade za cíl pozvednout kvalitu evropské statistiky, odstraňování duplicit, snížení zátěže respondentů a také zvýšení transparentnosti a odpovědnosti producentů statistických dat v oblastech společného zájmu. Synergický efekt by tak měl být zejména patrný na poli platebních bilancí, finanční statistiky, statistiky veřejných financí a národ-

ních účtů. Zlepšení spolupráce mezi ESS a ESCB vyplývá též ze stále se zvyšující poptávky unijních institucí a členských států EU po kvalitních statistických informacích. ■

Prezentace ročenky

V průběhu února byla médiím představena unikátní Historická ročenka statistiky energetiky 2012. Jako vůbec první zástupci veřejnosti tak měli novináři možnost seznámit se s dalším dílem v mozaice historických ročenek zpracovaných a prezentovaných Českým statistickým úřadem. Publikace, která se setkala se značným zájmem, je vítaným podkladem nejen pro novinářskou a badatelskou práci, ale i diskusi nad dalším směřováním této významné ekonomicko-strategické oblasti.

Kromě předsedkyně ČSÚ Ivy Ritšchelové se prezentace zúčastnili také Josef Vlášek, vrchní ředitel sekce produkčních statistik, Radek Matějka, ředitel odboru statistiky průmyslu, stavebnictví a energetiky, a další odborníci z ČSÚ. ■

Nová předsedkyně České statistické společnosti

Dne 31. ledna se na Vysoké škole ekonomické v Praze konalo Valné shromáždění České statistické společnosti (ČStS), jež bylo spojeno s volbou výboru na funkční období 2013–2015. Do funkce nové předsedkyně byla zvolena Hana Řezanková z Fakulty informatiky a statistiky VŠE, která ji bude zastávat po Gejzovi Dohnalovi z Fakulty strojní ČVUT, jenž byl předsedou ČStS uplynulých šest let. V třináctičlenném výboru ČStS bude nyní půso-

bit také pracovník ČSÚ Ondřej Vozár. Členové nového výboru jsou přesvědčeni, že dosavadní dobrá spolupráce mezi Českou statistickou společností a Českým statistickým úřadem bude i nadále pokračovat.

Součástí valného shromáždění byla odborná přednáška dalšího člena nového výboru, Jaromíra Antocha z Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, na téma „Generování náhody je příliš důležité, než abychom jej mohli ponechat náhodě“. Přednášející se nechal inspirovat algoritmem použitým Ministerstvem vnitra ČR pro náhodný výběr petičních archů při ověřování petičních listin na podporu kandidátů na funkci prezidenta České republiky. ■

Konference Mladých demografů

Dne 15. února se v prostorách Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnil již čtvrtý ročník studentské demografické konference Mladých demografů. Na konferenci zaznělo mnoho zajímavých příspěvků. Jako nejlepší byl posluchači zvolen příspěvek Petry Dupalové s názvem „Demografie sportu: aplikace demografické analýzy v atletice“. Všechny prezentace z konference je možné shlédnout na <http://bit.ly/YvBMcj> ■

Propad veřejných zakázek

Na druhé odborné konferenci Fórum veřejné zakázky kvalitně, která se uskutečnila 18. února v sídle Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, bylo konstatováno, že hodnota vyhlášených veřejných zakázek od působnosti novelizace zákona (duben 2012) meziročně poklesla o víc než polovinu (59,8 %). „Tuto problematiku sledujeme se zájmem, protože pokles zada-

ných veřejných zakázek měl vliv také na index stavební produkce,“ řekla Petra Cuřínová, vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby Českého statistického úřadu, která se fóra také zúčastnila. ■

Otázky sociálního zabezpečení

Zaměstnanci ČSÚ se sešli 18. února v ústředí úřadu v Praze na Skalce, aby si vyslechli přednášku na téma Otázky sociálního zabezpečení. Posluchači se seznámili se základními informacemi týkajícími se dávek státní sociální podpory z pohledu současné sociální reformy a poskytování pomoci v hmotné nouzi. Součástí přednášky byla i oblast nemocenského pojištění, důchodového pojištění či zaměstnanosti. Lektorsky byl kurz zabezpečen zástupci z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Přednáška se setkala s velkým ohlasem. Důkazem byla řada otázek, na které lektorky trpělivě odpovídaly. ■

DOTAZNÍK PRO UŽIVATELE STATISTIKY

Od března je na internetových stránkách ČSÚ zveřejněn elektronický dotazník pro uživatele statistiky a čtenáře časopisu Statistika & My. Oceníme, pokud se i vy vyjádříte k činnosti úřadu a pomůžete nám tak ještě více zkvalitnit poskytované služby. Děkujeme předem za vaše odpovědi na adrese: www.czso.cz/dotaznik2013.

Návštěva u ocelářů

V pondělí 4. března navštívili zástupci ČSÚ v rámci výjezdního zasedání na krajskou správu úřadu v Ostravě podnik ArcelorMittal. Předsedkyní úřadu Ivu Ritschelovou a vrchní ředitele statistických sekcí zde přivítal Tapas Rajderkar, předseda představenstva. Statisticy pak diskutovali s pracovníky z oddělení účetnictví a reportingu o otázkách vyplňování statistických výkazů podniku. Dotkli se i problematiky využití podnikových informačních systémů, elektronického sběru dat, časových možností zpravodajských jednotek, vypovídající schopnosti konsolidovaných údajů aj. V rámci návštěvy se uskutečnila exkurze do provozu kontilitů oceli a válcovny. ■

Ohlédnutí za rokem 2012

Koncem ledna byla z Krajské správy Českého statistického úřadu v Brně zaslána k centrálnímu zpracování poslední data o stavebních ohlášeních a povoleních, která jsou zjišťována výkazem Stav 2-12. Tento výkaz měsíčně předkládá 1 106 stavebních úřadů, z toho je 388 odborů dopravy či životního prostředí úřadů územní samosprávy nebo úřadů speciálních (např. drážní úřad, stavební úřad Ministerstva dopravy ČR). Tyto instituce totiž povolují mj. stavby pozemních komunikací, vodních děl nebo stavby na ochranu životního prostředí.

V průběhu zpracovatelského roku 2012 prošlo rukama devíti zpracovatelů přes 5 tis. výkazů v listinné podobě. Tyto pracovníce dále verifikovaly přes 8 tis. elektronicky zaslanych výkazů.

A jaké jsou výsledky? V loňském roce bylo vydáno téměř 97,8 tisíc stavebních povolení na stavby v předpokládané hodnotě 318,5 mld. Kč (oba údaje jsou

ve srovnání s rokem 2011 nižší). Z regionálního pohledu nejvíce povolení vydaly úřady ve Středočeském kraji, finančně nejnáročnější stavby byly povoleny v kraji Ústeckém. ■

Seminář Venkov 2013

Problematika venkova je v oblasti zájmu regionálních statistiků a analytiků několik let. Dne 6. února se na akademické půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze konal další ročník již pravidelného semináře o venkovu pod názvem Venkov 2013. Krajská správa Českého statistického úřadu v Hradci Králové zde měla svého pravidelného zástupce, Věru Varmužovou.

Seminář se soustředil na postup přípravy a tematické zaměření Programu rozvoje venkova na období 2014–2020. Zahájila ho zástupkyně veřejného ochránce práv Jitka Seitlová, která vyhodnotila změny a dopady organizace státní správy na venkov. Významným posunem v této oblasti je skutečnost, že Česká republika má již pro další hodnocené období stanovenou definici venkova a vytvořenu typologii území. Poznatky a závěry z této akce jsou přínosem pro analytickou činnost v regionech a podrobné materiály a přednášky najdou zájemci o problematiku venkova na www.geography.cz. Další data a výsledky výzkumu budou k dispozici na nově připravovaném portálu: <http://rural.cz>. ■

Tazatelé v krajích již vyrazili do terénu

Tazatelé krajských správ Českého statistického úřadu navštíví od 23. února do 28. dubna 10 127 vybraných domácností. V rámci šetření Životní podmínky 2013 zjišťují pracovníci úřadu například údaje o bydlení, pracovní aktivitě a struktuře příjmů a vydání. Zjišťuje se

ale i subjektivní vnímání kvality bydlení, finančního zatížení domácnosti nebo dostupnosti některých požitků. V letošním roce se navíc zjišťuje i vnímání životní pohody a spokojenosti.

Krajské správy ČSÚ o šetření informovaly starosty dotčených obcí a ředitelství Policie ČR. Pro občany zajišťují také možnost ověřit si oprávněnost návštěvy tazatele.

Výsledky šetření budou k dispozici na internetových stránkách ČSÚ. Získané údaje budou využity nejenom k plánování sociální politiky státu, ale díky jednotné metodice je bude možné porovnat i s ostatními členskými státy Evropské unie. ■

Pozvánka na konferenci Zdraví – výzvy a rizika

Česká demografická společnost ve spolupráci s katedrou demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, katedrou demografie Fakulty informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze a Českým statistickým úřadem pořádá svou XLIII. konferenci, tentokrát na téma Zdraví – výzvy a rizika. Akce se uskuteční ve dnech 22.–23. května 2013 v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze. Podrobné informace najdete na adrese: <http://bit.ly/XAhFKR>. ■

Bowlingová liga v ČSÚ

Koncem února byl v Českém statistickém úřadě zahájen šestý ročník bowlingové ligy. Do této již tradiční sportovní akce se v letošním roce přihlásilo 26 pražských a pět mimopražských týmů. V Praze se ligy zúčastní téměř 200 hráčů a v regionech asi 35 zaměstnanců úřadu. Zápas se hraje v průběhu celého roku a bowlingové úsilí vyvrcholí v prosinci 2013 velkým finále. Pořadatelé ligy očekávají, že letos proběhne 66 zápasů.

Vítězem finále bowlingové ligy se v roce 2012 již podruhé v řadě a celkově potřetí stal tým B 52. Obhajoba jeho vítězství však bude letos velmi těžká. Mnoho týmů se pro bowling nadchlo natolik, že se díky pravidelným tréninkům neustále zlepšují a tím se zkvalitňuje také celá bowlingová liga. ■

Inflace na evropské úrovni

Růst cenové hladiny vyjádřené harmonizovaným indexem spotřebitelských cen (HICP) v průběhu roku 2012 v České republice postupně zpomaloval. V prosinci byl meziročně o 2,4 % vyšší. V první třetině roku se ale pohyboval kolem 4 %. Oslabující tempo růstu cen bylo typické pro většinu zemí Evropské unie. V průběhu roku sílil meziroční cenový růst pouze v Rumunsku (z 2,4 % v prvním pololetí na 4,4 % ve druhé části roku 2012) a Bulharsku. Z ostatních větších ekonomik vykazovalo slabší tempo také Nizozemsko a Španělsko.

Loňské oslabování dynamiky HICP zaznamenala i většina zemí střední Evropy (nejméněji Polsko). Beze změn zůstalo Rakousko (2,6 %) a Maďarsko, které s 5,7 % za rok 2012 stojí v čele zemí Evropské unie. Podobně jako ve většině zemí unie i v České republice se loni nejvíce zvýšil HICP za bydlení a bytové služby (7,2 %) a potraviny a nápoje (7,4 %). Čeští spotřebitelé však mohli profitovat z poklesu cen za odívání a obuv a také za bytové vybavení. Cenový růst u alkoholických nápojů a tabáku patřil v České republice k nejnižším v Evropské unii. Ceny za rekreaci a kulturu, do kterých se promítá mj. oslabená poptávka v době recese, loni v Evropské unii podobně jako v České republice stagnovaly. Nejvíce poklesly v Bulharsku (-4,6 %), Řecku a Irsku, nejvyšší růst zaznamenaly v Německu (2,0 %).

Nezaměstnanost v EU27 v prosinci 2012

Podle dat zveřejněných Eurostatem sezónně očištěná míra nezaměstnanosti v EU27 zůstala v prosinci 2012 stejná jako v předchozím měsíci (10,7 %). Celkový počet nezaměstnaných klesl pod 26 milionů (25,9 mil. osob).

V meziročním srovnání se však míra nezaměstnanosti proti prosinci 2011 zvýšila o 0,7 p. b. Členskými státy EU27 s nejnižší nezaměstnaností byly Rakousko (4,3 %), Německo a Lucembursko (oba 5,3 %). Nejvyšší nezaměstnanost mělo v prosinci 2012 Španělsko (26,1 %), a ještě vyšší Řecko (26,8 %; pozn. red.: toto číslo je ale za měsíc říjen 2012). V Česku, i přes mírný vzrůst

o 0,1 p. b. na 7,5 %, zůstává prosincová míra nezaměstnanosti hluboko pod evropským průměrem.

Přetrvávajícím problémem je nezaměstnanost osob ve věku 15–24 let. Sezónně očištěná míra nezaměstnanosti mladých se sice oproti listopadu nezměnila – dosáhla hodnoty 23,4 %, ale toto číslo o téměř 13 p. b. převyšuje hodnotu celkové míry nezaměstnanosti. Velmi nepříznivá je situace mladých v Řecku, kde míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–24 let dosáhla hodnoty 57,6 % (data za říjen 2012), a také ve Španělsku (55,6 %). Nejnižších hodnot pak dosahuje míra nezaměstnanosti osob v této věkové kategorii v Německu (8,0 %), Rakousku (8,5 %) a v Nizozemsku (10,0 %).

NEZAMĚŠTNANOST V EU27

+4,3 %

Nejnižší nezaměstnanost v EU27 mělo v prosinci 2012 Rakousko.

+26,1 %

Španělsko vykazovalo v prosinci 2012 nejvyšší nezaměstnanost v EU27.

Průmyslová produkce rostla

Sezónně očištěná průmyslová produkce v EU27 vzrostla v prosinci 2012 oproti listopadu 2012 o 0,5 % (v listopadu 2012 klesla o 0,6 %).

Při meziročním srovnání očištěném od vlivu počtu pracovních dnů poklesla průmyslová produkce podle údajů Eurostatu o 2,3 %. Oproti výsledkům předchozího měsíce můžeme tyto hodnoty označit jako mírně optimistické.

V meziměsíčním srovnání rostla v prosinci 2012 průmyslová výroba ve čtrnácti a klesala v šesti zemích EU. Největší přírůstek registrovaly v Irsku (+8,5 %) a v Lotyšsku a Slovinsku (+2,7 %). Naopak největší pokles průmyslové produkce byl meziměsíčně zaznamenán na Slovensku (-4,4 %) a v Dánsku (-2,3 %).

V meziročním srovnání průmyslová výroba rostla v osmi a klesala v patnácti

státech EU. Největší úbytek průmyslové produkce byl registrován ve Španělsku (-6,9 %), Itálii (-6,6 %) a v Česku (-5,8 %; v meziměsíčním srovnání klesla průmyslová produkce v ČR jen o 0,1 %). Největší přírůstek průmyslové produkce v meziročním srovnání zaznamenaly Lotyšsko (+10,7 %), Malta (+10,3 %) a Litva (+9,1 %).

Míra energetické závislosti

V roce 2011 měla míra energetické závislosti v EU27 hodnotu 53,8 %. Od roku 2008 se prakticky nezměnila.

Výše uvedená míra udává, kolik procent celkové hrubé domácí spotřeby energie je pokryto čistými dovozy (tj. dovozy minus vývozy). V roce 2011 měly nejnižší míru energetické závislosti Estonsko (11,7 %), Rumunsko (21,3 %), Česká republika (28,6 %) a Nizozemsko (30,4 %). Nad nimi ale stálo Dánsko, ve kterém byl export energie vyšší než dovoz, a tak míra energetické závislosti měla záporné znaménko (-8,5 %).

Nejvyšší míra energetické závislosti byla registrována na Maltě (100,6 %), v Lucembursku (97,4 %), na Kypru (92,6 %) a v Irsku (88,9 %). Finanční krize a následný vývoj se také projevil v poklesu hrubé domácí energetické spotřeby. Mezi roky 2008 až 2011 poklesla v EU27 energetická spotřeba o 5,7 %. Celkem 23 zemí zaznamenalo v uvedeném období pokles energetické spotřeby, nejvíce Litva (-24,5 %). Jen čtyři země vykázaly přírůstek energetické spotřeby, nejvíce Malta (+16,9 %).

V České republice klesla energetická spotřeba o 3,3 %.

MÍRA ENERGETICKÉ ZÁVISLOSTI V EU27

-8,5 %

V roce 2011 mělo Dánsko vyšší export energie než dovoz, proto mělo míru energetické závislosti zápornou.

+100,6 %

Nejvyšší míra energetické závislosti byla v roce 2011 registrována na Maltě.

Podpora aplikovaného výzkumu a vývoje nese poměrně dobré výsledky

Rut Bízková, předsedkyně Technologické agentury ČR, hovoří o činnosti relativně nové státní organizace. Hodnotí také své působení na Ministerstvu životního prostředí ČR, kde za vlády Jana Fischera prosadila „zelené nakupování“ na státních úřadech a dodnes platnou novelu zákona o odpadech.

Jitka Slavíková, vedoucí oddělení PR

Paní předsedkyně, můžete našim čtenářům přiblížit hlavní cíle a poslání Technologické agentury ČR?

Technologická agentura je relativně nová státní organizace. Vznikla jako nástroj reformy výzkumu a vývoje v roce 2009 s tím, že byla ukončena podpora aplikovaného výzkumu a vývoje na devíti ministerstvech a dalších orgánech státní správy. Od té doby jsou finanční prostředky poskytovány prostřednictvím naší agentury. V rámci programu Beta zadáváme veřejné zakázky v oblasti výzkumu, např. pro potřeby ministerstev dopravy, životního prostředí, práce a sociálních věcí, zahraničí, Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a dalších. Pak máme ještě další programy: Alfa, Omega a Centra kompetence. Ty jsou zaměřeny na projekty v oblasti nových technologií a materiálů, energetiky, ochrany životního prostředí, dopravy, společenskovedního výzkumu a pro spolupráci výzkumných organizací s praxí.

V červenci loňského roku schválila vláda priority orientovaného výzkumu. Jak se tento strategický dokument promítne do činnosti vaší agentury?

Agentura zohlednila hlavní úkoly orientovaného výzkumu ve všech stávajících programech a zapracovala je i do nových programů. Předpokládáme, že také program, který připravujeme společně s minister-

stvem školství, mládeže a tělovýchovy a který je financován z evropských fondů, bude zaměřen především na priority orientovaného výzkumu jako na hlavní společenské výzvy. Jedná se o nové technologie a materiály, energetiku, ochranu životního prostředí a zdraví, společenskovední výzkum a bezpečnost. Ještě významnější jsou podle naší zkušenosti horizontální opatření, která priority obsahují. Zejména se jedná o podporu nových výzkumníků – lidských zdrojů ve výzkumu – a o podporu celého inovačního řetězce, tedy procesu od základního výzkumu až po realizaci výsledků výzkumu v praxi.

Jak hodnotíte realizaci programů aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací v České republice?

Podpora aplikovaného výzkumu a vývoje ze strany státu nese poměrně dobré výsledky. Zvětšuje se měřitelný efekt podpory, přibývá výsledků typu patentů, průmyslových vzorů a softwaru. Nicméně je třeba pamatovat na to, že to není cíl, ale prostředek. V současné době se o tomto problému hodně diskutuje. Jak řekla nedávno paní doktorka Julia Lane z National Science Foundation z USA, se kterou jsme se radili o hodnocení výsledků výzkumu: „Podle toho, co avizujete, že chcete, to také dostanete.“ Málo zdůrazňujeme, že cílem není počet nějakých výsledků sám o sobě, ale skutečná inovace, která vede k většímu efektu pro společnost.

Jaké změny chystá vaše agentura v nejbližší době?

Chystáme nové programy Gama a Delta. První z nich podpoří komercializaci výsledků výzkumu, druhý je zaměřen na spolupráci českých firem a výzkumných organizací s partnery ze zahraničí mimo území EU. Připravujeme také náhradu programu Alfa a resortního programu ministerstva průmyslu a obchodu TIP, které již končí, novým programem průmyslového výzkumu s názvem Epsilon. Hlavní změnou by pro nás mohla být role při podpoře výzkumu a vývoje z evropských strukturálních a investičních fondů. V postavení implementační agentury bychom rádi realizovali podporu výzkumu v programech podobných Alfě nebo Centřům kompetence.

Vraťme se ještě k vašemu působení na ministerstvu životního prostředí. Co považujete za svůj největší úspěch ve vašich funkcích na úřadě?

Za dvacet let ve státní správě mám řadu „zářezů na pažbě“. Nejvíc energie mě asi stály dvě věci – prosazení „zeleného nakupování“ na státních úřadech za vlády Jana Fischera a dodnes platné novely zákona o odpadech. Tu po složité diskuzi u kulatých stolů s různými partnery schválila v roce 2010 Poslanecká sněmovna opravdu na poslední chvíli. Velice mě těšilo zavedení systému EMAS na ministerstvu životního prostředí. Stali

Ing. Rut Bízková

Po absolvování Vysoké školy chemicko-technologické v Praze pracovala od roku 1981 v Ústavu jaderného výzkumu v Řeži. V letech 1986–1988 absolvovala postgraduální studium matematiky a v roce 1993 tříměsíční stáž v Mezinárodní agentuře pro atomovou energii ve Vídni. Od roku 1993 se profesně orientovala na životní prostředí, především na oblast vlivu energetiky na životní prostředí. V letech 1994–1996 pracovala jako tisková mluvčí uhelných elektráren ČEZ, a. s. Od roku 1999 byla vedoucí oddělení mezinárodních aspektů průmyslové politiky na Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR a poradkyně náměstka ministra průmyslu a obchodu pro energetiku, hutnictví a stavebnictví. Od roku 2004 působila v agentuře CENIA, české informační agentuře životního prostředí. Od září 2006 byla náměstkyní ministra životního prostředí a ředitelkou sekce ekonomiky a politiky životního prostředí. Po celou dobu působení na Ministerstvu životního prostředí ČR byla odpovědná za resortní program výzkumu a vývoje. Dne 15. dubna 2010 byla jmenována ministryní životního prostředí. Po jmenování nové vlády premiéra Petra Nečase funkci ministryně předala a do jara 2011 zastávala funkci první náměstkyně ministra. Od října 2010 působila jako členka výzkumné rady a od března 2012 jako předsedkyně Technologické agentury České republiky.

jsme se prvním ministerstvem v nových zemích Evropské unie, které tento systém práce s ohledem na životní prostředí zavedlo. Bylo pro mě velice povzbudivé, kolik zaměstnanců ministerstva vzalo tuto věc za svou. A nebyli to žádní „zelení nadšenci“, ale techničtí pracovníci, kteří na ministerstvu strávili řadu let. Také mě uspokojuje, že jsme zavedli přísná kritéria pro veřejné zakázky v operačním programu Životní prostředí. V současnosti mě těší, že program Zelená úsporám dopadl tak, jak jsem předpokládala – všechny dobré projekty byly podpořeny a peníze ještě zbyly.

Podle sdělení Energetického regulačního úřadu zaznamenala Česká republika v roce 2012 další solární boom. Myslíte, že tento trend bude pokračovat i v letošním roce? A jak se může projevit na výši cen energie?

Děkuji za otázku, i když napřed odpovím na něco jiného: Vláda Jana Fischera bývá obviňována z toho, že nic nedělala proti solárnímu boomu. Ráda bych upozornila na novelu zákona o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie číslo 137 z dubna 2010. Právě reakce na to, že fotovoltaika už není tak investičně náročná, ale stále je garantována vysoká výkupní cena, vedla k tomu, že vznikla tato novela, která snižovala podporu od začátku roku 2011. Následně se všichni zlatokopové lekli toho, že – jak se dodnes z legrace říká – nestačí provést soukromou důchodovou reformu, tj. fotovoltaikou zajistit nejen sebe, ale také svá vnoučata a ještě jejich potomky. Vznikl obrovský tlak na doinstalování nových zdrojů do konce roku 2010. Bohužel tím byla skutečně provedena jedna důchodová reforma. Odhad prostředků, které je třeba soustředit na to, aby i naše děti měly jednou důstojné důchody, svou výší koresponduje s prostředky, které bude třeba v příštích dvaceti letech vydat na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů. Myslím, že dnes mají obnovitelné zdroje tak špatnou pověst, že jejich podpora bude velmi malá. I když lidé a firmy jsou u nás velmi vynalézaví – důkazem je to, co se dělo v loňském roce. Cena energie se určitě nesníží. Ale nemůže za to nějaké „zelené vidění světa“. Se zájmem bych si přečetla jména vlastníků solárních firem. Řekla bych, že budou hodně málo „zelení“.

Náš časopis vydává Český statistický úřad, proto se na závěr zeptám: Jak často a z jakých zdrojů využíváte statistická data?

Český statistický úřad je pro mě osobně i pro nás všechny základním zdrojem informací. Kromě ČSÚ používáme jen informační systém výzkumu a vývoje, Eurostat a statistiky Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jsme za rozsah dat, která ČSÚ sbírá, velmi vděční, protože umožňuje dobře mapovat situaci ve výzkumu a vývoji v České republice. Zároveň se jedná o velice pružný systém, který postupně postihuje i nové aspekty podpory výzkumu a vývoje. Chci poděkovat pracovníkům ČSÚ za práci, kterou, jak víme, vždy dělali a stále dělají s velkým nasazením. A popřát jim, aby se jim a Českému statistickému úřadu i nadále dařilo. ■

Informační služby v roce 2012

Český statistický úřad poskytuje informační služby jak v ústředí v Praze, tak na svých krajských správách. Jeho zaměstnanci reagují nejen na požadavky uživatelů, ale sami také stěžejní informace a data v různých formách zveřejňují.

Alena Géblová, vedoucí redaktorka

Celkem 23 563 dotazů a požadavků obdrželi v loňském roce pracovníci informačních služeb. Petra Kuncová, ředitelka odboru informačních služeb ČSÚ, říká, že rozložení dotazů je během roku již několik let stabilní. „Po velké poptávce po ročních výsledcích, která začíná hned druhý lednový týden zveřejněním roční míry inflace, zájem klesá. Druhým vrcholem je pak období říjen – listopad. Vliv na poptávku po našich výstupech mají kromě jiného i termíny studentských prací,“ vysvětluje.

V průběhu posledních deseti let vyřizovali pracovníci informačních služeb minimálně 30 tis. dotazů a zakázek ročně, přičemž jednoduché požadavky převažovaly (tvořily 70 až 80 %). V roce 2012 však došlo ke změně. Jednoduché dotazy klesly na úroveň 40 %. Uživatelé si totiž zvykli sami nacházet odpovědi na internetu a pracovníky informačních služeb kontaktovali až ve chvíli, kdy potřebovali vyřešit složitější případ.

„Na dotazy se snažíme odpovídat co nejrychleji. Tentýž nebo nejpozději následující den vyřídíme více než 90 % všech zakázek. U méně než procenta dotazů trvá jejich vyřízení více než 31 dní. Jedná se o ty nejsložitější zakázky, kvůli kterým je obvykle potřeba provést mimořádné zpracování dat. Velmi často jim předchází složitá jednání s klienty i správci dat. Jen dvě procenta objednávek nedokážeme vyřadit vůbec, protože data nejsou k dispozici,“ potvrzuje ředitelka.

Nejčastějšími zákazníky informačních služeb jsou zástupci podnikatelské sféry, občané, státní správa a sa-

K 31. 12. 2012 bylo ve fondu Ústřední statistické knihovny zpracováno a uloženo celkem 45 086 svazků v celkové hodnotě (stanovené částečně odhadem) 20 527 553 Kč.

mospráva, dále občanská sdružení, neziskové organizace a studenti.

Uživatelé se dlouhodobě zajímají o spotřebitelské ceny, výsledky ze sčítání v podrobném územním detailu, demografickou statistiku či statistiku práce a mezd. Poměrně časté byly dotazy na problematiku související se zprovozněním registru osob, například typu „kam si dojit pro výpis IČO“ apod.

„Řešíme i náročnější zakázky,“ znamená Štěpánka Čejková, vedoucí informačních služeb – ústředí, a dodává, že v těchto případech je často nutné konzultovat požadavky zákazníků a hledat cesty k vyřízení jejich dotazu. V loňském roce mezi takové zakázky patřilo například zpraco-

vání databáze s výsledky všech voleb (i historických), dlouhých časových řad z cenové statistiky, údajů o výrobě automobilů v Československu v 50. a 60. letech, dat o zahraniční migraci podle vzdělání od roku 1955, porovnání cenových hladin a příjmů za ČR a Nizozemsko. Pro vědecké účely připravovali zaměstnanci ČSÚ databáze s anonymizovanými údaji o struktuře obyvatelstva, jeho příjmech a výdajích, ale i z hospodářské sféry.

Na krajských pracovištích byla hlavním úkolem v této oblasti spolupráce na přípravě analytické části Programů rozvoje kraje na období 2014 až 2020 a dat pro rozborův udržitelného rozvoje krajů a správních obvodů ORP. Kromě toho pracovníci informačních

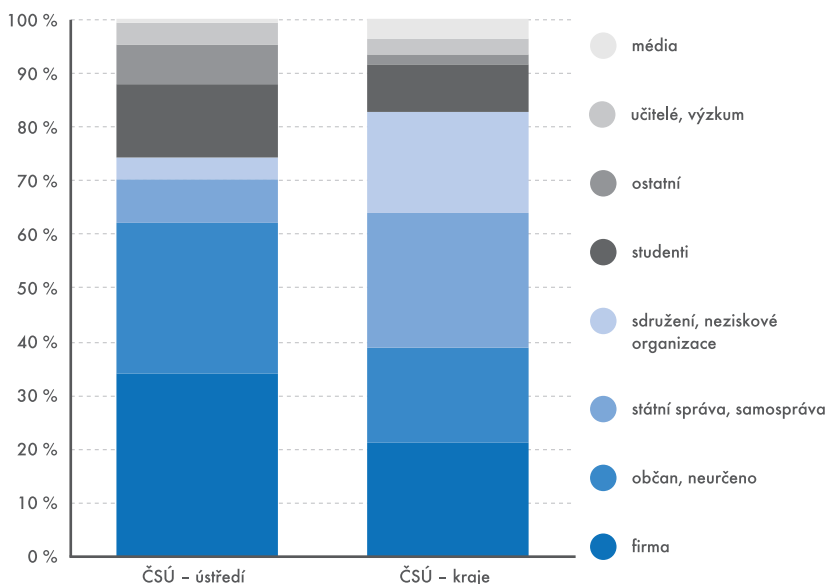

služeb poskytovali podrobné údaje pro zpracování koncepcí rozvoje mikroregionů (Lipensko, Litomyšlsko – Desinka, Jižní Valašsko a další) a měst (např. Liberec, České Budějovice, Hradec Králové).

„Velmi zajímavá byla i spolupráce na analýze Síť škol a školských zařízení Moravskoslezského kraje, projektu Plánování sociálních služeb v Jihočeském kraji, Ročence životního prostředí Prahy 2011, Tematickém atlasu Královéhradeckého kraje, projektu Historická topografie kulturního dědictví Šumavy, podkladech ke zpracování analýzy dopravy v Plzni, údajích pro Integrovaný plán rozvoje města Pardubice nebo zpracování proudů stěhování v Jihočeském kraji podle pohlaví, věku, občanství a rodinného stavu pro výzkumnou práci katedry geografie Jihočeské univerzity,“ doplňuje dlouhý výčet aktivit informačních služeb Štěpánka Čejková.

Dalším pracovištěm, kde veřejnost hledá statistické informace, je Ústřední statistická knihovna. „K poslednímu prosincovému dni loňského roku jsme evidovali 1 904 registrovaných uživatelů,“ říká. V průběhu celého roku knihovnu navštívilo 2 057 uživatelů, kteří si vypůjčili celkem 14 683 publikací, z toho 10 393 knih a 4 290 periodik. Pro pracovníky Českého statistického úřadu a veřejnost zde bylo uspořádáno také jedenáct

Struktura zákazníků – 2012

Zdroj: ČSÚ

výstavek nových knih, které se vloni podařilo získat. Knihovna je rovněž místem, kde se pořádají exkurze pro středoškoláky a vysokoškoláky. Vloni se jich tu uskutečnilo celkem jedenáct.

Informační služby zajišťují činnosti související s vydáváním publikací ČSÚ. Kromě toho, že odpovídají za sestavování Katalogu produktů, sledují také jeho plnění.

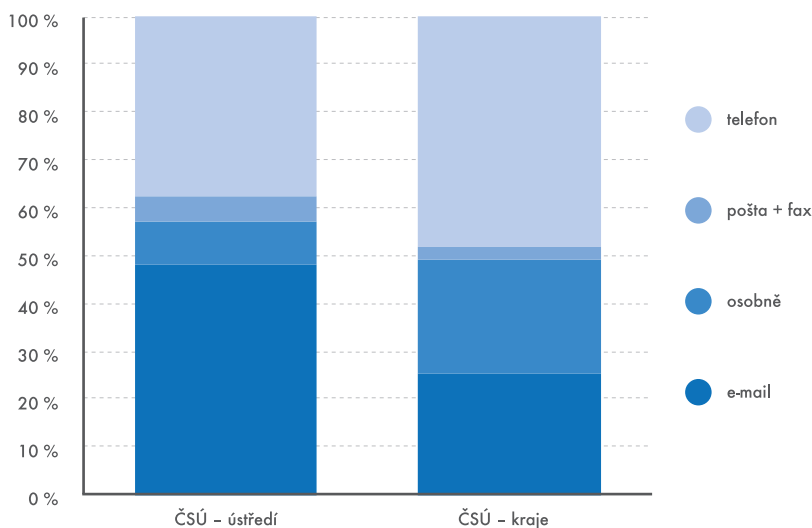
„Navíc připravujeme vlastní publikace jako například Česká republika v mezinárodním srovnání a v oddě-

leních informačních služeb krajských správ krajské statistické ročenky nebo analýzy vývoje jednotlivých krajů,“ říká ředitelka odboru informačních služeb.

I přes bohatou publikační činnost jsou však příjmy z prodeje publikací stále nižší. „Tvoří asi desetinu příjmů z roku 2008,“ konstatuje Petra Kuncová. Důvodem může být soustavné snižování počtu tištěných publikací a zveřejňování jejich elektronických verzí zdarma na internetových stránkách ČSÚ. Koncem roku 2011 úřad internetové stránky modernizoval. Výrazně změnil jejich strukturu a obsah. V polovině roku 2012 prošly stejnou proměnou také internetové stránky jednotlivých krajských správ ČSÚ.

„Návštěvnost webu v roce 2012 oproti předcházejícím rokům lehce poklesla. Tento vývoj si vysvětlujeme zejména zvýšeným zájmem uživatelů o veřejnou databázi, jejíž výsledky se do celkového přehledu návštěvnosti webu nezapočítávají. Další důvod spatřujeme ve snadnější orientaci na webu, neboť díky nové vizuální podobě stránek a důrazu na uživatelskou přívětivost najdou návštěvníci webu rychleji to, co hledají,“ sděluje Helena Koláčková, vedoucí oddělení internetu, a doplňuje, že ve veřejné databázi bylo na konci roku 2012 k dispozici 53 mil. údajů. Během roku 2012 se jejich počet zvýšil o 3 mil. ■

Způsob doručení dotazu – 2012

Zdroj: ČSÚ

PRŮMYSL

-5,8 %

V prosinci 2012 průmyslová produkce po očištění od vlivu počtu pracovních dnů meziročně klesla o 5,8 %. V EU27 byl pokles výroby méně citelný a činil 2,1 %. Bez očištění se tuzemská produkce snížila o výrazných 12,5 %, loňský prosinec měl však o tři pracovní dny méně než ten předloňský.

MALOOBCHOD

-3,0 %

V prosinci 2012 se meziroční tržby ve stálých cenách za maloobchod (bez motoristického segmentu) snížily o 3,0 %. Po očištění o pracovní dny však vzrostly o 0,5 %, prosinec 2012 měl o 3 pracovní dny méně než prosinec 2011.

STAVEBNICTVÍ

-14,1 %

Stavební produkce po očištění od vlivu počtu pracovních dnů v prosinci 2012 meziročně klesla o 14,1 %, bez očištění se snížila o 17,3 %. Výsledky ovlivnilo pozemní stavitelství, produkce ale klesala i v inženýrském stavitelství. V EU27 stavební produkce meziročně klesla o 8,5 %.

CESTOVNÍ RUCH

+7,5 %

V prosinci 2012 strávili hosté v hotelech meziročně o 7,5 % více nocí. Ve všech kategoriích hotelů se ubytovalo o 4,5 % více hostů a průměrný pobyt trval 3,5 dne.

SLUŽBY

-7,7 %

V prosinci 2012 klesly tržby za služby ve stálých cenách meziročně o 7,7 %. Pokles byl ovlivněn o tři dny nižším počtem pracovních dnů. Po očištění o kalendářní dny se tržby meziročně snížily o 4,5 %.

O Vánocích se neutrácelo

Marcela Mašátová, vedoucí oddělení statistiky obchodu, pohostinství a ubytování

Prosincové tržby maloobchodníků v EU27 nedosáhly úrovně roku 2011. Nejvíce se dařilo pobaltským republikám. Meziroční vývoj ovlivnil nižší počet pracovních dní.

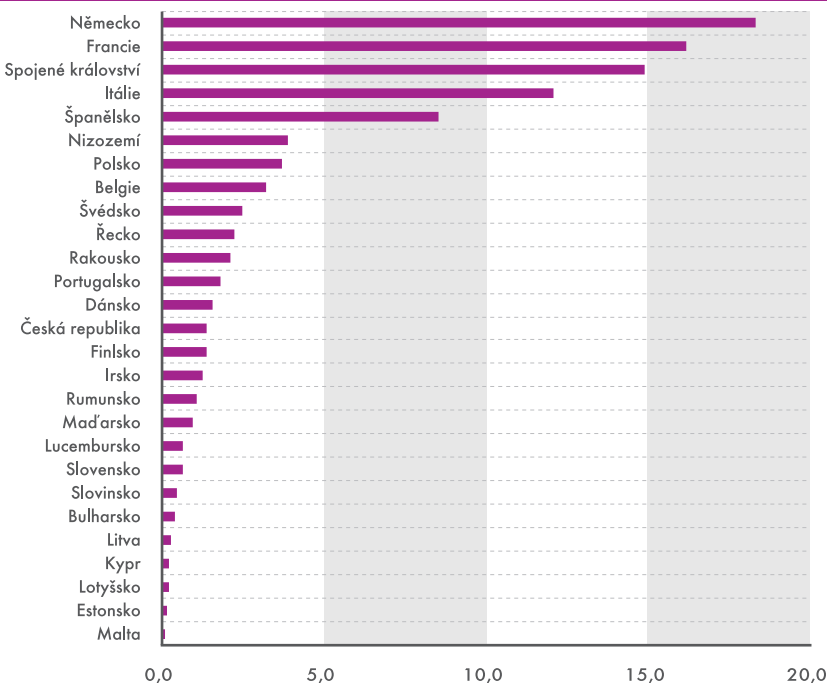
Maloobchodní tržby (bez prodeje motorových vozidel) v České republice ve stálých cenách se v prosinci 2012 meziročně snížily o 3,0 %. Výše maloobchodních tržeb byla ovlivněna o tři dny nižším počtem pracovních dní proti stejnému měsíci 2011. Po vyloučení tohoto vlivu tržby vzrostly o 0,5 %. Zvýšení reálných tržeb dosáhli v prosinci 2012 pouze prodejci oděvů a obuvi a internetoví obchodníci. Obchody s převahou prodeje potravin vykázaly tržby nižší o 3,3 %. Pokles zaznamenali také prodejci pohonných hmot – o 1,8 %.

Země Evropské unie v celkovém průměru vykázaly v prosinci 2012 po očištění o pracovní dny o 2,0 % nižší tržby než v prosinci roku 2011. Nejvíce táhlo dolů celou evropskou se-

dmadvacítku Španělsko, nejen proto, že je jeho vliv vzhledem k jeho velikosti významný, ale také proto, že vykázalo nejvyšší pokles, a to o 12,3 %. Také u našich sousedů nedosáhly tržby výše srovnatelného měsíce předchozího roku. Nejvyšší pokles zaznamenalo Německo a Slovensko. Naopak nejvíce se v prosinci dařilo maloobchodníkům v Lotyšsku, Estonsku a Litvě. Prosincový pokles maloobchodních tržeb v EU27 byl pouze uzavřením vývoje celého roku. Maloobchodníci v Evropské unii vykázali v roce 2012 pokles o 0,6 %.

V České republice se tržby za celý rok snížily (o 0,5 %). Pokračoval pokles prodeje potravin započatý v květnu 2011. Za rok 2012 činil 2,5 %. Ve srovnání s předchozím rokem se snížil v roce 2012 i prodej pohonných hmot (o 1,0 %). Vyšší tržby zaznamenal prodej nepotravinářského zboží (o 0,9 %), z toho nejvíce rostly tržby za počítačová a komunikační zařízení (o 5,8 %) a za oděvy a obuv (o 5,6 %). Dlouhodobě nejdynamičtější růst vykazovaly internetové a zásilkové obchody (o 8,2 %).

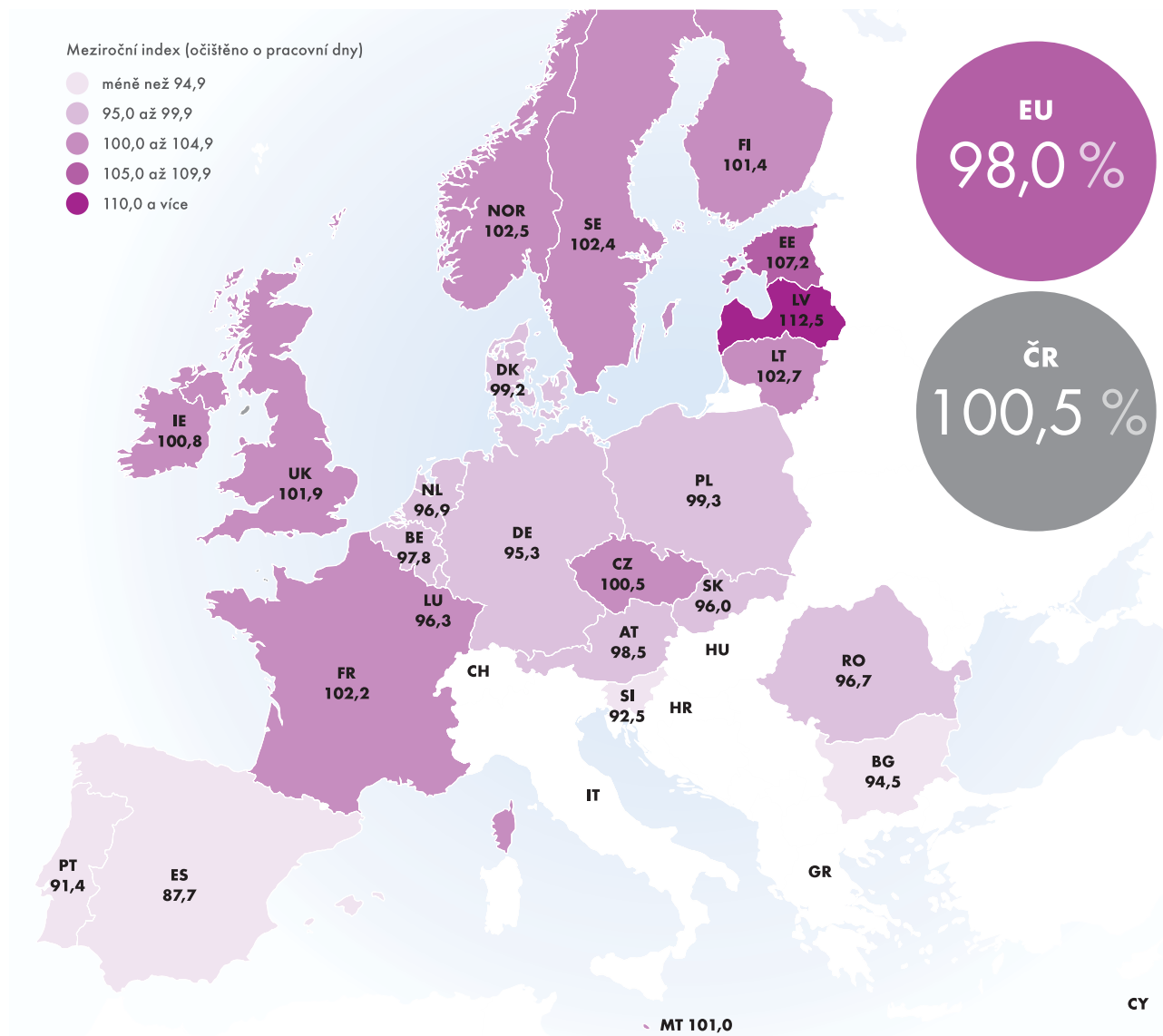
Podíly jednotlivých zemí na celkových tržbách EU27 v maloobchodě (v %, rok 2010)

Zdroj: Eurostat

Index maloobchodních tržeb v prosinci 2012

Zdroj: Eurostat (k 14. 2. 2013)

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR

+1,6 bodu

V České republice byl v únoru 2013 **souhrnný indikátor důvěry** vlivem zlepšení důvěry v průmyslu a u spotřebitelů meziměsíčně o 1,6 bodu vyšší. Ve srovnání s předchozím rokem je souhrnná hodnota indikátoru stále nižší.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V EU27

+1,4 bodu

Souhrnný indikátor důvěry v zemích EU27 byl v lednu 2013 meziměsíčně vyšší o 1,4 bodu zejména vlivem zvýšení důvěry mezi spotřebiteli, v sektoru stavebnictví a vybraných odvětvích služeb.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR

-2,7 bodu

V únoru 2013 byl **indikátor důvěry v obchodě** v České republice meziměsíčně nižší o 2,7 bodu. V meziročním srovnání je také nižší. Pro období příštích šesti měsíců jsou očekávání optimističtější.

PLATEBNÍ BILANCE

Zboží ✓
Služby ✓

Saldo běžného účtu platební bilance setrvalo v prosinci 2012 již osmý měsíc v záporných hodnotách (-24,3 mld. Kč) a meziročně se zhoršilo o 8 mld. Kč. K tomuto propadu přispěla zejména bilance výnosů (o 11,2 mld. Kč), mírně se zhoršilo také saldo obchodní bilance (o 0,7 mld. Kč) i bilance služeb (o 0,8 mld. Kč). Naopak saldo běžných převodů pozici ČR vůči zahraničí proti prosinci 2011 o 4,7 mld. Kč zlepšilo.

SPOTŘEBITELSKÁ INFLACE

+1,9 %

Spotřebitelské ceny vzrostly v lednu vůči prosinci o 1,3 %. Tento růst způsobilo zčásti zvýšení DPH od ledna 2013 a částečně zvýšení cen především v odvětvích bydlení a potravin a nealkoholických nápojů. Meziroční růst spotřebitelských cen zpomalil v lednu na 1,9 % z 2,4 % v prosinci 2012.

NEZAMĚSTNANOST

+7,0 %

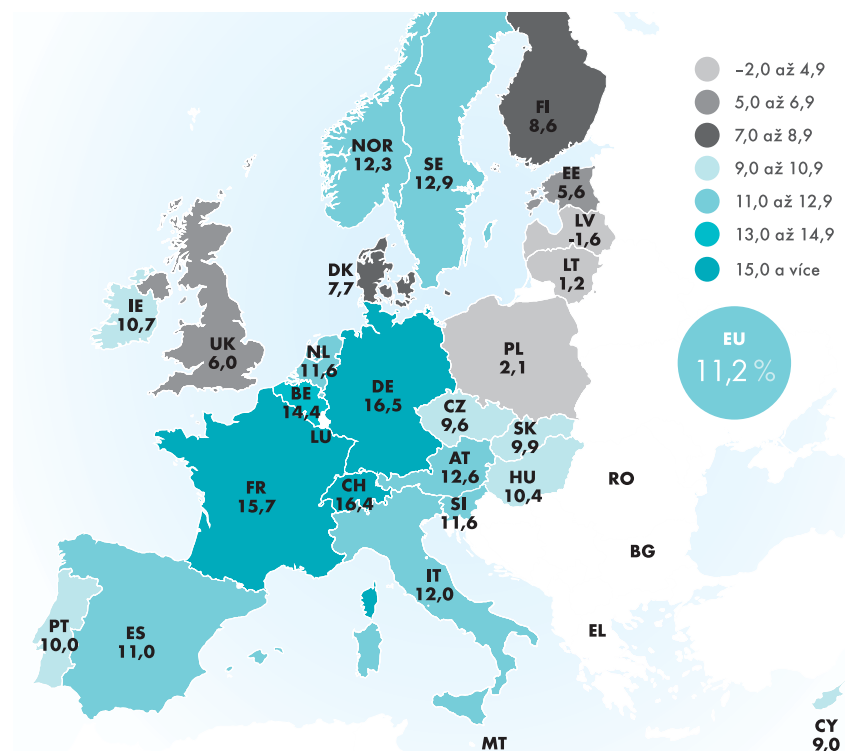
Obecná míra nezaměstnanosti očistěná od sezónních vlivů se v lednu 2013 zvýšila ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku o 0,2 p. b. a dosáhla 7,0 %.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

-1,7 %

Hrubý domácí produkt očistěný o cenové, sezónní a kalendářní vlivy klesl ve 4. čtvrtletí 2012 podle předběžného odhadu meziročně o 1,7 % a ve srovnání s předchozím čtvrtletím o 0,2 %. V ročním úhrnu byl HDP o 1,1 % nižší než v roce 2011, meziroční pokles se v průběhu roku postupně prohluboval.

Míra úspor domácností v EU27 v roce 2011 (v %)

Pozn.: Sektor domácností vč. NISD (neziskové instituce sloužící domácnostem). Švýcarsko rok 2010

Zdroj: Eurostat

Sklon spořit mírně oslabil

Drahomíra Dubská, vedoucí oddělení svodných analýz

Evropské domácnosti odložily v posledních letech stranou menší díl svých celkových příjmů. Míra úspor přesto zůstává vysoká.

Zatímco v roce 2009 přiměly obavy z ekonomického vývoje domácnosti v EU27 uspořit 13,2 % úhrnu svých příjmů a v zemích eurozóny dokonce více než šestinu (15,1 %), v dalších dvou letech míra hrubých úspor mírně klesla. Nejšetřivější zůstali i v roce 2011 Němci, Švýcaři, Francouzi a Belgičané. Dvojcifernou míru úspor vykazaly také domácnosti na severu Evropy (Švédsko, Norsko, Nizozemsko), ale i v zemích s ekonomickými potížemi (Španělsko, Irsko, Itálie). Z nových států unie patřilo předloni do „klubu šet-

řivých“ jen Slovinsko a Maďarsko, ve střední Evropě zůstalo dlouhodobě spořivé Rakousko. Naopak v Lotyšsku musely domácnosti sáhnout dokonce na úspory z minulých let, aby si mohly dovolit saturovat své spotřební výdaje.

Peníze, které se podařilo odložit stranou domácnostem v České republice poté, co nasýtily svoji spotřebu, netvořily v roce 2011 ani desetinu úhrnu jejich celkových příjmů. S mírou úspor ve výši 9,6 % svého hrubého disponibilního důchodu se tak ocitly až v poslední třetině žebříčku zemí Evropské unie. Dlouhodobě, tj. od počátku minulých dekád, však byla míra úspor českých domácností ve výši 10 % jen mírně nižší než za EU27 jako celek (11,6 %), významněji nižší pak ve srovnání s průměrem zemí eurozóny (14,1 %).

18**Věda a výzkum
z pohledu statistik**

Jaké nástroje používá ČSÚ k měření výstupů vědy, technologií a inovací.

20**Hlavní témata,
která statistici
v ČSÚ sledují**

Finanční a lidské zdroje, výsledky vědy a výzkumu a vyspělé technologie, to jsou oblasti, které ČSÚ šetří.

24**Výdaje na vědu
a výzkum v EU27
a ČR**

Infografika o vývoji výdajů v EU27 roce 2011 a v České republice v období 1990–2011.

26**Financování
výzkumu
a vývoje**

V roce 2011 došlo v ČR za 20 let k nejvyššímu meziročnímu nárůstu výdajů na VaV.

VĚDA A VÝZKUM

Věda a výzkum z pohledu statistik

Dlouhodobým cílem ČSÚ je vytváření komplexního obrazu o rozvoji vědy, technologií a inovací v České republice statistickými nástroji, informacemi a analytickou činností. V posledních letech došlo k zásadnímu rozvoji statistik z této oblasti, a to především na základě již existujících datových zdrojů.

Martin Mana, vedoucí oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Oblast vědy, technologií a inovací (dále jen VTI) představuje z dlouhodobého časového hlediska jeden z klíčových hybných prvků umožňujících zvyšování produktivity, ekonomického růstu, zaměstnanosti, udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti společnosti. Výsledky výzkumu, vývoje a inovací a jejich využití hrají důležitou roli ve všech oblastech dnešní společnosti.

Je patrné, že oblast VTI se v posledních letech stává i jednou z ústředních oblastí jednotlivých národních i mezinárodních politik (viz např. Lisabonská strategie nebo Evropa 2020). Význam vědy a výzkumu je sice často zdůrazňován, ale slibovaná podpora jejich dalšího rozvoje není často podložena relevantními fakty a znalostí reality. Statistiky týkající se těchto oblastí proto mají zásadní význam pro pochopení procesů, které mají dopad na vývoj společnosti a ekonomiky.

Statistiky VTI jsou povinné pro všechny země EU a vycházejí z pří-

slušných rozhodnutí a nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropy. Při jejich tvorbě respektuje Český statistický úřad hlavní mezinárodní standardy (např. Frascati nebo Oslo manuál) vytvořené především v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Prezentace výsledků

Mimo zavedení nových a rozšíření stávajících agend jak podle národních, tak i mezinárodních požadavků došlo k podstatnému rozvoji i v oblasti našich výstupů.

V současné době má každá ze statistik VTI své vlastní webové stránky, kde uživatel nalezne potřebné informace o daném tématu. Více viz: <http://bit.ly/12VmKV3>

Podrobné výsledky z hlavních šetření VTI jsou také zveřejňovány v samostatných ročních publikacích nebo ve zkrácené formě ve Statistické ročence ČR, krajských ročenkách nebo např. v publikaci Zaostrěno na ženy

a muže. Zatímco tematické publikace přinášejí uživatelům detailnější pohled na sledovanou oblast, údaje ve výše zmíněných souhrnných publikacích jsou zasazeny do širšího kontextu ekonomické konkurenceschopnosti a vývoje znalostní společnosti.

V posledních letech vzniklo v rámci ČSÚ také několik speciálních statistických výstupů. Šlo například o statistickou analýzu zaměřenou na vysok školský výzkum a vývoj nebo analýzu zabývající se přímou a nepřímou podporou výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů. Dále v roce 2010 ČSÚ poprvé vydal Statistickou ročenku vědy, technologií a inovací, která obsahuje komplexní pohled na klíčové oblasti VTI v České republice a srovnání se světem.

Kromě vlastních výstupů se ČSÚ v několika posledních letech výraznou měrou podílí například na zpracování každoroční Analýzy stavu výzkumu, vývoje a inovací v ČR a jejich srovnání se zahraničím, která stručně popisuje a interpretuje údaje z oficiálních statistik a databází a poskytuje tak základní informace pro tvorbu strategií, politik a opatření na různých úrovních rozhodování a pro přípravu doplňujících šetření.

Struktura dat, která má ČSÚ k dispozici, umožňuje jejich propojení napříč jednotlivými statistikami, což je například jeden z klíčových nástrojů pro hodnocení politiky státu v oblasti podpory vědy a výzkumu (dále jen VaV).

ČSÚ navíc pravidelně poskytuje rozsáhlé statistické výstupy, včetně příslušné metodologie, do Eurostatu

DŮLEŽITÉ DEFINICE

Věda představuje konzistentní systém verifikovatelných poznatků o určité skupině jevů a zároveň metody spojené s jejich získáváním, zpracováním, teoretickým vysvětlením a praktickým využitím.

Technologie pak vystupují v několika formách, a to jako znalosti vtělené do fyzických objektů (stroje, zařízení, přístroje atd.), znalosti akumulované v lidech, informace vtělené do elektronických médií a dokumentů (software, projekty, matematické výpočty, patenty atd.) a jako uspořádání činností a vztahů (systém řízení, normy, předpisy atd.).

Inovace je člověkem cíleně navrhovaná změna týkající se výrobků a služeb, výrobních postupů nebo metod řízení.

a OECD, na jejichž webových stránkách jsou pak tyto údaje k dispozici.

Spolupráce při rozvoji statistik VTI

Český statistický úřad průběžně komunikuje a spolupracuje s hlavními uživateli výstupů statistik VTI, jako jsou Rada pro výzkum, vývoj a inovace, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Asociace inovačního podnikání, Akademie věd ČR atd., a jejich požadavky uplatňuje při přípravě šetření. Jedná se zejména o formulaci otázek v dotaznících, identifikaci oblastí, které by měly být v šetření pokryty, a v neposlední řadě při způsobu prezentace výsledků tak, aby přinášela větší uživatelský komfort.

Pracovníci ČSÚ v rámci svých možností prezentují výsledky svých šetření na různých seminářích, což umožňuje větší interakci mezi tvůrci statistik VTI a jejich uživateli. Například v roce 2012 ČSÚ společně s Technologickým centrem Akademie věd ČR s úspěchem

PRACOVNÍ SKUPINA NESTI

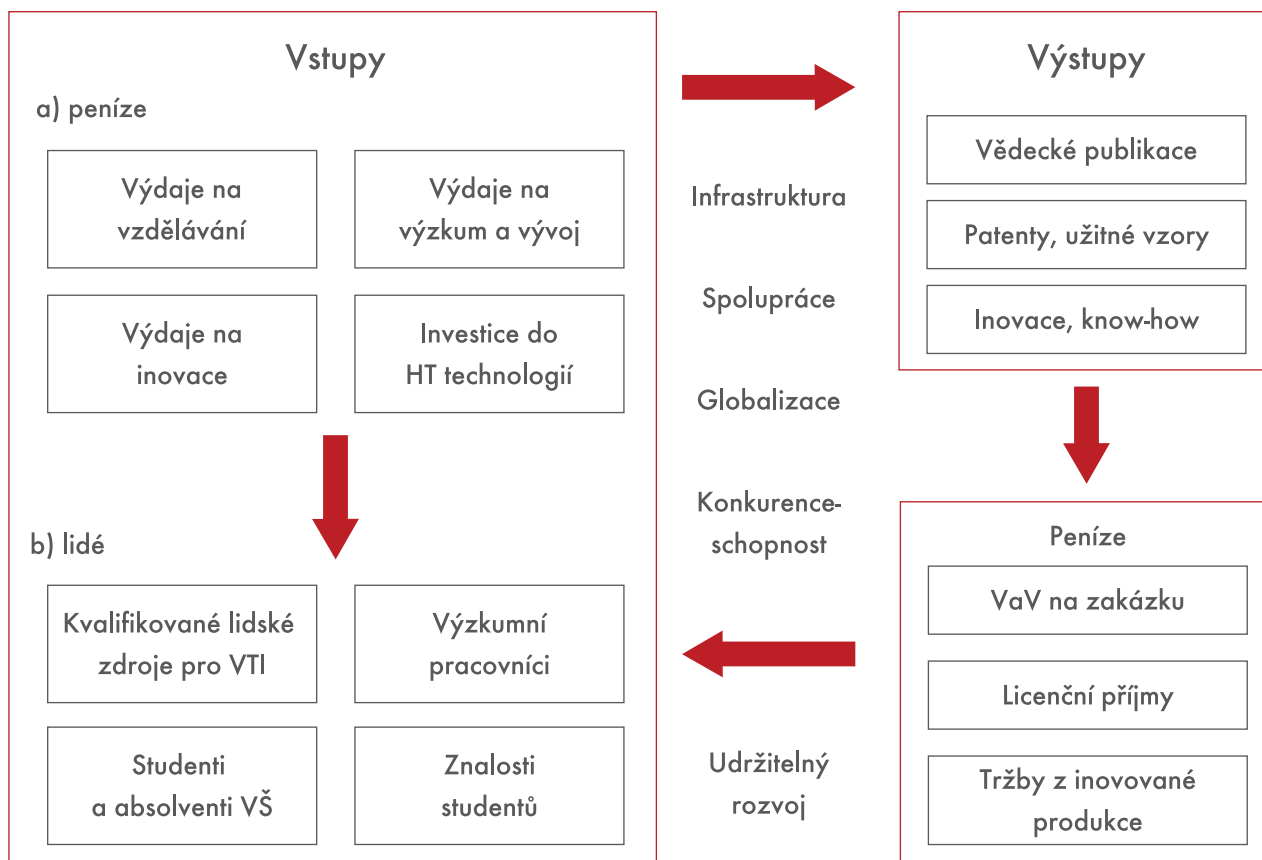
NESTI (National Experts on Science and Technology) je pracovní skupina OECD národních odborníků pro ukazatele vědy a technologií s již 50letou historií, která rozvíjí nové ukazatele, projekty, šetření a metodiky v oblasti statistik vědy, technologií a inovací s cílem dosáhnout jejich mezinárodní srovnatelnosti. Základním výstupem této pracovní skupiny je publikace Main Science and Technology Indicators (MSTI), která obsahuje sadu více jak 100 ukazatelů, které umožňují monitorovat výsledky dosažené v oblasti vědy a techniky ve všech zemích OECD. Tato publikace je dlouhodobě řazena na přední místo v hodnocení představitelů členských zemí OECD. Česká republika je jednou z mála zemí, která poskytuje údaje pro všechny sledované ukazatele v této publikaci.

uspořádal již třetí jarní seminář s názvem Výzkum, vývoj a inovace ve statistikách a analýzách, jehož hlavním cílem je posílení spolupráce mezi poskytovateli a uživateli dat z oblasti VTI, včetně těch, kteří je využívají k rozhodování a formulaci příslušných politik.

ČSÚ se každý rok aktivně účastní zasedání příslušných pracovních skupin Eurostatu a OECD včetně zapojení do řady jejich mezinárodních projektů. Výsledky těchto jednání výrazně pomáhají postupně vybudovat na ČSÚ mezinárodně srovnatelnou statistiku VTI. Věříme, že naše zkušenosti a ná-

zory prezentované na těchto setkáních jsou nejen přínosem pro ostatní účastníky, ale i zvyšují renomé ČSÚ v zahraničí. Například v roce 2012 pokračovaly v rámci pracovní skupiny NESTI intenzivní práce na revizi doporučení a definic pro sběr statistických ukazatelů za oblast výzkumu a vývoje. Výsledky této práce by se měly stát základem pro nové návrhy doporučení v měření výzkumu a vývoje v podnikatelském, vládním a vysokoškolském sektoru, jež by umožnily lepší harmonizaci a srovnatelnost údajů v této oblasti – revize Frascati manuálu. ■

Věda, technologie a inovace: systém statistických ukazatelů ČSÚ

Hlavní témata, která statistici v ČSÚ sledují

Statistické zachycení vědy, technologií a inovací patří mezi rozvojové agendy Českého statistického úřadu. Od roku 1995 také respektují mezinárodní standardy.

Martin Mana, vedoucí oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

V současné době je statistika vědy, technologií a inovací na ČSÚ rozdělena do tří hlavních tematických oblastí: finanční a lidské zdroje, výsledky VTI činností a vyspělé technologie. V nich je realizováno 10 samostatných úloh:

- Roční šetření o VaV
- Státní rozpočtové výdaje na VaV
- Nepřímá veřejná podpora VaV
- Lidské zdroje pro VTI
- Odborné články
- Šetření o inovacích
- Patentová statistika
- Roční šetření o licencích
- Zahraniční obchod s high-tech
- Statistika high-tech odvětví

Následující řádky obsahují stručný popis hlavních statistik prováděných ČSÚ v této oblasti.

Roční šetření o VaV

Efektivní alokace finančních a lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje se neobejde bez znalosti charakteristik vývoje a současného stavu. Proto hrají ukazatele VaV důležitou roli při určování priorit a směřování budoucích politik v této oblasti. Pravidelná a dostupná data o jednotlivých charakteristikách VaV jsou zároveň nepostradatelná pro mezinárodní srovnání.

Z těchto důvodů sleduje Český statistický úřad hlavní charakteristiky VaV v České republice pomocí vyčerpávajícího statistického zjišťování. Od roku 1995 toto šetření respektuje mezinárodní standardy uvedené ve Frascati manuálu (OECD, 2002), který slouží jako hlavní příručka pro harmonizo-

V roce 2011 na každém dvacátém pracovišti dosáhly výdaje na vědu a výzkum 100 a více mil. Kč.

vaný sběr ukazatelů v oblasti VaV používaný nejen v zemích EU a OECD, ale na celém světě.

Roční šetření VaV přináší podrobné poznatky o stavu lidských a finančních zdrojů ve všech subjektech podnikatelského, vládního, vysokoškolského a soukromého neziskového sektoru provádějících VaV jako svoji hlavní či vedlejší činnost. Mezi základní charakteristiky zjišťované v tomto šetření patří počet osob zaměstnaných ve VaV podle pracovní činnosti, vzdělání, pohlaví, věku či národnosti a výše výdajů na VaV podle zdrojů jejich financování.

V roce 2011 podle tohoto šetření byl v ČR prováděn VaV na 2,7 tisících pracovištích, z nichž 2,2 tisíc náleží do podnikatelského sektoru, 200 do vysokoškolského, 185 do vládního a 72 do soukromého neziskového sektoru. Ovšem pouze na každém dvacátém pracovišti dosáhly výdaje na VaV 100 a více mil. Kč. Nejzajímavější zjištění

z tohoto šetření jsou podrobněji rozbrána v jednotlivých příspěvcích tohoto speciálu.

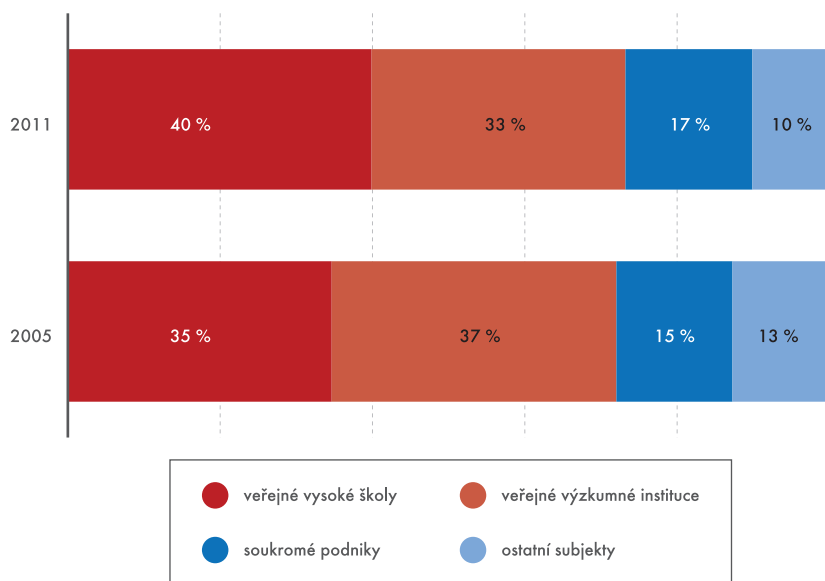
Státní rozpočtové výdaje

Veřejná podpora VaV se řídí národní vědní politikou jednotlivých států. Úlohou statistických úřadů je zabezpečit potřebné údaje o celkové veřejné podpoře VaV a jejím členění podle socioekonomických cílů.

V rámci Evropské unie je tento úkol řešen prostřednictvím statistické úlohy GBAORD (Government Budget Appropriations or Outlays for R&D) jako povinné roční zjišťování ve všech zemích EU. ČSÚ zabezpečuje údaje o přímé podpoře VaV ze státního rozpočtu ve spolupráci s Radou pro výzkum, vývoj a inovace prostřednictvím Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

V roce 2011 obdrželo peníze ze státního rozpočtu na podporu VaV

Graf 1 | Výdaje na VaV ze státního rozpočtu ČR podle hlavních příjemců

Zdroj: ČSÚ

v České republice celkem 1 261 subjektů, ale pouze 208 z nich obdrželo více než 10 mil. Kč. Kromě všech veřejných a státních vysokých škol a veřejných výzkumných institucí obdrželo peníze na VaV ze státního rozpočtu i 900 soukromých podniků, 67 sdružení a neziskových organizací a 40 fyzických osob.

V roce 2011 dosáhla v ČR přímá veřejná podpora VaV 25,8 mld. Kč, což odpovídá 2,23% podílu na celkových výdajích státního rozpočtu. Mezi hlavní příjemce této podpory patří veřejné výzkumné instituce a veřejné vysoké školy, které v roce 2011 poprvé obdržely ze státního rozpočtu nejvíce peněz na VaV (9,2 mld. Kč).

Nepřímá podpora

Nepřímá veřejná podpora VaV se v současnosti stává ve všech vyspělých státech stále rozšířenějším nástrojem pro povzbuzení investic do VaV v soukromém podnikatelském sektoru. Mezi nejčastější formy patří různé daňové pobídky a úlevy, urychlené odpisování investic, snížení odvodů sociálního pojištění, osvobození od cel, zvýhodněné úvěry, podpora rizikového kapitálu a zvýhodněný pronájem ústřední i regionální infrastruktury.

V České republice je nepřímá podpora VaV poskytována od roku 2005, a to ve formě odpočtu odčitatelných

položek od základu daně z příjmů. Údaje o nepřímé veřejné podpoře VaV zpracovává ČSÚ na základě dat poskytnutých Ministerstvem financí.

V roce 2011 uplatnilo v České republice odčitatelnou položku na VaV ze základu daně 892 podniků, tedy 40 % všech podniků provádějících VaV. Mezi roky 2005–2011 stát takto nepřímo podpořil výzkumnou a vývojovou činnost částkou 8,3 mld. Kč. Přestože došlo mezi roky 2005 a 2011 k postupnému poklesu daňové sazby

z 26 % na 19 %, odčitatelná položka výdajů na VaV rostla v průměru o 14 % ročně. Ze základu daně podniků bylo v roce 2011 celkem odečteno 1,8 mld. Kč na výzkum a vývoj.

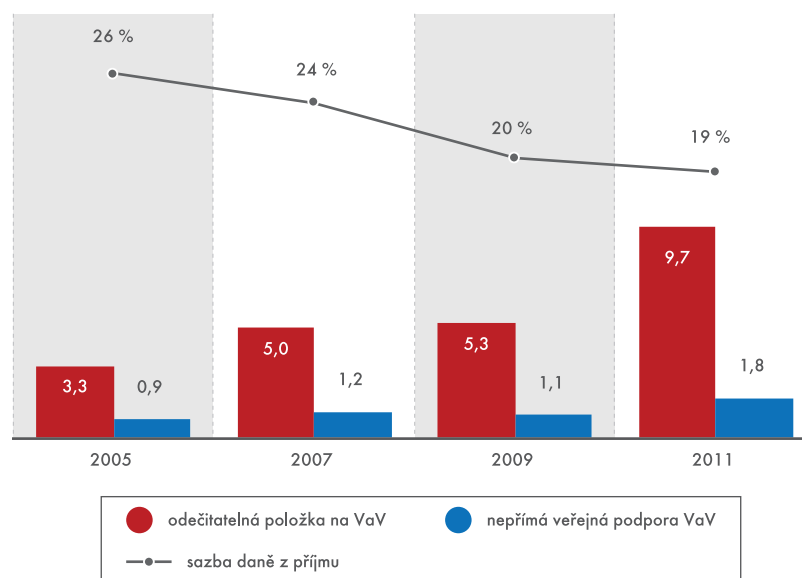
Šetření o inovacích

Jestliže ekonomicky méně vyspělé země mohou dosahovat hospodářského růstu často pouze investicemi do rozšiřování výrobních kapacit, spojených s přebíráním existujících technologií, tak u ekonomicky vyspělých zemí nabývá na významu schopnost podniků inovovat, tedy zavádět nové produkty, výrobní procesy a změny v organizaci práce či řízení podniků. Konkurenceschopnost firem i celých ekonomik vyspělých zemí je tedy založena zejména na schopnosti tvořit a využívat inovace.

V České republice jsou údaje o inovacích zabezpečeny prostřednictvím statistického šetření o inovačních aktivitách podniků, které v roce 2013 probíhá již po sedmé. Obsah šetření vychází z celoevropského šetření o inovacích (CIS), které je v rámci všech zemí EU realizované každé dva roky. Metodologickým manuálem je tzv. Oslo manuál (OECD 2005).

Oproti roku 2008 poklesl v roce 2010 u podniků s 10 a více zaměstnanci ve zpracovatelském průmyslu objem

Graf 2 | Nepřímá veřejná podpora VaV v ČR (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

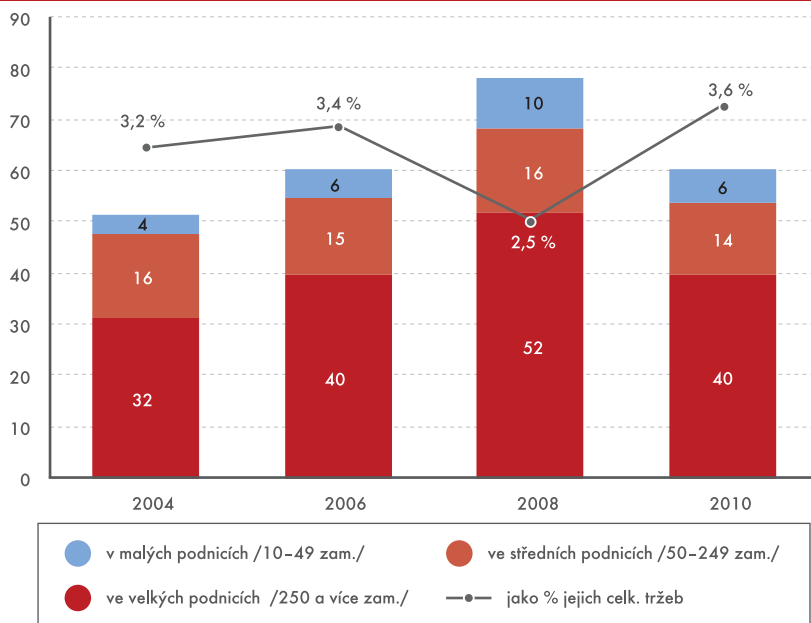
investic do jejich inovačních aktivit v průměru o 23 %. V případě malých podniků došlo k poklesu téměř o polovinu. Z odvětvového hlediska je patrný pokles nákladů na inovace v téměř všech významných odvětvích zpracovatelského průmyslu, včetně tradičně silných oborů, jako jsou strojírenství, metalurgický průmysl, ale také ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení. Naopak příznivý vývoj růstu nákladů na inovace vykazuje automobilový průmysl, což naznačuje, že v tomto stěžejním exportním odvětví českého průmyslu je kladen důraz na posílení pozice v rámci nadnárodních produkčních sítí.

Rozdíl mezi domácími podniky a podniky pod zahraniční kontrolou v úspěšnosti uvádění inovací na trh je patrný z vývoje tržeb za inovované produkty: podniky pod zahraniční kontrolou vykazují více než trojnásobně vyšší tržby z inovovaných produktů (při pouze 1,5násobně vyšších nákladech na inovace) a tento rozdíl se navíc stále zvyšuje.

Statistika lidských zdrojů

Zabezpečení adekvátní základny lidských zdrojů pro činnosti spojené s výzkumem, vývojem a inovacemi se odvíjí nejen od situace na pracovním trhu, ale také závisí na trendech ve vzdělávání.

Graf 3 | Inovační náklady ve zpracovatelském průmyslu ČR (mld. Kč, %)

Zdroj: ČSÚ

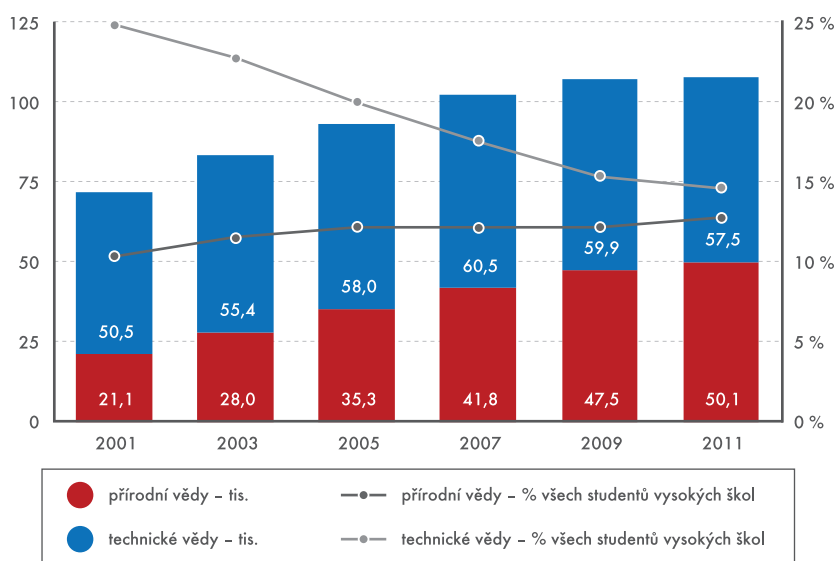
Samostatná statistika lidských zdrojů pro vědu, technologie a inovace zahrnuje celou řadu agend. ČSÚ zpracovává například údaje o osobách s vysokoškolským vzděláním, studentech vysokých škol či zaměstnaných ve vědeckých a technických povoláních včetně jejich mezd. Tato statistika je v podmínkách České republiky realizována výhradně prostřednictvím dostupných administrativních dat a údajů z již existujících šetření.

V rámci vysokoškolského studia se pak ČSÚ ve vztahu k vědě, novým technologiím a inovacím zaměřuje na osoby, které vystudovaly přírodní a technické obory anebo získaly doktorský stupeň vzdělání. Dalším podrobně sledovaným aspektem je též počet osob pracujících přímo v oblasti VaV.

Od roku 2001 se počet studentů na vysokých školách v České republice téměř zdvojnásobil, a to na bezmála 400 tisíc v roce 2011. Je ale otázkou, jak kvalitního vzdělání se současným studentům dostává a zda by neměl být kladen více důraz na znalosti přijímaných studentů než na jejich množství. Přestože osoby se vzděláním v přírodních a technických oborech patří k významným nositelům výzkumu a inovací, mladí lidé se v posledních letech odklánějí od studia technických oborů a ani v případě studia přírodních věd není nárůst jejich počtu nijak významný.

V roce 2011 bylo v České republice sice již 1,2 milionu osob starších 25 let s vysokoškolským vzděláním, což je o půl milionu více než v roce 2000, ale z výše uvedených údajů o studentech je zároveň zřejmé, že počet vysokoškolsky vzdělaných osob v oborech přírodních věd stagnuje a v technických vědách jejich počet dokonce klesá.

Graf 4 | Studenti vysokých škol v oborech přírodních a technických věd

Zdroj: ČSÚ

Patentová statistika

Údaje o patentech poskytují informace o výsledcích a úspěšnosti výzkumné, vývojové a inovační činnosti ve vybraných oblastech techniky, šíření vědeckých znalostí a o ekonomické atraktivitě sledovaného území. Patentová statistika metodicky vychází z Patentového manuálu (OECD, Paříž 2009).

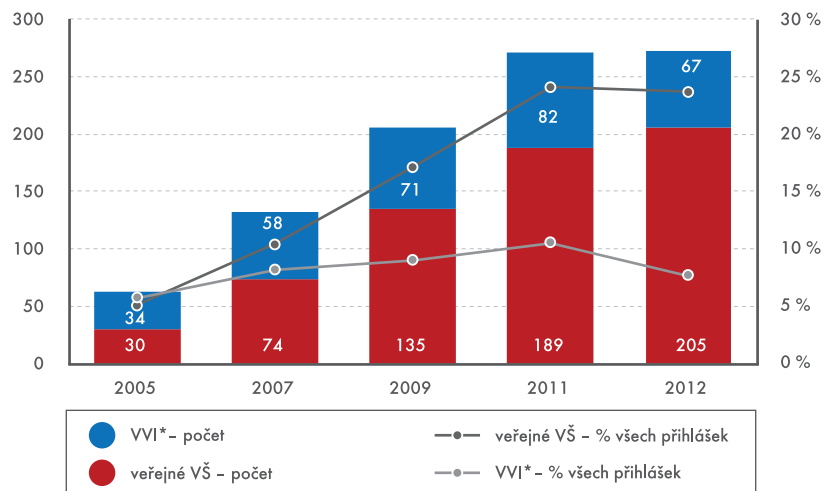
Český statistický úřad zpracovává patentovou statistiku ve spolupráci s Úřadem průmyslového vlastnictví ČR (ÚPV ČR), který zajišťuje patentovou ochranu na území České republiky. Cílem je na základě dostupných administrativních údajů zpřístupnit široké veřejnosti především úroveň patentové aktivity subjektů působících na území České republiky. Jsou zpracovány podrobné údaje nejen o počtu udělených patentů, ale i o patentových přihláškách a zapsaných užitečných vzorech, a to v řadě různých třídění.

V letech 2005 až 2012 bylo u ÚPV ČR tuzemskými přihlašovatelí podáno celkem 6 tisíc patentových přihlášek, přičemž počet přihlášek od veřejných vysokých škol a v o něco menší míře i od veřejných výzkumných institucí vzrostl. Zatímco ještě v roce 2005 pocházelo od vysokých škol pouze 5 % přihlášek, v roce 2012 jich byla téměř čtvrtina. Obdobné změny ve struktuře jsou patrné i u zapsaných užitečných vzorů. Tento výrazný nárůst jak v případě podaných patentových přihlášek, tak i zapsaných užitečných vzorů je pravděpodobně z velké části způsoben změnou systému hodnocení pro přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu na VaV a nesouvisí s vyšší kvalitou prováděného výzkumu a vývoje na těchto institucích.

Roční šetření o licencích

Průmyslově právní ochrana (udělený patent, zapsaný užitečný vzor atd.) však není zpravidla přímo cílem, nýbrž prostředkem k získání finančních příjmů nebo jiné formy prospěchu z výsledků vynálezecké činnosti. K realizaci této komercializace průmyslového práva a duševního vlastnictví, především u vysokých škol a veřejných výzkumných institucí, slouží li-

Graf 5 | Patentové přihlášky podané v ČR veřejnými VŠ a výzkumnými institucemi

*veřejné výzkumné instituce

Zdroj: ČSÚ

cenční smlouva. Mezi další způsoby komercializace výsledků vynálezecké činnosti či předmětu průmyslového vlastnictví, a to pak především v podnikatelském sektoru, patří vlastní výroba a prodej inovovaného produktu.

ČSÚ realizuje roční šetření o licencích, jehož cílem je zjistit počet subjektů působících na území ČR s platnou licencí na poskytnutí práva využívat vynálezy či jiná technická řešení chráněná průmyslovým vlastnictvím a hodnotu přijatých licenčních poplatků za poskytnutí tohoto práva.

Z téměř 2 tisíc patentů platných k 31. 12. 2011 pro území České republiky a patřících tuzemským přihlašovatelům bylo v roce 2011 dále licencováno pouze 147 z nich. Zajímavým poznatkem je skutečnost, že zatímco v případě veřejných výzkumných institucí byl v roce 2011 licencován jejich každý čtvrtý platný patent, u vysokých škol to byl cca každý desátý a u podniků a fyzických osob dokonce cca každý dvacátý. I když v ČR dosáhlo množství licencovaných patentů výše uvedeného počtu 147, tak pouze necelá třetina z nich v roce 2011 přinesla svým majitelům na přijatých licenčních poplatcích více jak 1 milion Kč.

High-tech statistika

Rozsah existujících statistických ukazatelů, umožňujících měřit přímo vliv vědy a výzkumu na konkurenceschopnost a tím i růst ekonomiky, je v sou-

časné době značně omezený. Existují pouze nepřímé ukazatele vycházející například i z údajů o podnicích vyrábějících špičkové technologie.

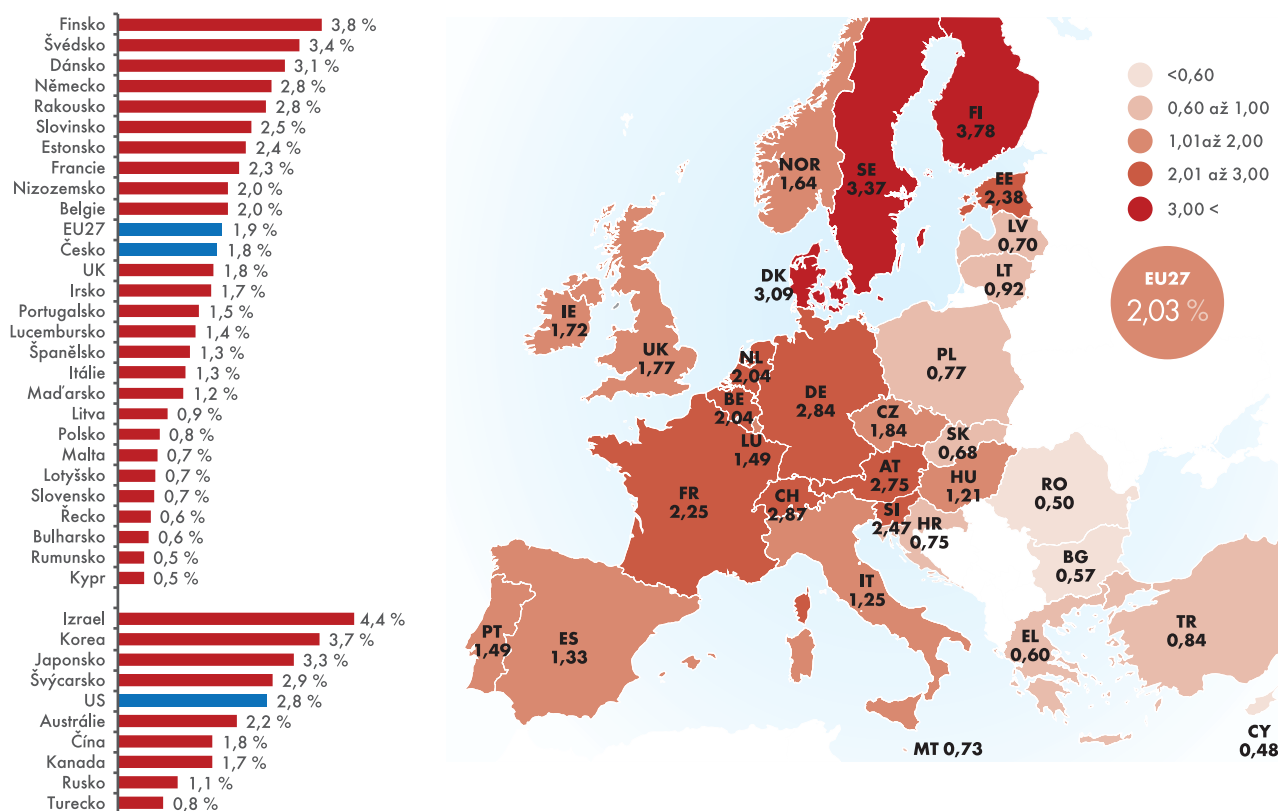
Produkce těchto (high-tech) výrobků, pokud nejde pouze o jejich montáž, tak odráží schopnost země aplikovat získané poznatky z výzkumu, vývoje a inovací do výroby technologicky náročného zboží.

Český statistický úřad zpracovává celou řadu ukazatelů jak za podniky zařazené do high-tech sektoru, tak i údaje o zahraničním obchodu s high-tech produkcí.

V roce 2011 dosáhl vývoz high-tech zboží z ČR hodnoty téměř 500 mld. Kč a high-tech zboží se tak podílelo 17 % na celkovém vývozu z ČR. Před deseti lety se pohyboval vývoz tohoto zboží z ČR pouze kolem 100 mld. Kč a jeho podíl na celkovém vývozu dosahoval přibližně 9 %. Česká republika se v posledních letech sice stala v rámci EU významným (7. největším) vývozcem high-tech zboží, a to především v segmentu informačních a komunikačních technologií, ale tato skutečnost se nijak neodrazila na výraznějším postavení high-tech průmyslu v národním hospodářství. Podíl high-tech zpracovatelského průmyslu se pohybuje v posledních 10 letech stále pouze kolem 1 % HDP a pokud jde o celkové výdaje na VaV, tak podíl těchto odvětví klesl za posledních pět let téměř o polovinu, a to až na 4 % v roce 2011.

Výdaje na vědu a výzkum v EU27 a ČR

Celkové výdaje na VaV jako % HDP, 2011*

* nebo poslední dostupný rok

Zdroj: OECD (MSTI 2012/2), Eurostat (R&D Database, únor 2013) a UIS (S&T Database)

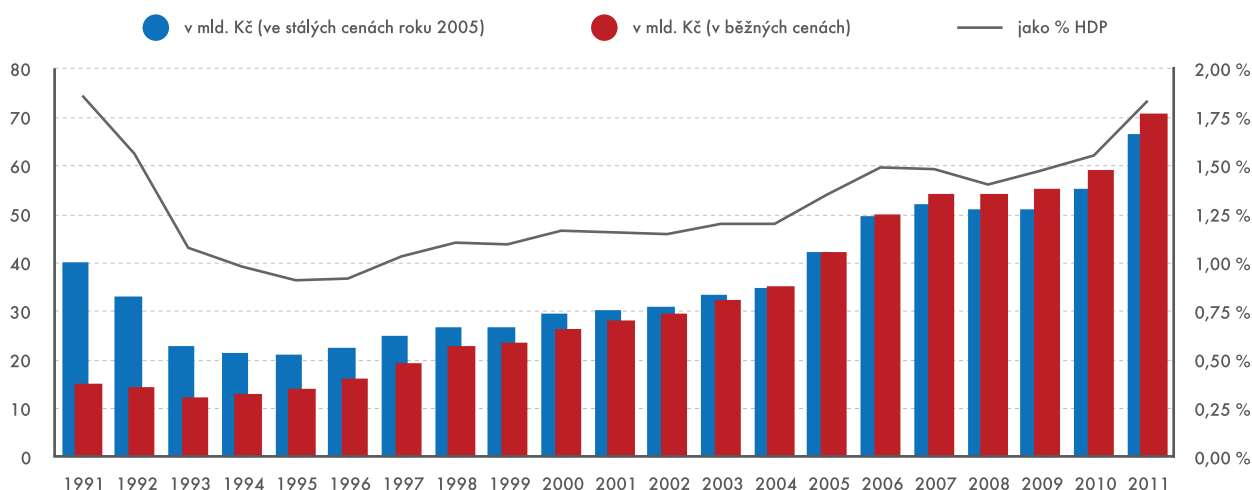
Celkové výdaje na výzkum a vývoj ve vybraných zemích EU v roce 2011

	EU27	ČR	Německo	Rakousko	Slovensko	Polsko	Maďarsko	Finsko
Celkem (GERD)								
mil. Eur	256 587	2 875	73 692	8 263	468	2 836	1 205	7 164
jako % HDP	2,03	1,84	2,84	2,75	0,68	0,77	1,21	3,78
na obyvatele (Eur)	511	273	901	983	86	74	121	1 333
Uskutečněné v podnikatelském sektoru (BERD)								
mil. Eur	159 976	1 735	49 342	5 626	174	855	752	5 047
jako % HDP	1,26	1,11	1,90	1,87	0,25	0,23	0,75	2,67
jako % GERD	62,3	60,3	67,0	68,1	37,2	30,1	62,4	70,5
Uskutečněné ve vládním sektoru (GOVERD)								
mil. Eur	32 528	504	10 900	441	130	979	190	634
jako % HDP	0,26	0,32	0,42	0,15	0,19	0,26	0,19	0,33
jako % GERD	12,7	17,5	14,8	5,3	27,7	34,5	15,8	8,8
Uskutečněné ve vysokoškolském sektoru (HERD)								
mil. Eur	61 555	622	13 450	2 156	164	996	243	1 432
jako % HDP	0,49	0,40	0,52	0,72	0,24	0,27	0,24	0,76
jako % GERD	24,0	21,6	18,3	26,1	34,9	35,1	20,2	20,0

Zdroj: OECD (MSTI 2012/2) a Eurostat (R&D Database, únor 2013)

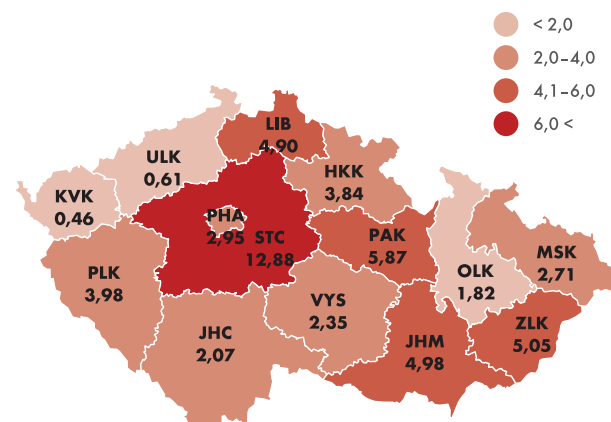
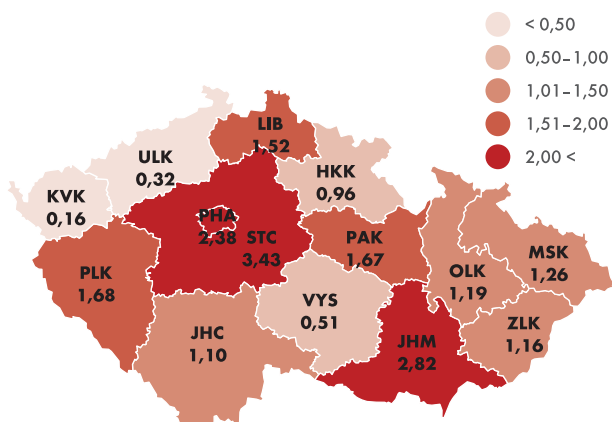

Celkové výdaje na výzkum a vývoj v České republice (GERD)

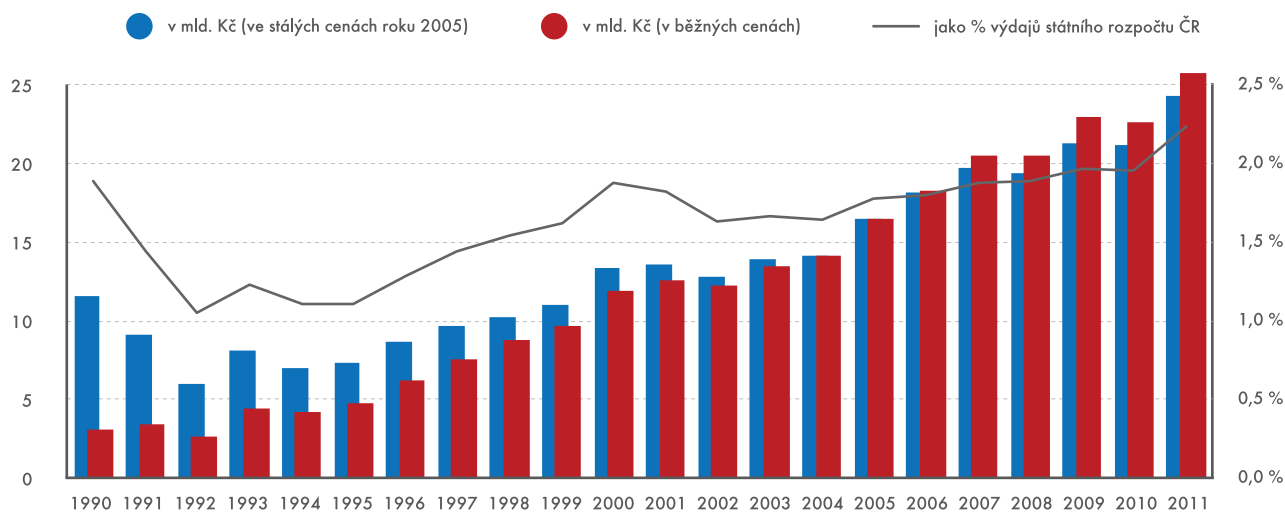

Celkové výdaje na VaV v krajích ČR, 2011
(% HDP daného kraje)

Výdaje na soukromý VaV v krajích ČR, 2010
(% z investic v daném kraji)

Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj v České republice (GBAORD)

Zdroj: ČSÚ

Financování výzkumu a vývoje

V roce 2011 došlo v ČR za 20 let k nejvyššímu meziročnímu nárůstu výdajů na VaV, a to o 11,7 mld. Kč na 70,7 mld. Kč. K tomuto nárůstu přispěly všechny sledované zdroje financování, soukromé i veřejné, domácí i zahraniční.

Martin Mana, vedoucí oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Celkové výdaje na VaV, označované anglickou zkratkou GERD (Gross Domestic Expenditure on R&D), zahrnují veškeré neinvestiční a investiční výdaje vynaložené ve sledovaném roce na VaV prováděný na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj financování. Údaje o procentuálních nárůstech výdajů na VaV uváděné v tomto článku vycházejí, pokud není uvedeno jinak, z cen reálných, absolutní nárůsty pak z cen běžných.

Vývoj v letech 1995 až 2007

Přestože v letech 1995 až 2007 rostly v ČR celkové výdaje na VaV mnohem rychleji než ve většině z původních 15 zemí EU, jejich relativní výše vzhledem k počtu obyvatel nebo HDP byla ve srovnání s průměrem za EU15 stále mnohem nižší. Tento stav byl částečně zapříčiněn výrazně horší startovací pozicí ČR v této oblasti oproti těmto zemím. V letech 1991 až 1993 totiž došlo v ČR k výrazným snížením výdajů

na VaV ze státního rozpočtu. Teprve v roce 2005 dosáhly v České republice celkové výdaje na VaV ve stálých cenách úrovně roku 1991.

Propad soukromých investic

Pravděpodobně díky finanční a následné ekonomické krizi byl v roce 2008 zaznamenán mírný pokles (o 2,2 %) celkových výdajů na VaV. Tento pokles byl způsoben především meziročním propadem soukromých investic o 5 %, který se prohloubil v následujícím roce, kdy výdaje na VaV financované z tuzemských podnikatelských zdrojů meziročně poklesly dokonce o 12,6 %. Toto výrazné snížení soukromých investic však bylo v roce 2009 plně kompenzováno jak ze strany státního rozpočtu ČR, tak soukromých zahraničních zdrojů.

Globální ekonomická krize však měla negativní dopad na výdaje na VaV nejen v ČR, ale na celém světě. Například v zemích OECD se v roce 2009

výdaje na VaV financované z podnikatelských zdrojů meziročně snížily o rekordních 5,5 %. Pokles byl zaznamenán ve většině velkých zemí EU a OECD.

Rekordní nárůst v roce 2011

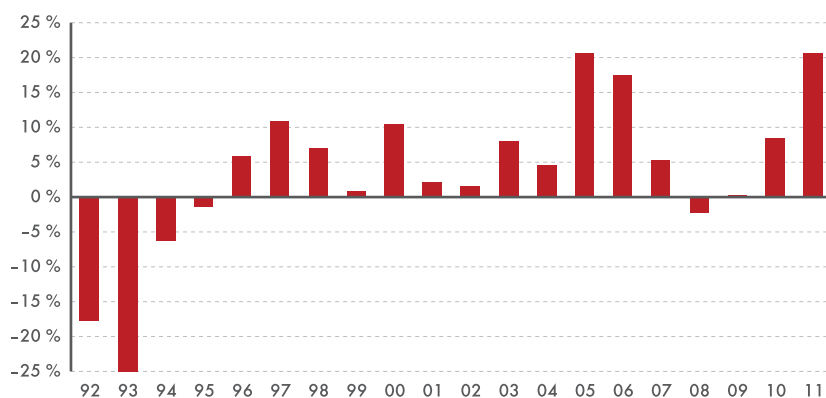
Po již zmiňované stagnaci v letech 2008 a 2009 došlo v následujících dvou letech k výraznému nárůstu investic do VaV aktivit prováděných v České republice. V roce 2011 byl v ČR zaznamenán dokonce rekordní nárůst celkových výdajů na VaV o 11,7 mld. Kč (20,7 %). Kromě financování VaV z tuzemských podnikatelských zdrojů, které meziročně vzrostly stejně jako v roce 2010 o 4,2 mld. Kč, byl zaznamenán i výrazný meziroční nárůst investic do VaV financovaných ze státního rozpočtu. K těmto dvěma tradičním pilířům financování VaV v ČR přibýly i výdaje z veřejných zahraničních zdrojů, které v roce 2011 dosáhly celkové výše 6,1 mld. Kč s tím, že meziročně vzrostly téměř o 4 miliardy korun.

Dohromady tak bylo v roce 2011 v České republice za zde provedený výzkum a vývoj utraceno 70,7 mld. Kč, což odpovídá 1,84 % podílu na HDP. V obou případech jde o nejvyšší zaznamenané hodnoty za celé sledované období.

Soukromé domácí zdroje

Nejdůležitějším zdrojem financování VaV aktivit v ČR, na rozdíl od většiny ostatních nových členských zemí EU, jsou soukromé domácí podnikatelské zdroje. V roce 2011 investovaly podniky do VaV ze svých zdrojů celkem 33,2 mld. Kč, tj. 2,2krát více než před

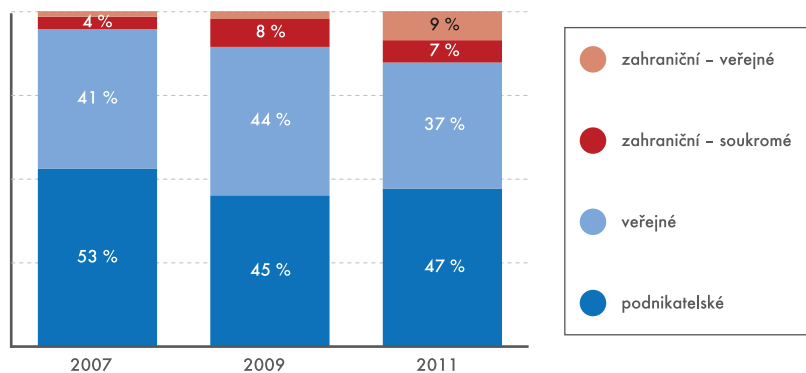
Graf 1 | Meziroční reálné nárůsty celkových výdajů na VaV v ČR, 1992–2011

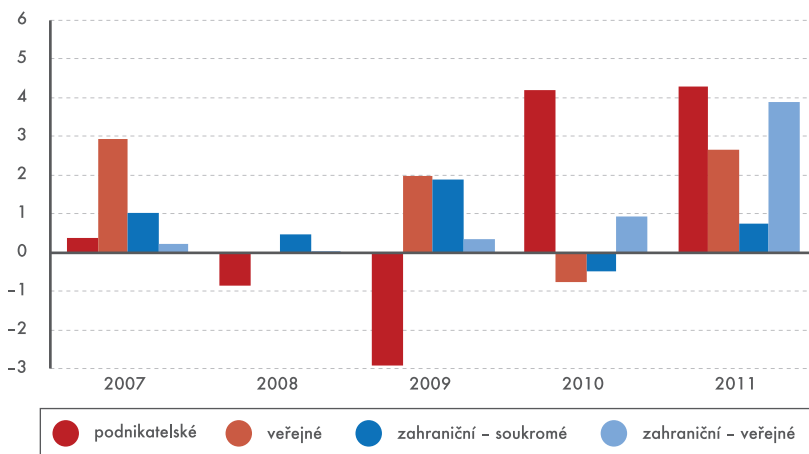
Zdroj: ČSÚ

Graf 2 | Celkové výdaje na VaV v Česku podle hlavních zdrojů jejich financování

a) struktura (%)

b) nominální roční nárůst (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

deseti lety, a jejich podíl na financování VaV v ČR dosáhl 46,9 %. Je ovšem nutno zdůraznit, že v čase jejich podíl na financování VaV v ČR klesá, například v letech 1995 až 2008 se pohyboval mezi 50 a 60 %.

Růst významu zahraničního financování

Stále podstatnějšími se z hlediska finančních toků do VaV v ČR stávají zahraniční zdroje. Ty v posledním roce vzrostly o 4,6 mld. Kč, a to na 10,8 mld. Kč. Jejich podíl na financování VaV v ČR tak dosáhl již 15 % oproti 5 % v roce 2005. V roce 2011 v nich poprvé převážily veřejné zdroje nad soukromými, což nasvědčuje vydatnějšímu čerpání ze strukturálních fondů EU a lze očekávat, že tento trend bude zejména v souvislosti s čerpáním operačního programu „Výzkum a vývoj pro inovace“ pokračovat.

Posilování VŠ výzkumu

Podnikatelský sektor je v ČR nejvýznamnějším sektorem nejen v případě financování VaV aktivit, ale také co do objemu finančních prostředků utracených za provedení VaV. Z celkových finančních prostředků jdoucích do VaV v ČR spotřebovaly podniky v celém sledovaném období, na rozdíl od většiny postkomunistických států EU27, více než 60 %. V roce 2011 výdaje za vysokoškolský VaV poprvé dosáhly vyšší hodnoty než výdaje za VaV prováděný ve veřejných výzkumných institucích a ostatních subjektech vládního sektoru. Trend posilování vysokoškolského výzkumu na úkor výzkumu ve vládním sektoru (dominantně zastoupeným Akademií věd ČR) však lze pozorovat delší dobu, což poukazuje na postupnou změnu struktury veřejného výzkumu v ČR.

Mezinárodní srovnání

Porovnáním členských států EU se ukazuje několik pozoruhodných skutečností. Česká republika vykazuje například nejen nejvyšší intenzitu výzkumu a vývoje (GERD jako % HDP) mezi novými členskými státy (s výjimkou Estonska a Slovinska), ale i v porovnání se všemi jihoevropskými státy. V roce 2011 jsme dokonce předběhli v tomto ukazateli i Spojené království.

V severských zemích EU dosahuje podíl GERD na HDP již několik let po sobě úrovně vyšší než 3 %. Jak ve Finsku, tak Dánsku dochází k nárůstu intenzity VaV postupně již od začátku 80. let. Švédsko si drží 3% a vyšší podíl již od roku 1993. Vyšších hodnot intenzity VaV, přes 2,5 %, dosahuje ze zemí EU i Německo a Rakousko. Zatímco podíl celkových výdajů na VaV na HDP se v Německu držel nad hranicí 2,5 % již po celou druhou polovinu 80. let, tak v Rakousku došlo k nárůstu intenzity VaV až v posledních 15 letech.

Kromě výše zmíněného Německa a Švédska patřily až do začátku 90. let mezi státy EU s nejvyšší intenzitou VaV také Francie a Spojené království. Ty však svoji pozici pomalu ztrácejí. Z nových zemí EU dochází cca od roku 1990 ke stagnaci či dokonce poklesu intenzity VaV především v případě Bulharska, Polska (v letech 1999 až 2007) a Slovenska. Obdobný vývoj je i v Rusku, kde se ještě v roce 1990 výdaje na VaV pohybovaly kolem 2 % HDP a v letech 1992 až 1999 jsou na úrovni 0,7 % až 1 % HDP. ■

INTENZITA VÝZKUMU A VÝVOJE

Pro mezinárodní srovnání se celkové výdaje na VaV nejčastěji poměrují k HDP. Ukazatel GERD jako % HDP, označovaný rovněž jako intenzita výzkumu a vývoje (R&D intensity), byl zařazen mezi základní ukazatele k hodnocení cílů strategie Evropa 2020. Při srovnávání jednotlivých zemí prostřednictvím tohoto a dalších ukazatelů by zjištěné výsledky měly být vždy interpretovány v kontextu vývoje, velikosti a zaměření jednotlivých sledovaných ekonomik.

Veřejný výzkum a vývoj

V rámci veřejného sektoru vzrůstá význam výzkumu a vývoje prováděného na vysokých školách. Značný podíl na tom má stoupající míra spolufinancování výzkumné činnosti ze strany Evropské unie prostřednictvím strukturálních fondů.

Marek Štampach, odborný pracovník oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Následující článek přibližuje stav výzkumu a vývoje v ČR v rámci veřejného sektoru, tedy v působnosti vysokých škol a vlády, přičemž pozornost věnujeme především jejich vzájemnému porovnání.

Pracoviště VaV

V ČR se v roce 2011 prováděl VaV na 185 pracovištích vládního a 202 pracovištích vysokoškolského sektoru. Ve všech krajských městech ČR, s výjimkou Středočeského a Karlovarského, sídlí dnes některá veřejná vysoká škola, nejvíce VaV pracovišť mají univerzity a vysoké školy v Praze a Brně. Výzkumných pracovišť, tj. subjektů, jejichž hlavní ekonomickou činností je VaV (CZ-NACE 72), bylo v roce 2011 ve veřejném sektoru celkem 96, přičemž všechny se nacházely v sektoru vládním. Jedná se především o jednotlivá

pracoviště Akademie věd ČR. Vysoké školy jsou totiž primárně zaměřeny na vzdělávání a nikoliv na výzkum, proto se mezi striktně vymezenou kategorií výzkumných pracovišť nezapočítávají. Celkový počet výzkumných pracovišť se za poslední 3 roky nezměnil. Více jak polovina se nalézá v Praze, zejména se jedná o ústavy AV ČR. Z nich největšími, co do počtu výzkumných pracovníků, jsou Fyzikální ústav, Mikrobiologický ústav a Fyziologický ústav.

Podpora ze státního rozpočtu

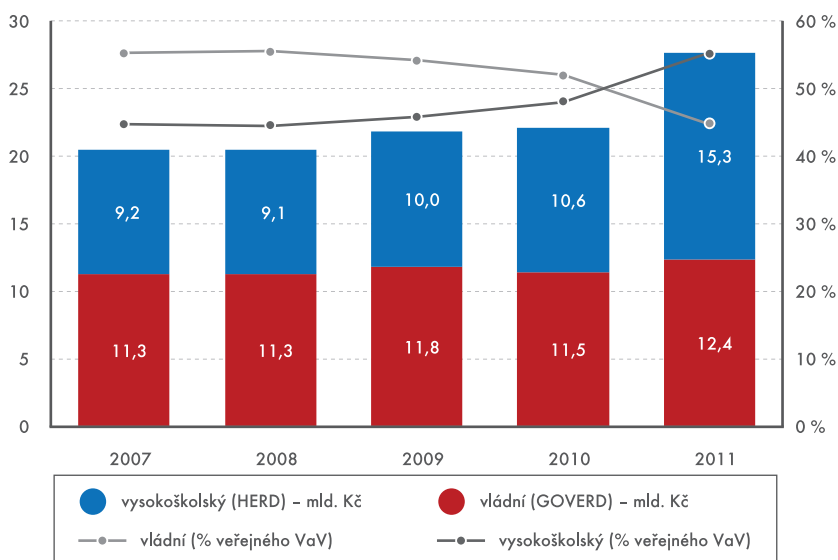
Peníze ze státního rozpočtu směřují do veřejného sektoru formou tzv. přímé podpory. Ta je buď institucionální, nebo účelová. Institucionální podpora zahrnuje především podporu výzkumných záměrů, specifického výzkumu na vysokých školách, infrastruktury AV ČR a od roku 2010 i dlouhodobou

podporu aktivit rozvoje výzkumných organizací. Největšími poskytovateli jsou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (7,5 mld. Kč v roce 2011) a Akademie věd ČR (4,5 mld. Kč). Účelová podpora zahrnuje grantové a programové projekty a výdaje na specifický vysokoškolský výzkum. Největšími poskytovateli jsou zde MŠMT, GA ČR, TA ČR a Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.

Výdaje na veřejný VaV

V roce 2011 se z veřejného sektoru investovalo do VaV veřejného sektoru celkem 28 mld. Kč, tj. 39 % celkových výdajů na VaV v ČR. Vůbec poprvé od vzniku samostatné ČR směřoval větší obnos peněz do vysokoškolského než do vládního sektoru (v poměru 15,3 mld. Kč ku 12,4 mld. Kč). Za zvýšením spotřeby finančních prostředků ve VŠ sektoru o 4,6 mld. Kč během jednoho kalendářního roku stojí především enormní nárůst financování VaV činnosti na vysokých školách ze zahraničních veřejných zdrojů, ke kterému dochází prostřednictvím čerpání dotací ze strukturálních fondů EU. Operační programy EU zaměřené na VaV jsou spolufinancovány ze strany EU z 85 % a zbylých 15 % je dotováno ze státního rozpočtu. Přesto většina peněz na výzkum ve veřejném sektoru pochází z veřejných zdrojů (celkem 20,6 mld. Kč v roce 2011). Naopak velmi málo se na financování veřejného výzkumu v České republice podílí podnikatelský sektor. Do VŠ sektoru přispěl sice třikrát větší částkou než v roce 2006, ale pořád jde o zanedbatelných 156 mil. Kč. Více peněz směřovalo z domácích podnikatelských zdrojů do vládního sektoru (427 milionů Kč), kde byl však za posledních

Graf 1 | Výdaje za veřejný VaV v České republice podle sektorů jeho provádění

Zdroj: ČSÚ

pět let zaznamenán pokles financování VaV z těchto zdrojů, a to o více než 300 milionů Kč.

Mezinárodní srovnání

Ve srovnání se zahraničím dosahovala Česká republika v roce 2010 nadprůměrných hodnot ve vládním sektoru, kam směřovala částka rovnající se 0,3 % HDP, zatímco průměr Evropské unie byl o čtyři setiny procenta nižší. V rozvinutých ekonomikách obvykle více peněz směřuje na podporu výzkumu na vysokých školách, kde byly v roce 2010 ve většině západoevropských států uskutečněny výdaje odpovídající hodnotě vyšší než 0,5 % HDP, oproti 0,28 % HDP v České republice. Jak ale ukazují čísla za rok 2011, začíná u nás více peněz směřovat do VŠ sektoru, čímž se Česká republika pozvolna vydala na cestu přibližování se světovému trendu.

V rámci prováděného VaV rozlišujeme 3 základní činnosti: základní výzkum, aplikovaný výzkum a experimentální vývoj.

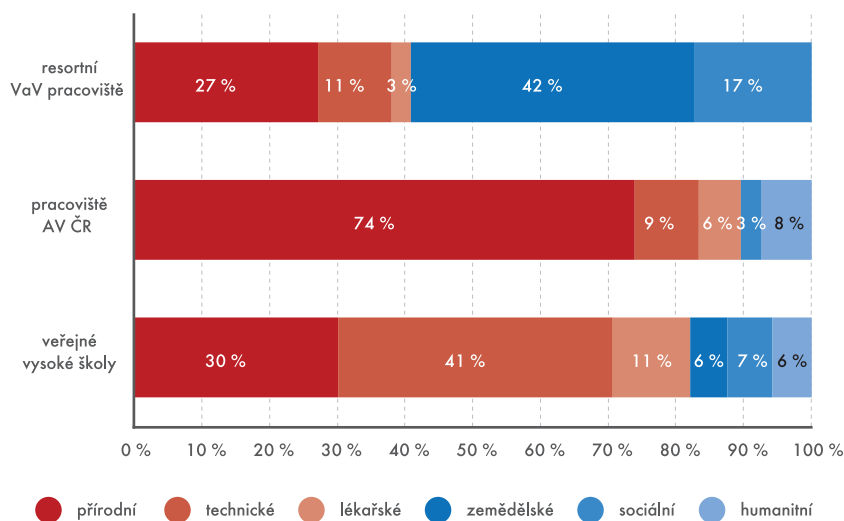
Základním výzkumem se rozumí teoretická nebo experimentální práce prováděná zejména za účelem získání nových vědomostí o základních principech jevů nebo pozorovatelných skutečností, která není primárně zaměřena na uplatnění nebo využití v praxi. Aplikovaným výzkumem je teoretická a experimentální práce zaměřená na získání nových poznatků a dovedností pro vývoj nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb. Rozlišení mezi tím, zdali se jedná o základní nebo aplikovaný výzkum, není vždy zcela jednoznačné. Zveřejněná data je proto třeba brát s určitou rezervou.

Experimentálním vývojem se rozumí získávání, spojování, formování a používání stávajících vědeckých, technologických, obchodních a jiných příslušných dovedností pro návrh nových nebo podstatně zdokonalených výrobků, postupů nebo služeb.

Činnosti VaV

Vládní sektor je u nás primárně zaměřen na základní výzkum, do kterého v roce 2011 putovalo 9,2 mld. Kč. Na aplikovaný výzkum připadlo

Graf 2 | Výdaje za veřejný VaV v České republice na jednotlivých pracovištích podle převažujících vědních oblastí

Zdroj: ČSÚ

2,6 mld. Kč. V postkomunistických zemích převažují ve vládním sektoru instituce typu AV ČR, které se zaměřují především na základní výzkum. Zcela odlišná je situace v některých západoevropských zemích, USA, Japonsku nebo Číně, kde se vládní instituce orientují na experimentální VaV. Jedná se o instituce, které mají za cíl podporu průmyslového rozvoje prostřednictvím poskytování služeb v rámci tržně orientovaného VaV. Stejně jako ve vládním sektoru je i ve vysokoškolském sektoru v ČR převažující činností základní výzkum, ale jeho převaha nad ostatními VaV činnostmi není tak markantní. Z 15,3 mld. Kč spotřebovaných ve VŠ sektoru směřovalo 52 % prostředků do základního výzkumu, 37 % do aplikovaného výzkumu a 11 % se vynaložilo na experimentální vývoj.

Vědní oblasti

Pokud jde o vědní oblasti (členěné na 6 základních oblastí dle Frascati manuálu: přírodní, technické, lékařské, zemědělské, sociální a humanitní vědy), dominují v ČR ve vládním sektoru přírodní vědy s téměř dvěma třetinami celkových výdajů na VaV. S výrazným odstupem následují technické a humanitní vědy s 8 a 9% podílem, zbylé 3 vědní oblasti spotřebovaly po 6 % výdajů. Výzkum v zemědělských vědách

je realizován v příslušných resortních výzkumných pracovištích. V členění podle vědních oblastí připadlo nejvíce výdajů ve VŠ sektoru na technické vědy s 6 mld. Kč a přírodní vědy s 4,4 mld. Kč. Český vysokoškolský výzkum dosahuje jednoho z nejvyšších podílů technických věd na celkových výdajích na VaV v porovnání se 20 státy EU, za které jsou k dispozici údaje o výdajích na VaV v třídění podle vědních oblastí.

Nákupy služeb

Od roku 2008 Český statistický úřad sleduje nejen vnitřní, ale také externí výdaje na VaV, které jsou definovány jako nákupy služeb výzkumu a vývoje od jiného subjektu. V roce 2011 byly ve vládním sektoru nakoupeny služby VaV za celkem 186 milionů Kč, a to převážně od tuzemských podniků. Ve stejném roce vysoké školy nakoupily služby VaV za 337 mil. Kč. Do podnikatelského sektoru pak z VŠ sektoru směřovalo rovných 100 milionů. Subjekty spadající do vládního sektoru vydělaly na prodeji svých VaV služeb 139 milionů Kč, z nichž největší položky pocházely z vysokoškolského (74 mil. Kč) a podnikatelského (39 milionů Kč) sektoru. Ve VŠ sektoru se prodejem VaV služeb získalo 442 milionů Kč, za něž nejvíce zaplatily subjekty podnikatelského sektoru (275 mil. Kč).

Soukromý výzkum a vývoj v podnicích

Hlavním provozovatelem výzkumu a vývoje v rámci podnikatelského sektoru jsou v ČR zcela jednoznačně podniky pod zahraniční kontrolou.

Marek Štampach, odborný pracovník oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Výzkum a vývoj se v roce 2011 v podnikatelském sektoru prováděl na 2,2 tisících pracovištích. Tři čtvrtiny z nich byly soukromé domácí podniky, veřejných podniků bylo 64 a ostatní byly zahraniční afilace. Nadpoloviční většina domácích podniků provádějících VaV má méně než 50 zaměstnanců, téměř 80 % pracovišť v podnicích pod zahraniční kontrolou zaměstnává více než 50 osob. V soukromých domácích podnicích pracuje okolo 20 tisíc zaměstnanců oproti 16 tisícům v zahraničních afilacích.

Výdaje na vědu a výzkum v podnikatelském sektoru

Výdaje na VaV v podnikatelském sektoru během posledních deseti let konstantně narůstají s výjimkou let 2008–2009, kdy se projevila ekonomická krize. I tehdy ale výdaje do podnikatelského sektoru dosahovaly 60 % celkových výdajů na VaV na území ČR. Od roku 2009 vzrostly finanční zdroje spotřebované v podnikatelském sektoru o více než 9 mld. Kč na 42,7 mld. Kč, z čehož nejvíce peněz putovalo na konto zahraničních afilací. V roce 2011 to bylo necelých 26 mld. Kč. Státní rozpočet přispěl v roce 2011 na výzkum v podnikatelském sektoru částkou 5,5 mld. Kč. Z hlediska regionálního členění připadlo 64 % z celkových výdajů na VaV na 3 nejsilnější kraje: Středočeský, Prahu a Jihomoravský.

Pokud se podíváme na to, jak si Česká republika stojí v mezinárodním srovnání, zjistíme, že 60 % celkových výdajů na VaV směřuje v ČR do podnikatelského sektoru, což odpovídá průměru EU27. Podobnou úroveň mají

Výdaje na VaV v podnikatelském sektoru během posledních deseti let konstantně narůstají s výjimkou let 2008–2009.

Maďarsko a Slovinsko. Přesto ČR zůstává o téměř deset procentních bodů za skandinávskými státy a Německem. V Japonsku, Švýcarsku a Spojených státech amerických je podíl podnikatelského sektoru na celkových výdajích na VaV dokonce vyšší než 70 %.

Odvětví ekonomické činnosti

Z hlediska jednotlivých odvětví dominuje v ČR zpracovatelský průmysl s více než 60% podílem, tj. 27,4 mld. Kč výdajů za výzkum provedený v roce 2011, z čehož nejvíce připadlo na automobilový průmysl: 12 mld. Kč. Většina výdajů na VaV je u nás realizována v průmyslových odvětvích se střední a nižší technologickou náročností.

Nákupy služeb

Na celkovém nákupu služeb výzkumu a vývoje pro vlastní VaV se podnikatelský sektor podílí více než z 90 %. V roce 2011 bylo tímto způsobem vynaloženo 5,6 mld., přičemž téměř vše bylo pou-

žito k nákupu služeb od zahraničních podniků působících v rámci stejné skupiny. Ze zbylé částky směřovalo 275 milionů Kč do VŠ sektoru a pouhých 39 milionů Kč do vládních institucí.

Státní podpora

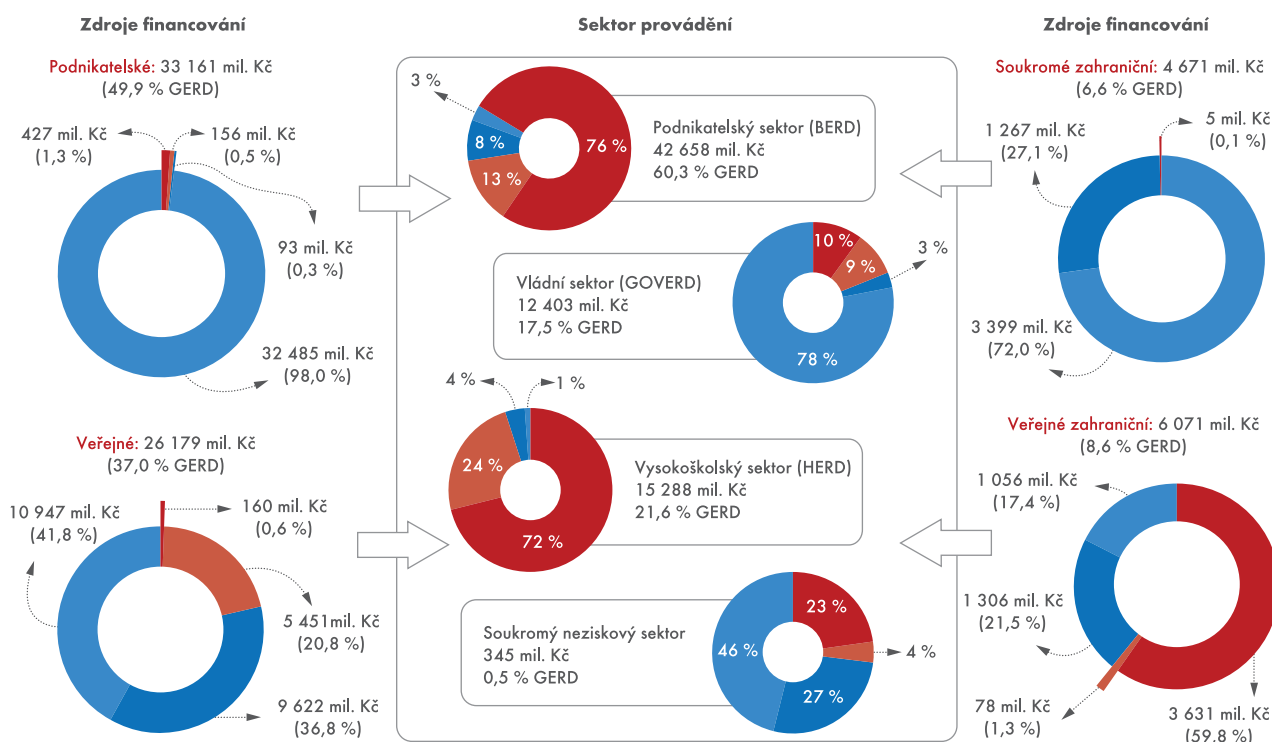
Stát se prostřednictvím přímé i nepřímé podpory snaží pobízet podniky k zapojení se do vlastní VaV činnosti. Nepřímou podporou se myslí odčitatelná položka na výzkum a vývoj, tedy možnost odečíst od základu daně až 100 %. Toto opatření funguje od začátku roku 2005 jako pobídka k zahájení vlastní VaV činnosti pro menší a střední podniky. Nejvíce výdajů z nepřímé podpory odčerpává automobilový průmysl. Celkový počet podniků, které v ČR využívají nepřímé podpory, konstantně narůstá. Od roku 2005, kdy nepřímou podporu využilo 434 podniků, se v roce 2010 této možnosti chopilo už 739 podniků. Do podnikatelského sektoru plyne však podstatně více peněz ze státního rozpočtu formou přímé podpory. ■

Spolupráce veřejného a soukromého výzkumu

Přetrvávající slabostí výzkumného systému v ČR je nízká úroveň spolupráce mezi veřejným výzkumem a podniky. Podniky sice od roku 2005 investovaly v ČR ze svých zdrojů do VaV téměř 200 mld. Kč, ale z toho pouze 2,5 % (5 mld. Kč) připadalo na spolufinancování VaV uskutečněného ve veřejném sektoru.

Martin Mana, vedoucí oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Podvojně sledování výdajů na VaV v ročním šetření o výzkumu a vývoji podle sektorů jejich financování a užití umožňuje zachytit peněžní toky určené na financování VaV a tím hodnotit stav vzájemných interakcí mezi jednotlivými sektory.

V roce 2011 sice investovaly tuzemské podniky do VaV prováděného ve vysokoškolském nebo vládním sektoru 583 mil. Kč, to však jsou jen 2,1 % z celkových podnikových výdajů na VaV a stejně tak pro veřejné vysoké školy a výzkumné instituce to představuje jen 2,1 % z jejich celkových výdajů na VaV.

Přestože je podíl technických věd na celkových výdajích na VaV ve veřejných vysokých školách v ČR i v dostupném mezinárodním srovnání zásadní, dosahuje ČR, měřeno podílem podnikatelských zdrojů na financování vysokoškolského sektoru, jedné z nejnižších hodnot v rámci sledovaných zemí EU a OECD.

Například v roce 2011 uvedlo pouze 22 (10 %) pracovišť ve vysokoškolském sektoru, že provedlo VaV na zakázku pro podnikatelský sektor. Celkové příjmy z těchto zakázek dosáhly 156 mil. Kč, tedy stejně jako v předchozích letech cca 1 % z celkových výdajů za provedený VaV ve vysokoškolském sektoru.

I když v případě vládního sektoru uvedla třetina pracovišť, že provedla VaV na zakázku pro podnikatelský sektor, dosáhly celkové příjmy z těchto zakázek pouze 242 mil. Kč. Pokud jde tedy o financování VaV provedeného ve vládním sektoru z tuzemských podnikatelských zdrojů, platí stejně jako v případě vysokých škol, že se jedná o zanedbatelný zdroj pro vládní VaV. V roce 2011 plynulo z tuzemských podnikatelských zdrojů do VaV prováděného ve vládním sektoru pouze 427 mil. Kč (3 %) – kromě příjmů za VaV provedený na zakázku sem patří i příjmy z pronájmů budov, licenční poplatky atd. ■

Informační ekonomika v číslech 2012

Vydavatel: Český statistický úřad

Cílem pravidelné publikace ČSÚ je poskytnout čtenáři základní ekonomické údaje o postavení informačních a komunikačních technologií v národním hospodářství a rozvoji informační ekonomiky v České republice v porovnání především se zeměmi EU. Na 76 stranách

(v 41 tabulkách a 136 grafech) jsou podrobné údaje o IT odbornících včetně jejich průměrné mzdy a počtu vysokoškolských studentů v IT oborech, údaje o investicích do ICT se zaměřením na oblast softwaru, údaje o výdajích na výzkum a vývoj v této oblasti nebo ICT patentech, údaje o zahra-

ničním obchodu s ICT a hlavní ekonomické ukazatele za ICT sektor.

Kromě dat za ČR jsou ve většině případů uváděny také informace za státy EU, takže si uživatel může udělat obrázek o tom, jak si naše země v případě moderních technologií stojí ve srovnání s ostatními státy společenství. Data uvedená v této publikaci pocházejí z oficiálních šetření a zdrojů ČSÚ, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Úřadu průmyslového vlastnictví. Mezinárodní údaje pak pocházejí primárně z datových zdrojů Eurostatu, ale i Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj nebo Statistické divize Spojených národů.

Publikace je k dispozici v elektronické podobě na odkazu:

<http://bit.ly/X5RGP7>

ČSÚ v rámci této publikace poprvé zpracoval i hlavní poznatky, jejichž textové shrnutí, včetně ukázky vybraných grafů, naleznete zde:

<http://bit.ly/12VmKV3> ■

Inovační aktivity podniků v České republice

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace přináší údaje o inovačních aktivitách v podnicích. Kromě počtu podniků s produktovou a další inovační aktivitou, jsou zde i například informace o nákladech na inovace nebo tržbách z inovované produkce. ■

Statistická ročenka vědy, technologií a inovací

Vydavatel: Český statistický úřad

Komplexní pohled na klíčové oblasti vědy, technologií a inovací v ČR a srovnání se světem. Publikace obsahuje údaje o finančních a lidských zdrojích, vstupující do procesů vědy, technologií a inovací, a také jejich výsledky. ■

Science, Technology and Industry Outlook 2012

Vydavatel: OECD publishing

Publikace mapuje trendy národních politik v oblasti výzkumu a vývoje v jednotlivých zemích OECD, ale i v řadě hlavních nečlenských ekonomik včetně Brazílie, Číny, Indie a Ruska. ■

STATISTIKA

Statistics and Economy Journal

č. 4

Recenzovaný odborný časopis, který ČSÚ vydává od roku 1964. Titul je zařazený v seznamu recenzovaných vědeckých periodik vydávaných v České republice a hodnocených metodikou RVVI. Vychází 4x ročně pouze anglicky (sekce: analýzy, metodologie). Cena jednoho výtisku: 66 Kč, roční předplatné včetně poštovného: 372 Kč, internetová verze: zdarma.

Obsah č. 4 / 2012:

Analýzy: Petr Musil, Jana Kramulová, Jan Čadil, Petr Mazouch: Regional Price Levels in the Czech Republic NUTS 3 Regions / Ondřej Babuněk: Foreign Direct Investment in Visegrad Four and the Main Trading Partners / Ondřej Nývlt: Statistical Survey of Non-Formal Education / Kateřina Maršíková, Aleš Kocourek: Income Expectations of University Students: Sample of Selected Economic Universities in the Czech Republic, England and Poland / Julie Poláčková, Zuzana Pacáková: Multivariate Statistical Analysis of the E Communication in the European Union / Jana Špirková, Mária Spišiaková (SVK): Gender and Extended Actuarial Functions in Pension Insurance / Ondřej Šimpach: LOGIT and PROBIT Models in the Probability Analysis: Change in the Probability of Death from Celiac Disease Patients / Sonu Madan (IND): Human Development and Poverty – a Perspective Across Indian States Respondents.

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

Budoucnost stojí na kvalitních mikrodatch a vývoji experimentálního sběru statistik

Profesor Jan Švejnar je pracovně velmi zaneprázdněný člověk. Jeho rad si žádají mezinárodní instituce, členové vlád a velkých podniků na obou březích Atlantského oceánu. Přesto se nám od něj podařilo získat odpovědi na otázky, které se týkaly převážně spolupráce ČSÚ a institucí, u jejichž vzniku po sametové revoluci stál.

Jan Cieslar, tiskový mluvčí ČSÚ

Počátkem devadesátých let jste založili Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium (CERGE) při Univerzitě Karlově v Praze a Národohospodářský ústav (EI) Akademie věd České republiky. Co bylo tehdy vaším hlavním motivem?

Hlavním motivem bylo vzdělat novou generaci ekonomů, která by byla na úrovni nejlepších ekonomů na světě, a tudíž byla schopna uskutečňovat teoretický a aplikovaný výzkum na velmi dobré úrovni. Musíme si uvědomit, že zatímco v matematice, statistice a přírodních vědách jsme tenkrát mohli mít vědce na špičkové úrovni, mezi ekonomy a společenskými vědci tehdy nikdo na světové úrovni všeobecně nebyl.

Od té doby uplynulo více než dvacet let. Jak se za tu dobu změnila úloha a postavení vámi řízených institucí?

Dosáhli jsme základního cíle. Nyní máme několik set absolventů, kteří pracují u nás i všude ve světě. Působí jak na univerzitách a ve výzkumných ústavech, tak ve veřejné správě a v soukromém sektoru. Mají vliv na hospodářskou politiku, fungování podniků a podílejí se na vzdělávání další generace ekonomů.

Významnou aktivitou CERGE-EI jsou vědecké aktivity. Jak vůbec hodnotíte

system financování výzkumu a vývoje v České republice a jaké změny byste případně doporučil realizovat?

CERGE-EI má nyní obrovskou výhodu, že vysoký akademický standard, který byl od začátku nastaven, zajišťuje, že výsledky výzkumu, který provádíme, jsou publikovány v prestižních mezinárodních časopisech. Čtou je a využívají vědci na celém světě, a proto má CERGE-EI čím dál tím větší vliv na

využívat data produkovaná Českým statistickým úřadem.

Řadu let působíte ve vědě a výzkumu i v USA. Jak tam je systém podpory v této oblasti organizován?

Podpora vědy a výzkumu v USA se skládá ze tří hlavních pilířů, které tvoří: univerzity, americká vláda a soukromý sektor. Všechny tři jsou důležité a všechny zdůrazňují na kva-

Podpora vědy a výzkumu v USA se skládá ze tří hlavních pilířů: univerzity, americká vláda a soukromý sektor.

hospodářskou politiku v České republice, Evropské unii a celkově v mezinárodních debatách.

Financování výzkumu a vývoje v České republice je bohužel nešťastné v tom, že pro společenskou vědu nepoužívá mezinárodní kritéria, která kladou důraz na kvalitu. Rozpočet CERGE-EI je tudíž silně poddimenzován a počet vědeckých pracovníků neodpovídá situaci, jaká je běžná v jiných podobně zaměřených vědeckých institucích v ostatních zemích. Pokud by financování bylo založeno na kvalitě, mohli bychom dále rozšiřovat tým vědeckých pracovníků, kteří by také mohli více

litu výzkumu, která se měří počtem publikací ve špičkových světových časopisech. Univerzity používají na podporu vědy a výzkumu část svého finančního rozpočtu, vláda zase podstatně přispívá formou podpory veřejných nadací a soukromý sektor uděluje granty nebo uzavírá kontrakty buď přes nadace, anebo přímo. Většina finančních prostředků z fondů na vědu a výzkum se rozděluje formou konkurzů a tendrů.

CERGE-EI velmi úzce spolupracuje v oblasti vědy a výzkumu i s Českým statistickým úřadem. Jak hodnotíte jejich spolupráci?

profesor Jan Švejnar, Ph.D.

Na Cornellově univerzitě ve státě New York získal bakalářský titul a poté pokračoval v magisterském a doktorandském studiu na Princetonské univerzitě ve státě New Jersey. Jedním z jeho profesorů byl Sir Arthur Lewis, nositel Nobelovy ceny za ekonomii z roku 1979. Ve své doktorské disertaci rozvinul negociační model profesora Johna Nashe, který obdržel Nobelovu cenu za ekonomii v roce 1994. Po získání doktorátu přednášel ekonomii na Cornellově (1978–1987), Pittsburské (1987–1996) a Michiganské univerzitě (1996–2012).

V roce 1991 spoluzakládal Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium (CERGE) při Univerzitě Karlově v Praze. V letech 1992–1998 působil jako ředitel Národohospodářského ústavu (EI) Akademie věd ČR. Později obě instituce propojil a vytvořil společné pracoviště CERGE-EI, kde od roku 1998 působí jako vedoucí vědecký pracovník.

V roce 2009 založil Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) a stal se jeho ředitelem. Na Columbia University v New Yorku vede Centrum pro globální hospodářskou politiku.

Tato spolupráce je velmi hodnotná a velice si jí vážíme. Je založena na vzájemném respektu a přirozené dělbě práce. Má podobnou formu jako spolupráce univerzitních pracovišť a statistických úřadů ve většině vyspělých zemí.

ČSÚ plní důležitou funkci – sbírá data a provádí jejich základní zpracování.

Český statistický úřad plní důležitou funkci tím, že sbírá data a provádí jejich základní zpracování. CERGE-EI se zaměřuje na dlouhodobý hloubkový výzkum, přičemž ve své akademické činnosti využívá data a analýzy Českého statistického úřadu, a připravuje návrhy pro změnu hospodářské politiky. Vloni a předloni jsme společně s Českým statistickým úřadem organizovali kulaté stoly nejen pro novinářskou veřejnost o vývoji na trhu práce. Myslím, že tyto akce měly úspěch a velkou odezvu v médiích.

Jaký potenciál v této spolupráci vidíte do budoucna?

Myslím, že jsme začali proces, který se stejně jako v jiných zemích bude dále zdárně vyvíjet. Rozšiřování sběru informací a jejich analýz je potřebné pro vývoj ekonomiky a společnosti a spolupráce našich institucí tomu bude významně přispívat.

Rok 2013 je Mezinárodním rokem statistiky. Na jaké problémy by se podle vás měli statistici v České republice a ve světě zaměřit?

Hlavní směr, kterým by se statistici podle mě měli ubírat, je rozšiřování našich znalostí o chování jednotlivců a rodin na jedné a podniků na druhé straně. V praxi to tedy znamená důraz na sběr kvalitních mikrodat a vývoj experimentálního sběru statistik.

SPOLEČNÉ KULATÉ STOLY ČSÚ A CERGE-EI

Český statistický úřad a CERGE-EI spolupracovaly na ročním projektu (listopad 2011 až listopad 2012), který byl zaměřený na analýzu českého trhu práce. O výsledcích pak odborníci diskutovali na společných setkání se zástupci médií a státní správy a hledali možnosti využití rezerv pracovního trhu v České republice.

Témata diskuzních panelů:

Význam vzdělání pro trh práce (23. 11. 2011)

Stárnutí obyvatel ČR (31. 1. 2012)

Participace starších osob na trhu práce (15. 3. 2012)

Sladování pracovního a rodinného života (22. 5. 2012)

Trh práce a finanční příjmy pro státní rozpočet (18. 10. 2012)

Nástin budoucího vývoje na trhu práce (15. 11. 2012)

Výstavba je nejdražší ve velkých městech

Bytová výstavba stejně jako celé stavebnictví je v recesi. Fakt, že ještě před několika lety tomu bylo právě naopak, dokládá publikace Českého statistického úřadu „Bytová výstavba v územích České republiky v letech 1997–2011“, kterou úřad nedávno vydal.

Silvie Lukavcová, oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby

Po počátečním ožívování bytové výstavby se za uplynulých patnáct let tempo rozvoje počtu dokončených bytů zbrzdilo, přestože v roce 2007 došlo k jeho výraznému přechodnému zvýšení z důvodu obav z nárůstu cen v roce 2008 v souvislosti s uzákoněným zvýšením DPH. V letech 2008–2010 pak počet dokončených bytů mírně klesal a rok 2011 pak zaznamenal prudký pokles vůči předchozímu roku – postavilo se o 7,8 tis. bytů, tj. o 21,5 % méně než v roce 2010.

Zahajované a dokončené byty

Až do roku 2008 převyšoval počet zahajovaných bytů počet bytů dokončených, v posledních třech letech však tomu bylo již naopak. Zejména v roce 2010 došlo k mohutnému poklesu zahajovaných bytů (o více než 15 tis. ve srovnání s lety 2006–2008). V roce 2011 počet zahajovaných bytů dále poklesl, ale již o něco mírněji.

V roce 2011 bylo zahájeno celkem 27 535 bytů (2,62 bytů na 1 tis. obyvatel) proti 28 135 bytům (2,68 bytů na 1 tis. obyvatel) v roce 2010. Po hlubokém meziročním propadu (téměř o polovinu celkového počtu) mezi roky 2009 a 2010 zaznamenala zahajovaná výstavba u bytů v nových bytových domech další, i když mírnější pokles. Jejich podíl na všech formách výstavby se tak snížil na 18,2 %, zatímco bytová výstavba v nových rodinných domech relativně posílila, a to až na 62,0 %.

Počet nástavb a přístavb k rodinným i bytovým domům se dlouhodobě spíše snižuje, nicméně jejich

V roce 2010 došlo k mohutnému poklesu zahajovaných bytů (o více než 15 tis. ve srovnání s lety 2006–2008).

relativní význam se v důsledku celkového propadu zahajované bytové výstavby v posledních letech zvýšil na 6,7 %, resp. 5,2 % v roce 2011.

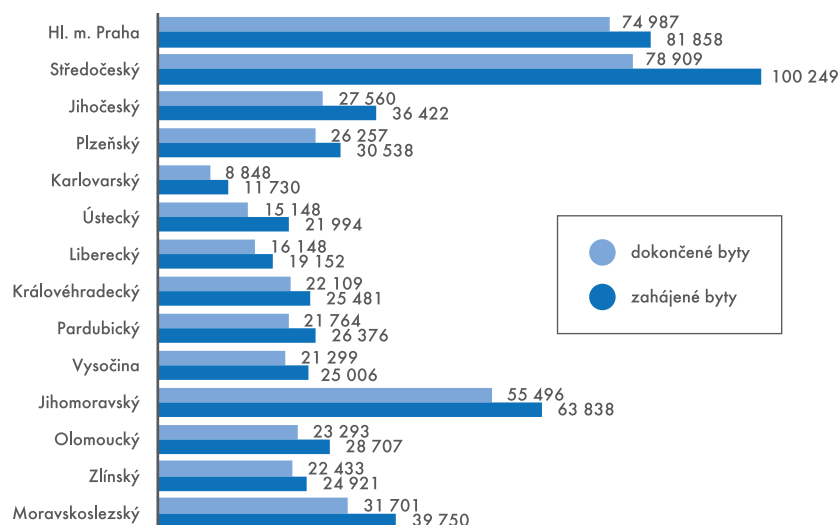
Počet dokončených bytů v roce 2011 výrazně poklesl. Bylo dokončeno 28 630 bytů (2,73 bytů na 1 tis. obyvatel) oproti 36 442 bytům (3,46 bytů na 1 tis. obyvatel) v roce 2010. Z celkového počtu bylo 60,7 % v nových rodinných domech a 22,7 % v nových bytových domech. Během celého období podíl bytů dokončených v nových rodinných domech rostl. Proti tomu neustále klesá (s výjimkou roku 2011) podíl bytů získaných v nástavbách, přístavbách a ve stavbách, a to jak k bytovým domům, tak i k domům rodinným.

Podíl bytů dokončených v nových bytových domech zpočátku vykazoval nárůst, v posledních letech se však snižuje. Ostatní formy bytové výstavby již tvoří jen malou část všech dokončených bytů, v žádném ze sledovaných roků nedosáhly ani desetinový podíl.

Kde se stavělo nejvíce

Intenzita bytové výstavby, tj. počet dokončených bytů na 1 tis. obyvatel středního stavu, nedosáhla pouze ve třech krajích (Ústeckém, Moravskoslezském a Karlovarském) hranice dvou dokončených bytů na 1 tis. obyvatel. Nejintenzivněji se stavělo v Hlavním městě Praze a ve Středočes-

Bytová výstavba v letech 1997–2011 podle krajů

Zdroj: ČSÚ

kém kraji, kde intenzitní ukazatel překonal hranici čtyř dokončených bytů na 1 tis. obyvatel.

V ročním průměru posledních patnácti let bylo v přepočtu na 1 tis. obyvatel středního stavu zahájeno v Česku 3,25 bytů. Hodnoty intenzitního ukazatele se v jednotlivých krajích však značně liší.

V letech 1997–2011 bylo v jednadvaceti největších městech České republiky (s více než 50 tis. obyvateli) dokončeno celkem 142 272 bytů (32,2 % celostátního úhrnu). Shodou okolností byla intenzita v tomto souboru stejná jako v patnáctiletém průměru všech obcí ČR (2,86 bytů na 1 tis. obyvatel). Nad tímto průměrem však byly hodnoty pouze šesti měst z 21 (Jihlava, Praha, Brno, Liberec, Olomouc a České Budějovice). V roce 2011 se relativně nejvíce (nad průměrem ČR) stavělo v Českých Budějovicích, Brně, Kladně, kdežto rok předtím v Jihlavě, Karlových Varech (více než 6 bytů na 1 tis. obyvatel), Českých Budějovicích, Hradci Králové, Praze a Liberci. Z toho je opět vidět, že intenzita mezi jednotlivými roky výrazně kolísá. Nejnižší hodnoty intenzitního ukazatele bylo dosaženo v Karviné (0,44 bytu na 1 tis. obyvatel). Hranici jednoho dokončeného bytu na 1 tis. obyvatel navíc nepřekročilo šest dalších měst, které se vesměs nacházejí ve strukturálně postižených regionech.

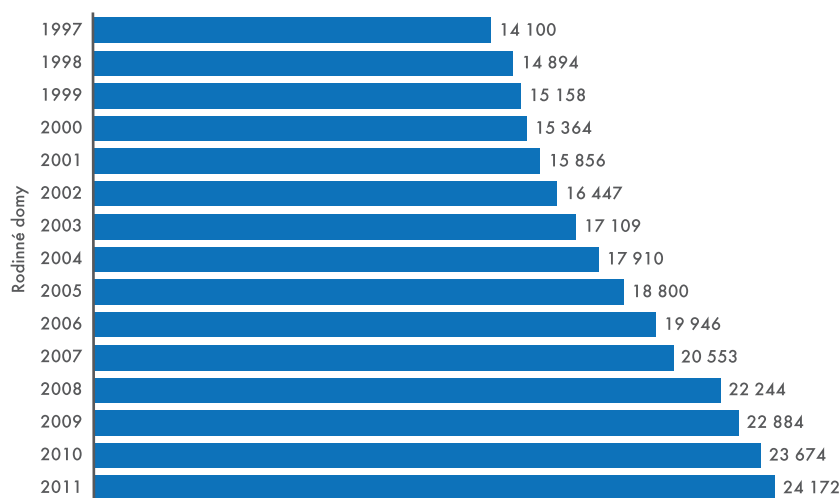
Odlišnosti ve struktuře a cenách

Rozdílná struktura bytového fondu v jednotlivých krajích se částečně promítá i do mezikrajových odlišností struktury bytové výstavby. Vysoký podíl rodinných domů mezi dokončenými byty vykazují Středočeský a Zlínský kraj a také kraj Vysočina. Nejméně se rodinné domy staví v Hlavním městě Praha, v Libereckém a v Karlovarském kraji, tedy v krajích s velmi malou tradicí individuální zástavby. Naopak odlišná struktura bytové výstavby (tedy vysoký podíl rodinných domů) v Moravskoslezském a Ústeckém kraji vy-

plývá ze silného útlumu výstavby bytových domů v těchto strukturálně postižených regionech. V Jihomoravském kraji se zase na méně než polovičním podílu rodinných domů v bytové výstavbě podílí rozvoj výstavby bytových domů v Brně v posledních letech.

V roce 2010 činila pořizovací hodnota všech dokončených bytových budov a bytů v bytových i nebytových budovách 99,8 mld. Kč, v roce 2011 pouze 76,35 mld. Kč. Náklady na výstavbu bytů v nových rodinných domech se plynule zvyšují (včetně roku 2011, kdy dosáhly hodnoty průměrně 3 249 tis. Kč na jeden byt). U nových bytových domů se mezi roky 1997 a 2011 průměrná pořizovací hodnota jednoho bytu zvýšila (přes časté kolísání mezi jednotlivými roky) z 1 083 na 2 043 tis. Kč (s jednorázovým výkyvem v roce 2010 na 2 576 tis. Kč). Byt v novém bytovém domě byl v období patnácti let o 40 % levnější než byt dokončený v novém rodinném domě (o 15 % v roce 2011). Při vztažení pořizovacích hodnot na 1 m² užitkové plochy jsou však byty v bytových domech nákladnější. Byty získané formou nástaveb a přístaveb se stavějí ve srovnání s novostavbami levněji (odpadají náklady na sítě), zvláště v rodinných domech, kde převládá svépomocný typ výstavby.

Celou publikaci „Bytová výstavba v územích České republiky v letech 1997–2011“ si můžete stáhnout z této internetové stránky: bit.ly/11JLQMK ■

Průměrná hodnota 1 m² užitkové plochy dokončených bytů (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje

Podíl zaměstnanců s výdělkem nižším než dvě třetiny mediánu byl v roce 2010 již v České republice vyšší než ve většině zemí západní Evropy. Houževnatě opakované mýty o tom, jak je česká společnost rovnostářská, jsou tak definitivně statisticky vyvráceny. Neplatí také, že pouze lidé bez práce mohou být chudí.

Dalibor Holý, ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Velká pozornost se věnuje sociálnímu fenoménu nezaměstnanosti, neboť zejména skupina lidí dlouhodobě hledajících zaměstnání je citlivým místem moderní společnosti. Nelze však opomíjet i další skupiny marginalizované na trhu práce. Problém pracující chudoby ukazuje, že mít zaměstnání v současnosti již není zárukou jistoty kvalitního života, natož blahobytu.

Eurostat se věnoval problematice velmi nízkých mezd ve speciálním čísle 48/2012 svého časopisu „Statistics in focus“. Využívá tu celoevropské strukturální šetření výdělků za rok 2010. To pokrývalo podniky s více než 10 zaměstnanci ve všech odvětvích vyjma zemědělství, lesnictví, rybolovu a veřejné správy. Pro určení výdělkové chudoby nepoužívá jednu hranici pro celou Evropskou unii, ale relativní pohled obdobně jako pro příjmy domácností. Prahová hodnota pro nízké mzdy je stanovena jako mzda menší než dvě třetiny mzdového mediánu v dané zemi. Mzdové úrovně jsou v různých státech EU totiž velmi odlišné (pozn. red.: o tomto tématu se psalo v časopise Statistika & My č. 1/2013) a to je nezbytné vzít v úvahu.

V tabulce najdeme vedle podílu nízkovýdělkových zaměstnanců také mediány, tedy hodnoty mezd prostředního zaměstnance ve vzestupně seřazené řadě. Mediány jsou lepším ukazatelem úrovně běžného výdělku v zemi, neboť nejsou ovlivňovány extrémny, zatímco průměry jsou taženy vzhůru velmi vysokými platy (topmanažerů apod.). Medián je proto vždy na nižší úrovni než průměrná mzda a čím

Problém pracující chudoby ohrožuje mnohem více ženy než muže.

větší je tento odstup, tím bývá větší nerovnost ve výdělcích, zejména v těch nejvyšších pásmech. V Dánsku je průměrná mzda vyšší jen o 8 % než medián, ve Švédsku o 12 %. Naopak v Portugalsku o 52 %, v Rumunsku o 36 %, v Bulharsku o 34 % a v České republice je průměr nadhodnocen o 18 %.

Vratme se k problému pracující chudoby, tedy proporci zaměstnanců s nízkým výdělkem. Na úrovni celé EU27 je jich 17 %. V zemích západní Evropy jsou podíly zpravidla nižší, výjimkou s 22 % jsou Spojené království a Německo, kde stále hraje velkou roli rozdíl mezi západní a východní částí, a Irsko s 21 %. Nejnižší podíl je 2,5 % ve Švédsku, následují Finsko, Francie a Belgie se 6 %.

Naopak nejvyšší podíly 27–28 % najdeme v bývalých sovětských republikách Litvě a Lotyšsku, potom

v Rumunsku (26 %), v Polsku a Estonsku (24 %). Česká republika je s 18 % mírně nad průměrem EU. Na rozdíl od výše jmenovaných východoevropských zemí se u nás však situace zhoršuje.

Problém pracující chudoby ohrožuje mnohem více ženy než muže. V celé EU je podíl chudých výdělků u žen 21 %, zatímco u mužů jen 13 %. V Česku je disproporce ještě větší, třináctiprocentní je u mužů – stejně jako v EU, ale pracujících žen je s nízkou mzdou 24,5 %, tedy každá čtvrtá!

Kvalita pracovního místa

Pracující chudoba často neznamená jen nedostatečnou mzdu, jde také o problém nekvalitních zaměstnání. Sociolog Ondřej Lánský k tomu píše: „Mezi charakteristiky prekarizace je

možné zařadit špatné standardy bezpečnosti práce, omezování systému sociální ochrany, obtížně dostupnou zdravotní péči apod.“ Další vrstvy společnosti jsou podle jeho názoru vlastně postupně ukrajovány z těla prosperující společnosti.

Statistický přehled Eurostatu jistým způsobem dokládá i toto. Podíl pracujících chudoby je dvojnásobný u zaměstnanců na dobu určitou (31 %) než u těch s dobou neurčitou (16 %). Nejistota zaměstnání a nízké výdělky jdou ruku v ruce.

Na datech českého Informačního systému o průměrném výdělků (ISPV) se můžeme podívat na skupiny, kterých se pracující chudoba u nás dotýká nejvíce, a to dokonce na čerstvějších údajích roku 2011.

Medián hrubé měsíční mzdy zaměstnance na plný úvazek byl 21 826 Kč, takže prahová hodnota pro nízký výdělek byla 14 550 Kč. Vysoká pravděpodobnost nižších mezd byla u zaměstnanců do 19 let věku, kde byl medián mezd 14 153 Kč, u žen dokonce jen 12 822 Kč. Z hlediska odvětví jde – kromě pohostinství, kde však zaměstnanci často dostávají spropitné – o administrativní a podpůrné činnosti, kde byla mediánová mzda 13 945 Kč. Z profesních kategorií jsou nejchudší obecně pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, kde byl medián 13 577 Kč. Konkrétně jde např. o pracovníky ostraha a bezpečnostních agentur, kde byl medián 11 353 Kč, uklízeče a pomocníky v kancelářích, hotelech, průmyslových a jiných objektech (11 705 Kč) nebo uklízeče veřejných prostranství a čističe kanalizací (12 905 Kč). Chudoba se však nevyhýbá ani některým kvalifikovaným řemeslnickým profesím, např. šičky a vyšivači měli mzdový medián jen 13 478 Kč.

V Česku málo vysokoškoláků

Mimo podílu pracujících chudoby jsou v mezinárodním srovnání ještě pozoruhodné rozdíly v třídění podle dosaženého vzdělání. Je zřejmé, že vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci se do oblasti nízkých mezd dostávají spíše zřídka, v EU jde o 6 %, v České republice je podíl takových chudých

Úrovně hodinové mzdy a podíly pracujících chudoby v zemích EU						
	Medián hodinové mzdy (EUR)			Procento pracujících chudoby		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Evropská unie	11,9	12,8	11,0	17,0	13,3	21,2
Belgie	16,4	16,8	15,7	6,4	3,3	10,3
Bulharsko	1,5	1,6	1,5	22,0	22,5	21,6
Česká republika	4,4	4,8	4,0	18,2	12,9	24,5
Dánsko	25,0	26,7	23,8	7,7	5,4	9,8
Německo	15,4	16,9	13,8	22,2	17,0	28,7
Estonsko	4,1	4,8	3,6	23,8	15,5	30,1
Irsko	18,3	19,3	17,3	20,7	17,6	23,6
Španělsko	9,4	10,3	8,4	14,7	9,2	21,0
Francie	13,7	14,5	13,0	6,1	4,5	7,9
Itálie	11,9	12,1	11,5	12,4	10,3	15,1
Kypr	9,4	10,6	8,0	22,7	14,9	31,4
Lotyšsko	2,9	3,1	2,7	27,8	26,7	28,7
Litva	2,7	2,8	2,6	27,2	24,5	29,4
Lucembursko	17,8	17,8	18,0	13,1	9,3	20,2
Maďarsko	3,4	3,6	3,3	19,8	18,1	21,5
Malta	7,5	7,6	7,4	18,3	15,6	22,4
Nizozemsko	15,3	16,4	14,3	18,1	15,3	21,2
Rakousko	13,0	14,2	11,1	15,0	8,2	24,8
Polsko	4,0	4,1	3,8	24,2	21,8	26,8
Portugalsko	5,1	5,5	4,6	16,1	10,2	22,1
Rumunsko	2,0	2,0	1,9	25,6	25,5	25,8
Slovinsko	7,2	7,1	7,3	17,1	15,3	19,3
Slovensko	3,9	4,2	3,6	19,0	14,6	23,7
Finsko	16,0	18,0	14,6	5,9	3,3	8,0
Švédsko	14,9	15,8	14,1	2,5	1,9	3,1
Spojené království	12,6	14,1	11,2	22,1	16,7	27,6

Zdroj: Eurostat, šetření struktury výdělků 2010

zaměstnanců dokonce jen dvouprocentní. Naopak zaměstnanci s nízkým, základním vzděláním jsou ohroženi chudobou dramaticky: v EU jde o podíl 29 %, v ČR dokonce 41 %. Na českém trhu práce je vysoká poptávka po kvalifikovaných pracovnících nejspíše proto, že jejich podíl je u nás proti západním zemím stále malý.

To se promítá i do odlišných úrovní výdělků. V rámci celé EU je mediánová hodinová mzda vysokoškoláka 16,3 eur, středoškoláka 11,3 eur a prostřední zaměstnanec jen se základním vzděláním dostal 9,6 eur. Rozdíl mezi nízkou a vysokokvalifikovaným je tak 70 %. V České republice má zaměstnanec se ZŠ po přepočtu 3,2 eur a vysokoškolák 6,6 eur, takže rozdíl je 106 %. Do rozdílu mezd podle stupně vzdělání se pochopitelně promítá celkový rozptyl ve výdělcích. Ještě výraznější rozdíly tak najdeme u Portugalska (190 %), Německa (154 %) nebo Slovinska (139 %),

naopak ve skandinávských zemích jsou obecně mzdy nivelizované, takže např. ve Švédsku je rozdíl jen 16 %.

Pokud bychom porovnávaly místo mediánů průměrné mzdy, ve kterých se odráží i extrémně vysoké výdělky, rozdíly by se ještě prohloubily. Proto je zřejmé, že právě nedostatek vysoce kvalifikovaných pracovníků na trhu pracovních sil se v některých státech projevuje vyšší cenou jejich práce. Česká republika patří nepochybně mezi takové státy. Důkazem nám mohou být také odlišné míry nezaměstnanosti: podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil ve 4. čtvrtletí 2012 byla u vysokoškolsky vzdělaných osob jen 2,9 %, u osob s maturitou 5 % a ve skupině osob se ZŠ si zaměstnání hledalo dokonce 29 % pracovní síly. Právě nedostatečné vzdělání je dnes tedy jednoznačně vstupenkou na cestu do nejistoty a chudoby. ■

Uvedení národnosti je svobodnou volbou

Zjišťování národnosti je tradiční součástí sčítání na našem území. Je otázkou deklaratorní, to znamená, že se zjišťuje výlučně dotazem u respondenta. Sčítání je tak jediným zdrojem, ze kterého lze údaje tohoto typu získat.

Štěpánka Morávková, oddělení metodiky, analýz a diseminace sčítání

Ne uvedení odpovědi, což byl regulérní způsob (ne)vyplnění otázky, se stalo jedním z nejvýraznějších rysů výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 v otázce národnosti.

Změna metodiky

V průběhu uplynulých devadesáti let se totiž metodická pravidla pro určení národnosti měnila. Od roku 1970 záleželo na každém, jakou národnost při sčítání uvede. Při posledních dvou sčítáních, v letech 2011 a 2001, navíc byla přímo v zákonu zakotvena dobrovolnost vyplnění této otázky (spolu s náboženskou vírou). Toho využila celá čtvrtina obyvatel, což vyniklo zejména ve srovnání s údaji předchozích cenů, kdy se podíl nezjištěných odpovědí pohyboval většinou mezi 0,1–0,2 % a po ustanovení dobrovolnosti otázky v roce 2001 se zvýšil na 1,7 %.

Nejvyšší podíly neúvedení odpovědi byly v krajích Karlovarském, Ústeckém a v Hlavním městě Praze, kde překročily 27 %. Naopak nejnižší, necelých 23 %, činil v kraji Zlínském.

Skupina osob, která neúvedla svou národnost, byla v podstatě rovnoměrně rozložena jak z hlediska území, velikosti obce bydliště, tak z pohledu základních charakteristik obyvatelstva (věk, pohlaví, vzdělání, ekonomická aktivita).

Z údajů posledního sčítání lze vyvodit závěr, že větší část osob, které neúvedly svou národnost, patřila v minulých sčítáních hlavně do skupiny osob s národností českou. Tato volba totiž zaznamenala proti sčítání 2001 největší absolutní propad.

Tradiční národnostní menšiny v poklesu

Trvalý pokles absolutních počtů tradičních národnostních menšin (slovenská, polská, německá) potvrdily i údaje ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Kromě dlouhodobého trendu se na tomto absolutním poklesu podílely i případy nezodpovězení otázky. Nelze proto zcela jednoznačně tvrdit, zda se tento proces zrychlil nebo fakticky pokračuje zhruba stejným tempem jako

v předchozích desetiletích. Tehdy bylo snižování počtu osob jednotlivých národností ovlivněno především generační obměnou konkrétních národnostních skupin. V případě slovenské národnosti došlo k významnějšímu poklesu po zániku federativního uspořádání státu a vzniku samostatných republik. Řada osob se slovenskou národností zvolila slovenské státní občanství a návrat do samostatné Slovenské republiky. Přesto zůstala slovenská národnostní menšina z tzv. tradičních menšin nejpočetnější. Z pohledu územního není výrazně koncentrována. Nejvíce osob se slovenskou národností (18 % z jejich počtu) má obvyklé bydliště na území Moravskoslezského kraje, více než čtvrtina připadá na Hlavní město Prahu a Středočeský kraj. Zastoupení osob se slovenskou národností na počtu obyvatel kraje s ohledem na absolutní počty osciluje kolem průměru 1,4 % z počtu obyvatel.

Národnostní menšiny polská a německá mají historicky své územní ukotvení, které přetrvává i při trvalém snižování jejich absolutního počtu a intenzivnější migraci osob. Z celkového počtu osob, které uvedly národnost polskou, jich 72 % žije v Moravskoslezském kraji, zejména v okresech Frýdek-Místek a Karviná. U německé národnosti jsou nejvyšší počty v okresech Karlovarského a Ústeckého kraje – Sokolov, Karlovy Vary a Chomutov.

K romské národnosti – jako jediné volbě – se přihlásilo pouze 5 tis. osob. Častěji volili respondenti s romskou národností možnost uvedení národnosti dvojí. Např. kombinaci národ-

PŘI POSLEDNÍM SČÍTÁNÍ BYLO ZJIŠTĚNO CELKEM 77 RŮZNÝCH SAMOSTATNÝCH NÁRODNOSTÍ

Způsob zpracování (pořízení dat a možnosti automatického kódování jednoznačných slovních zápisů) umožnil zpracovat národnost v historicky nejširší škále. Číselník národností měl celkem 426 jednotlivých kódů, v nichž pětina tvořily kódy pro jednotlivé národnosti. Ostatní čtyři pětiny připadly na různé kombinace dvou odpovědí. Celkem bylo při sčítání 2011 identifikováno a kvantifikováno 77 různých samostatných národností. Budou-li sčítání po roce 2020 vycházet výlučně z administrativních zdrojů, je možné, že data ze sčítání 2011 budou v příštích desetiletích ceněna ještě více, protože se stanou nadlouho posledními celoplošně zjištěnými podrobnými údaji o národnosti struktury obyvatel na území našeho státu.

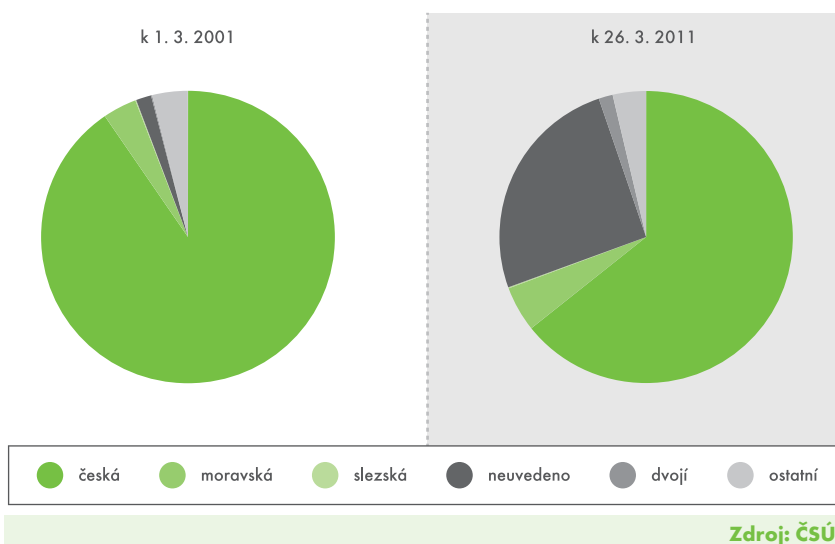
ností romské a české zvolilo 7 tis. osob a dalších téměř 800 osob uvedlo jiné kombinace s národností romskou.

Další národnostní menšiny

Přestože tradiční národnostní menšiny vykázaly absolutní pokles, zaznamenaly výsledky sčítání 2011 v oblasti národnosti i opačný vývoj – tedy růst počtu osob hlásících se ke konkrétní národnosti. Jedním z důvodů jsou zvyšující se počty dlouhodobě či trvale pobývajících cizinců na území České republiky. Za deset let vzrostly zejména počty osob s národností ukrajinskou (2,4krát), vietnamskou (o 70 %) a ruskou (o 44 %). O více než polovinu vzrostl také počet osob s národností rumunskou. V absolutním vyjádření se ale jednalo o necelé 2 tis. osob, zatímco národnost ukrajinskou uvedlo více než 53 tis. osob, vietnamskou téměř 30 tis. a ruskou téměř 18 tis. osob.

O různorodosti národnostní struktury populace svědčí i údaje o celé řadě dalších národností, např. 5 tis. osob s národností bulharskou, necelé 4 tis. s národností mongolskou, více než 3 tis. osob s národností čínskou, 2 tis. osob s národností běloruskou atd. Cizinci se koncentrují spíše do větších měst, kde mají širší možnost pracovního uplatnění, případně jsou některé národnosti (resp. některá státní občanství) soustředěny přímo v místě výkonu práce. Neplatí to ale obecně ve všech případech. Například osoby s národností vietnamskou jsou nejpočetněji zastoupeny ve městech nad 10 tis. obyvatel, ale významné podíly (kolem desetin jejich počtu) jsou i ve velikostních skupinách obcí mezi 2 000–4 999, 5 000–9 999 a 10 000–19 999 obyvatel.

Národnostní struktura obyvatelstva

Zdroj: ČSÚ

Dalšími národnostmi, u kterých byl proti roku 2001 zaznamenán růst absolutního počtu, byly národnosti moravská a slezská. Poprvé byly samostatně kvantifikovány v roce 1991. V roce 1991 se k moravské národnosti přihlásilo více než 13 % obyvatel (v absolutním vyjádření téměř 1,4 mil. osob) a k národnosti slezské 44,5 tis. osob. O deset let později, v roce 2001, se k moravské i slezské národnosti přihlásilo o více než 1 mil. osob méně. I přes opětovný růst (u moravské národnosti o více než třetinu a u slezské o více než desetinu proti roku 2001) zůstaly jejich počty v roce 2011 ve srovnání s maximálními hodnotami z roku 1991 zhruba na dvou pětinách (moravská národnost) resp. jedné čtvrtině (slezská).

Dvojitá národnost

Od roku 2001 se zjišťuje dvojitá národnost. Tuto možnost tenkrát využilo necelých 13 tis. osob. Při sčítání

2011 to bylo již 163 648 osob. Nejčetnější kombinací byla národnost česká a moravská, kterou uvedlo 99 tis. osob, druhou nejpočetnější pak národnosti česká a slovenská 17,7 tis. K dalším početnějším kombinacím patřily např. národnost česká a romská (7 tis.), česká a německá (6,2 tis.), moravská a slezská 4,6 tis. Nejčastěji uváděly dvojitou národnost osoby v krajích Zlínském a Jihomoravském, kde byly podíly osob s dvojitou národností na počtu obyvatel kraje nejvyšší (3,8, resp. 3,6 %). Na úrovni celé republiky činil podíl osob s dvojitou národností 1,3 % a v šesti krajích se naopak pohyboval na minimálních hodnotách 0,2–0,3 %.

Po zkušenostech ze sčítání 2001 i 1991 byla samostatně kódována i zpracována národnost československá. K této volbě se přihlásilo celkem téměř 6,6 tis. osob a spolu s další národností ji uvedlo dalších zhruba 400 osob.

Obyvatelstvo podle národnosti

Datum sčítání	Obyvatelstvo celkem	z toho národnost							
		česká	moravská	slezská	slovenská	polská	německá	romská	neuvedeno
1. 3. 1961	9 571 531	9 023 501	.	.	275 997	66 540	134 143	.	10 095
1. 12. 1970	9 807 697	9 270 617	.	.	320 998	64 074	80 903	.	9 947
1. 11. 1980	10 291 927	9 733 925	.	.	359 370	66 123	58 211	.	21 036
3. 3. 1991	10 302 215	8 363 768	1 362 313	44 446	314 877	59 383	48 556	32 903	22 017
1. 3. 2001	10 230 060	9 249 777	380 474	10 878	193 190	51 968	39 106	11 746	172 827
26. 3. 2011	10 436 560	6 711 624	521 801	12 214	147 152	39 096	18 658	5 135	2 642 666

Zdroj: ČSÚ

Projekt na vytvoření registru osob úspěšně v cíli

Čtyři roky více než 30 orgánů veřejné moci aktivně spolupracovalo s Českým statistickým úřadem na vzniku jednoho ze čtyř základních registrů v ČR. Do reálného provozu byl registr osob spuštěn 1. července 2012 a ke konci roku obsahoval údaje o 2 626 593 osobách.

Alena Géblová, vedoucí redaktorka

Český statistický úřad se v roce 2009 zapojil do přípravy a realizace Evropskou unií podporovaného projektu základní registr osob (ROS).

Cílem projektu bylo nejen vytvořit funkční a efektivní registr, ale také ho plně implementovat do soustavy registrů základních. Ty jsou stěžejním stavebním kamenem elektronizace veřejné správy.

„Registr osob je svázán s dalšími základními registry natolik, že jeho samostatná existence není vůbec možná,“ vysvětluje Stanislav Palas, ředitel odboru statistických registrů Českého statistického úřadu. Proto také bylo nezbytné, aby úřad v projektu úzce spolupracoval s Ministerstvem vnitra České republiky, Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním a Úřadem na ochranu osobních údajů.

„Základní registry jsou základním stavebním kamenem elektronizace veřejné správy, pro kterou je hlavním cílem moderní, přátelský a efektivní úřad, a jsou jedinečnými zdroji klíčových údajů využívaných při práci veřejné správy. Po jejich zavedení dojde k odstranění roztržitosti, nejednotnosti a vícenásobného výskytu dat v zásadních databázích veřejné správy o obyvatelích, osobách, nemovitostech a adresách,“ podotýká Stanislav Palas.

SOUSTAVU ZÁKLADNÍCH REGISTRŮ TVOŘÍ ČTYŘI ZÁKLADNÍ REGISTRY

- registr obyvatel ROB (v gesci Ministerstva vnitra ČR)
- registr práv a povinností RPP (v gesci Ministerstva vnitra ČR)
- registr osob ROS (v gesci Českého statistického úřadu)
- registr územní identifikace, adres a nemovitostí RUIAN (v gesci Českého úřadu zeměměřického a katastrálního)

Základní principy vzniku a fungování registrů upravuje zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech.

Přínosy uvedení registru osob do provozu

Výhodou registru osob je bezpochyby **zjednodušení přidělování identifikačních čísel osob (IČO)**.

„Všem typům osob jsou identifikační čísla přidělována již při jejich registraci nebo evidenci jednotlivými editory,“ poznamenává Stanislav Palas. Poskytování IČO je řízeno informačním systémem ROS při komunikaci editora s ROS. Od uvedení ROS do reálného provozu do konce roku 2012 bylo prostřednictvím informačního systému ROS přiděleno celkem 49 234 IČO.

Prostřednictvím informačního systému základních registrů jsou **data z registru osob poskytována všem orgánům veřejné moci**, a to včetně aktuálních údajů o adresách a občanech České republiky (pokud jsou podnikateli nebo statutárními zástupci osoby). „Děje se tak buď přímým napojením informačního systému orgánů veřejné moci na systém základních registrů, nebo prostřednictvím výpisů s využitím datových schránek či CzechPointů,“ popisuje ředitel odboru statistických registrů ČSÚ a dále připomíná: „Poskytování údajů z registru osob všem orgánům veřejné moci je realizováno, ale je třeba dovést napojené informační systémy do stavu, kdy budou využívat všech předností základních registrů – např. plné využívání notifikací (oznamování změn referenčních údajů) nebo provádění reklamací údajů v registru osob.“

Díky tomu, že registr osob využívají všechny orgány veřejné moci, nemusí se data o vzniku nové osoby nebo provedení nějaké další změny znovu ověřovat. Pro právnické a fyzické osoby to představuje značnou úlevu a **pokles byrokratické zátěže v souvislosti s četností kontaktů s veřejnou správou**.

„V této oblasti je třeba stále počítat s určitou dobou náběhu, neboť systém základních registrů je nutné přizpůsobit“

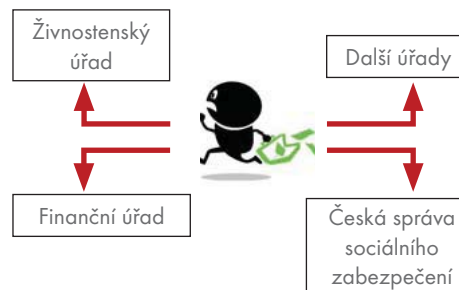
SITUACE PŘED ZAHÁJENÍM PROJEKTU ROS:

- rozříštění evidence informací o jednotlivých typech právnických či podnikajících fyzických osob,
- shromažďování dat v různých agendových informačních systémech pro vedení evidence osob,
- neprovázanost informací s informačními systémy o adresách či obyvatelích v ČR.

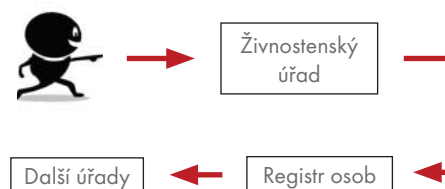
... A PO JEHO UKONČENÍ:

- vymezení editorů ROS a stanovení role agentových informačních systémů v systému základních registrů,
- vedení referenčních údajů o všech právnických osobách, podnikajících fyzických osobách a orgánech veřejné moci,
- vedení pouze aktuálních údajů o osobách (historie je vedena v agendových informačních systémech),
- provázanost s ostatními základními registry s cílem udržování vzájemné datové konzistence (údaje o adresách a obyvatelích ČR),
- respektování zavedení agendových identifikátorů fyzických osob a jejich vedení v agendových informačních systémech,
- zjednodušení přidělování identifikačních čísel osob,
- poskytování ověřených a aktuálních údajů pro činnost orgánů veřejné moci,
- snížení administrativní zátěže a rizika zneužití osobních údajů.

Před zahájením provozu základních registrů:

Po zahájení provozu základních registrů:

sobit i jednotlivým správním úkonům orgánů veřejné moci. Obsahové sladění údajů v needitorských agendových informačních systémech orgánů veřejné moci se základními registry bude ještě nějakou dobu pokračovat,“ upozorňuje Stanislav Palas.

Registr osob využívá pro identifikaci fyzických osob v roli podnikatele či statutárního zástupce nový agendový identifikátor fyzické osoby (AIFO). „To přispívá k **omezení zneužití údajů**, neboť jsou používány pouze v dané agendě, což znamená, že i při získání takového identifikátoru není možné vyhledávat data o fyzické osobě v jiných informačních systémech,“ podotýká Stanislav Palas.

Registr osob v roce 2013

Registr osob shromažďuje a vede od 1. 7. 2012 údaje o právnických i podnikajících fyzických osobách a orgánech

veřejné moci (poslední prosincový den loňského roku evidoval aktuální data o 588 756 právnických a 2 037 837 podnikajících fyzických osobách). Referenční údaje poskytuje všem typům uživatelů, především však orgánům veřejné moci. Provozují ho společná datová centra základních registrů, je zajištěna podpora jeho provozu i další rozvoj. Data jsou do systému naplňována a aktualizována konkrétními editory prostřednictvím 42 agendových informačních systémů.

Ředitel odboru statistických registrů je s výsledkem tvorby registru osob i jeho chodem zatím spokojen, zároveň však vidí v legislativě místa, která je třeba ještě doladit. „Dosud nebyl například stanoven editor pro státní a komunální příspěvkové organizace, existuje pouze částečné náhradní řešení editora,“ říká.

Editorem registru osob je orgán veřejné moci, který je oprávněn zapiso-

vat referenční údaje do registru a provádět jejich změny. Editor odpovídá za to, že zapsané referenční údaje jsou v souladu s údaji uvedenými v dokumentech, na jejichž základě jsou údaje do příslušného registru zapsány. ■

KDE HLEDAT DALŠÍ INFORMACE

Další podrobné údaje o registru osob se dozvíte na internetových stránkách:

- www.szrcr.cz/registr-osob.cz
- www.youtube.com/zakladniregistry
- www.czso.cz/ROS

Konkrétní dotazy na fungování registru pošlete na e-mailovou adresu:

ros@czso.cz

BŘEZEN 2013

RYCHLÉ INFORMACE	
pá 1	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (9. týden) Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (leden 2013)
so 2	
ne 3	
po 4	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (10. týden) Zahraněční obchod (leden 2013)
út 5	
st 6	
čt 7	Národní účty (4. čtvrtletí 2012) Průměrné mzdy (4. čtvrtletí 2012) Indexy spotřebitelských cen – inflace (únor 2013)
pá 8	
so 9	
ne 10	Pohyb obyvatelstva (1. až 4. čtvrtletí 2012) Maloobchod (leden 2013)
po 11	
út 12	
st 13	Indexy cen výrobců (únor 2013) Stavebnictví (leden 2013) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (11. týden) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (březen 2013) Průmysl (leden 2013)
čt 14	
pá 15	
so 16	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (12. týden) Indexy cen vývozu a dovozu (leden 2013)
ne 17	
po 18	
út 19	Konjunkturální průzkum (březen 2013)
st 20	
čt 21	
pá 22	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (13. týden)
so 23	
ne 24	
po 25	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (13. týden)
út 26	
st 27	
čt 28	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (13. týden)
pá 29	
so 30	
ne 31	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (13. týden)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Vývoj průměrných mezd zaměstnanců (4. čtvrtletí 2012)
 Analýza k rychlé informaci o průměrných mzdách.
[e-verze](#)

Vývoj ekonomiky České republiky (1. až 4. čtvrtletí 2012)
 Hodnocení vývoje reálné a peněžní ekonomiky ČR za uplynulé období (výkonnost základních odvětví, HDP, výdaje, důchody, vnější ekonomické vztahy, ceny, trh práce, peněžní zásoba, úroky, státní rozpočet).
[e-verze/tisk-verze](#)

Ekonomické výsledky zdravotních pojišťoven (4. čtvrtletí 2012)
 Základní údaje o počtu aktivních zdravotních pojišťoven, o zaměstnancích a mzdách, vybrané položky aktiv a pasiv, informace o výnosech zdravotních pojišťoven z pojistného a příslušenství podle skupin plátců a o nákladech vynaložených na zdravotní péči ze základního fondu zdravotního pojištění a z fondu prevence.
[e-verze](#)

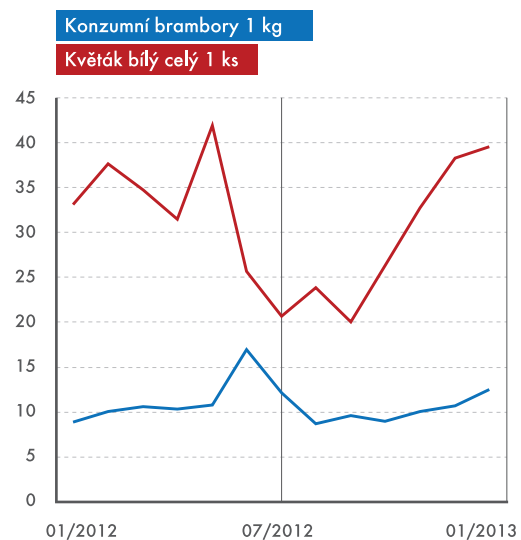
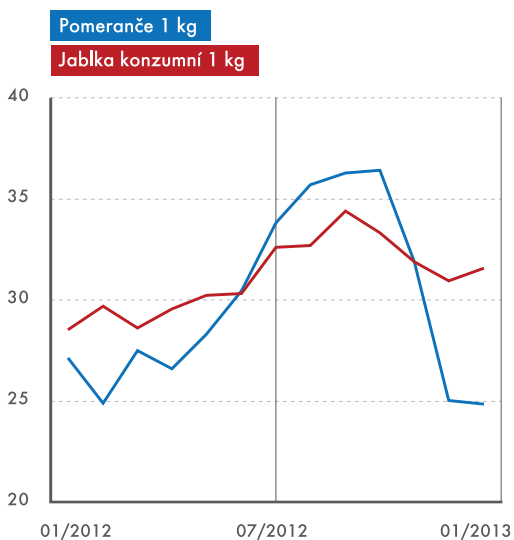
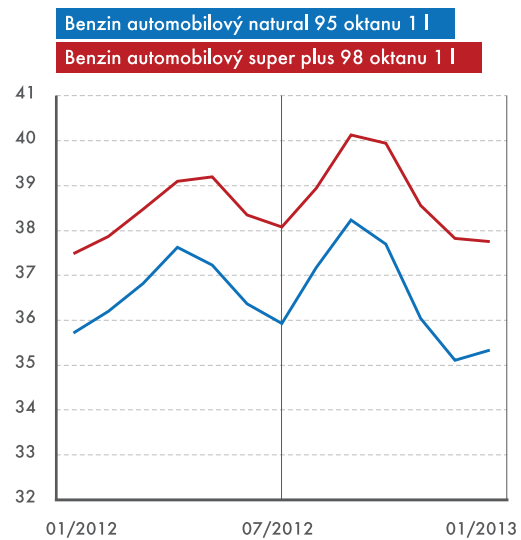
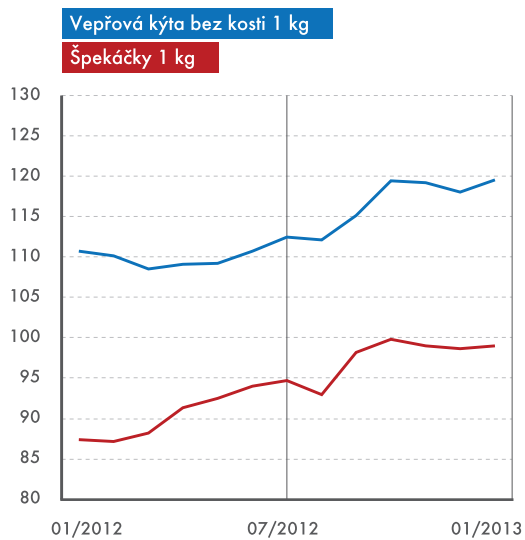
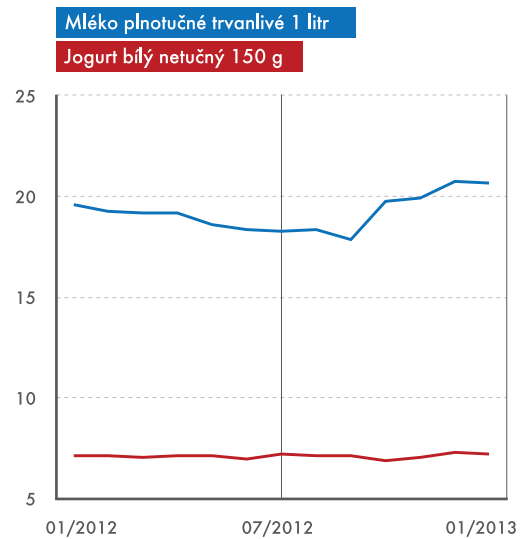
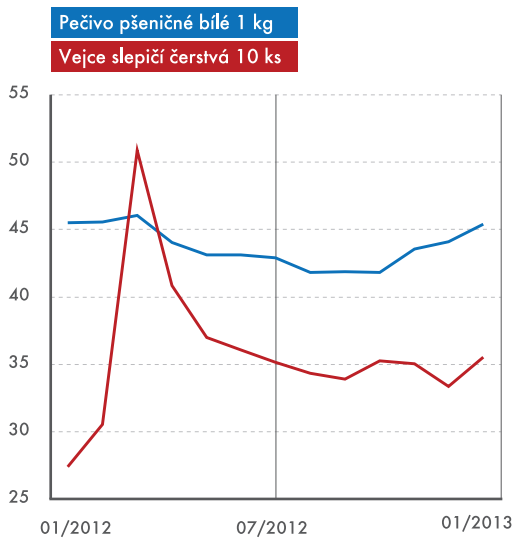
Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů (4. čtvrtletí 2012)
 Čtvrtletní výsledky statistiky rodinných účtů v členění podle postavení osoby v čele domácnosti, velikosti obce a právního důvodu užívání bytu. Vydání a spotřeba v Kč na osobu a měsíc (agregované do skupin), struktura spotřebních vydání, indexy, podrobné náklady na bydlení v Kč na domácnost a měsíc.
[e-verze](#)

Obce Královéhradecka (2013)
 Vybrané údaje o obcích kraje řazené abecedně včetně územních číselníků. Územní srovnání za okresy, správní obvody obcí s rozšířenou působností a velikostní skupiny obcí. Vybrané údaje jsou publikovány v delší časové řadě.
[e-verze](#)

Publikace je možné objednat (e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733) nebo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny tituly najdete na www.czso.cz.

Průměrné spotřebitelské ceny vybraného zboží

(v Kč, leden 2012 až leden 2013)

? V letošním únorovém vydání časopisu *Statistika & My* jsem se v *Poradně* dočetla, jaký je rozdíl mezi číslem popisným, evidenčním, orientačním a náhradním. Existuje nějaký číselník, ve kterém jsou uvedeny adresy domů v České republice v kombinaci s čísly popisnými?

Ano, existuje územně identifikační registr adres při Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR, což je veřejný seznam všech adres s čísly popisnými s kompletními adresními souřadnicemi. Obdobný číselník existuje v rámci registru sčítacích obvodů a budov, který spravuje Český statistický úřad.

? V souvislosti s evropskými statistikami se často hovoří o Intrastatu. Můžete vysvětlit, o co konkrétně jde?

Intrastat je označení pro systém sběru dat pro statistiku obchodu se zbožím mezi členskými státy Evropské unie. Vykazují se v něm údaje o vnitrounijním obchodu a je povinný pro všechny členské státy. Intrastat není jednotný v oblastech sběru prvotních údajů (např. formy výkazu, organizační zabezpečení atd.). Pokud se potřebujete dozvědět více o metodických

otázkách týkajících se Intrastatu, své dotazy můžete zasílat e-mailem na adresu intrastat@czso.cz.

? **Poradte mi, prosím, jak mám vyplnit roční statistický výkaz. Není mi totiž jasné, jak do něj mám uvádět údaje za minulý kalendářní rok, když hospodářský rok naší firmy se s tím kalendářním neshoduje a navíc ještě nebyl ukončen.**

V České republice existuje možnost účtovat v hospodářském a nikoli v kalendářním roce. Z toho pro podniky vyplývá možnost vyplňovat výkazy ne za kalendářní, ale za hospodářský rok. Problém nastává u ukazatelů, které jsou vázány na zpracování roční uzávěrky, neboť ta ještě nemusí být provedena (hospodářský rok v době vyplňování výkazu ještě není ukončen). V takovém případě je třeba, aby zpravodajská jednotka provedla tzv. kvalifikovaný odhad, tedy očekávaný údaj odhadla. Tento postup je zcela v souladu s evropskou legislativou.

? **Zajímalo by mě, proč se liší počty obyvatel v obcích poskytované Českým statistickým úřadem a Ministerstvem vnitra České republiky. Existuje pro to nějaké vysvětlení?**

Mnohé starosty obcí pálí rozdíly v počtech obyvatel jejich obcí uváděné Českým statistickým úřadem a Ministerstvem vnitra ČR. Každoroční rozdělování výnosů daní, které provádí Ministerstvo financí ČR, je totiž založené na počtu obyvatel uveřejňovaných ČSÚ. Často se stává, že tento počet, podle kterého se peníze rozdělují, je jen o několik osob nižší než požadovaná hranice a obec tak přichází o velkou sumu peněz. Dodatečné srovnání údajů o obyvatelstvu podle ČSÚ a podle Ministerstva vnitra ČR pak může ukázat významné rozdíly.

Základní příčina těchto rozdílů spočívá v metodice. Úkolem Informačního systému evidence obyvatel (ISEO) Ministerstva vnitra ČR je přesně identifikovat a evidovat každého občana České republiky bez ohledu na to, zda žije v Česku nebo v zahraničí. Tito občané jsou vedeni v místě trvalého pobytu, přestože tam nežijí, a nejvíce přispívají k rozdílnosti obou statistik. Narozdíl od Ministerstva vnitra ČR nemá ČSÚ žádnou evidenci obyvatel a údaje zjišťuje jen na základě výsledků sčítání lidu. Tyto údaje jsou upravovány o počty narozených a zemřelých podle hlášení matričních úřadů a také o počty přistěhovaných a vystěhovaných přebírané z Ministerstva vnitra ČR. Do počtu obyvatel se oproti ISEO zahrnují i cizinci s tzv. dlouhodobým pobytem, tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

INFORMAČNÍ SLUŽBY

Pokud hledáte další informace, obraťte se, prosím, na naše informační služby:
infoservis@czso.cz
 tel.: 274 052 304, 274 052 648

Statistika & My

Měsíčník Českého statistického úřadu 03 / 2013

Ročník 3, Vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10,

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena

Gébllová (vedoucí redaktorka), Jan Cieslar, Jan Ernest,

Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek,

Marek Rojíček, Jitka Slavíková

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),

Bc. Michal Novotný (místopředseda),

Mgr. Jan Cieslar, Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Gébllová, Mgr. Helena Koláčková,

RNDr. Tomáš Mládek, Helena Pexová,

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.,

Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,

Jana Slavníková, Ing. Jan Srb, Ing. Hana Šlégrová,

Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta

Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.czso.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2012

Život naší společnosti v číslech

Publikace o rozsahu 823 stran vás uvede do ekonomického, sociálního a kulturního kontextu. Podá informace o ochraně životního prostředí a uspokojování potřeb občanů České republiky v roce 2011. Cenný zdroj informací by neměl chybět v žádné veřejné knihovně a pracovní politik, vědeckého pracovníka nebo vysokoškolského pedagoga. Statistická ročenka je branou do globálního světa informací.

Vaše objednávky vyřídí

Český statistický úřad,
Odbor informačních služeb
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
Tel.: 274 052 733, Fax: 274 054 070
E-mail: objednavky@czso.cz

Cena tištěné verze ročenky: 499 Kč
(včetně DPH)

Cena ročenky na CD nosiči: 99 Kč
(včetně DPH)

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011 DEFINITIVNÍ VÝSLEDKY

na www.scitani.cz

Český statistický úřad
Na padesátém 81
100 82, Praha 10
www.czso.cz

ev. č. MK ČR E 19925

WWW.CZSO.CZ